

San Lucas

Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Luca

1 ¹ Jwëë' dsa' ga'taah' ga'sii' lä'jë' ha' lä' ga'la' jee' kyaa' jnääh' llo'joo'. ² Ga'siiy' ja'ba' lä'koo' la' juu' he' ga'ngëë' lä'jëë' hi' ga'jëë' ha' lä' ga'la' lä' ma' to'në'. Dsa' hi' ga'jëë' he' ga'ngëëy' juu' kyaa' jnääh' jëeh' ma'na'hñaay' ba' mah' kway' juu' ja'. ³ Jnä' ka'läh' ga'koon' kwaat' kwee' lä'jë' ha' lä' ga'la' lä' ma' to'në', he'ja' laan' llu' siin' kwee' lä' ngoo' juu' la' kyah' hne' dsa'jøøh' kyaan' Teófilo. ⁴ Wa'ra' ga'heh' juu' la' lä'ñeh' kwee', la' dsoo' lä'jë' he' ma'hleëh' dsa' hne'.

Ga'jmeeh' ángel juu' he' lä'chaa' Jwaa'

⁵ Lä' ma' laa' Herode rey kih' hwa' Judea ja', ma' chaa' jaa' jmi'dsa' hi' ma' chee' Zacaríá. Hi' he' ma' na'jnää' koo' náá' jmi'dsa' hi' ma' tëëyh' Abía. Hi' mëy' Elizabet ma' laa' sa'ju' kih' Aarón ka'läh'. ⁶ Zacaríá kyaah' Elizabet ma' laa' lluu' cha'në' Dio. Ma' mi'tey' ba' lä'jë' mada' kih' Dsa'jøøh' jnän'. Ni' miih' sa' cha' he' ma' dsa'hlääyh'. ⁷ Pero sa' ma' chaa' ni' jaa' chih' kyaay'. Sa' ma' kaa' Elizabet gyuu', hi' kwee' ba' ma'gyuh' lä'uu'.

⁸ Ma' tääh' jmi'dsa' dsa'kyaah' Zacaríá jmee' ta'he' neh' gwah'. Koo' jmi' kih' jee' lä'jë' ga'tëë' Zacaríá he' jmee' ta'he' kih' Dio. ⁹ Jëeh', ga'kooyh' suert lä'koo' ma' tëëy' jmeey'. Zacaríá ba' ga'tëë' suert ja', he' dsa'jey' wa'chu' neh' gwah' juuh' kih' Dsa'jøøh' jnän'. ¹⁰ Ta'ko'jiih' ma' cheh' Zacaríá jë' wa'chu' ja', ka'hne' ba' ma' tääh' lä'jëë' dsa' hi' ga'kuh' jee' ja' ngiiy' kiyh' kih' Dio. ¹¹ Lä'chah' ja' ga'lä'jnää' jaa' ángel kyaa' Dsa'jøøh' jnän' cha'në' Zacaríá. Ángel he' ma' cheh' jwoo' ra'luu' kih' na'hyoo' jee' ma' jë' jmi'dsa' wa'chu'. ¹² Peer' ga'hee' dsë' Zacaríá ma' ga'jëëy'. Ga'jwaayh' jwërte. ¹³ He'ja' ga'jäh' ángel siiyh':

—Ta' wa' gah' Zacaríá, jëeh' ma'nuu' ba' Dio kyah'. Kih' Elizabet, dsa'më' kyaah' lä'chaa' jaa' gyuu' ñuuh' mah' mi'cheeh' hnih' Jwaa'. ¹⁴ Ha' koh' sa' lä'chaa' llu'. Hi' lä'ja' jwëë' dsa' lä'chaa' llu' wa'ra' ga'lä'chaa'. ¹⁵ Jëeh', leey' jøøh' cha'në' Dio. Sa' le' hiih' vin ni' he' ga' jyoh' jmi' llii'. Hi' tëëy' Jmi'lle' Na'jngii' kih' Dio jaa' ja'ga' lä'chaa'. ¹⁶ Jmeey' dsa'jëeh' jwëë' dsa' Israel kyaah' Dsa'jøøh' jnän', he' ba' Dio kyaay'. ¹⁷ Hi' he' dsoo' ta' cha'në' kih' Dsa'jøøh' jnän'. Tëëy' ja'ba' jmi'lle' hi' ja'ba' be' he' ma' kye' Elía mah' hlëëyh' dsa' juu' kih' Dio. Lä'jwë' ja' jiih' juu' kih' dsa' ma'kaah' kyaah' joo'. Hi' lä'ja' lä'sii' huudsë' kih' hi' chaa' mah' kay' koo' nëe' ba' huudsë' lä'koo' la' kih' hi' lluu'. Lä'jwë' ja', mi'lluuy' lä'jëë' dsa'gooy' mah' heeyh' Dsa'jøøh' jnän' —ga'jäh' ángel.

¹⁸ He'ja' ga'jäh' Zacaríá siih' ángel:

—¿Hā lãˆjā jmeen` dsoo' hē laˆ? Jëeh', maˆgyuh̄ ba' jnä' hiˆ lãˆjā kaˆlãh' dsaˆmë' kyaanˆ.

¹⁹ Mah' gaˆjãh' ángel siyhˆ:

—Jnä' he' Gabriel, hī naˆhñaa' cheh' chaˆnë' Dio. Maˆcheey' jnä' heˆ maˆyaˆkan' ju'hmëë' laˆ kyah'. ²⁰ Na' taˆ chaˆnë' leeh' jaā hī koo`. Moˆsoˆ le' hlëeh' lãˆjiih' lãˆte' juu' laˆ, kih' heˆ saˆ maˆjmeeh' dsoo' juu' heˆ maˆjwëëhn' hnē. Juu' laˆ lãˆte' waˆraˆ gaˆdsëë' jmiï' kih' —gaˆjãh' ángel he'.

²¹ Dsaˆ hī ma' tääh' jãã~ Zacaría taˆ kaˆhneˆ, ma' dsaaˆ dsëy'. Heˆla' ngoo' gaˆlãˆhëë' Zacaría nehˆ gwahˆ ma' laay'. ²² Lãˆkooˆ ma' yaˆhëëy' moˆsoˆ gaˆla' ma' hlëëyh' kyaah' dsaˆ. Gaˆlãˆliih' dsaˆ, heˆ gaˆjëë' Zacaría miih̄ heˆ gaˆmiˆjnããˆ Dio kiyh' nehˆ gwahˆ. Hiˆ gaˆløøy' jmeey' lii~ kyaah' gooyˆ ba'. Lãˆ gaˆjãy' jaˆbaˆ kaay`.

²³ Maˆlaˆ maˆdsëë' jmiï' heˆ ma' jmeeyˆ taˆhe' nehˆ gwahˆ jaˆ, ngaayh' chaˆnehˆ kiyh'. ²⁴ Miih̄ jmiï' jaˆbaˆ, ma' gaˆhlãäh̄ Elizabet mëy'. Mah' gaˆjãy' chaˆnehˆ hñaa' sih̄, ma' jmeeyˆ huudseˆ: ²⁵ “Heˆ baˆ cheˆ llu' dsëˆ Dio heˆ gaˆjmeey' lãˆlaˆ kinˆ mah' moˆsoˆ miˆkwah' dsaˆ jnä'.”

Gaˆjmeeh' ángel juu' heˆ lãˆchaaˆ Jesús

²⁶ Ma' gaˆhyaˆ jñee' sih̄, gaˆchee' Dio ángel Gabriel he' taˆ jee' jwiï̄ Nazaret heˆ nøø' hwa' Galilea. ²⁷ Gaˆcheey' kih' jaaˆ chih̄më' hī saˆ gaˆ maˆjëëˆ dsaˆñuuh̄. Hī he' ma' cheeˆ María. Ma' laay' hmooh' kyaah' José, jaaˆ dsaˆñuuh̄ hī ma' laa' saˆjuˆ kih' David. ²⁸ Ma' gaˆhe' ángel jee' ma' gyay' jaˆ, gaˆjãyh':

—Jmeenˆ Dio kyah', hnē hī naˆjããˆ kyaa' Dio. Dio kyaah' hnē hī naˆjããˆ jee' kih' lãˆjëëˆ dsaˆmë'.

²⁹ Pero ma' gaˆnuu' María heˆ gaˆhlëeh' ángel he', gaˆhee' ba' dsëy'. Ma' jmeeyˆ huudseˆ, heeˆ naˆ hnøø' jãhˆ heˆ maˆhlëeh' ángel lãˆnaˆ.

³⁰ Heˆjaˆ gaˆjãh' ángel siyhˆ:

—Taˆ wa' gah', María. Maˆhñah~ kooˆ heˆ llu' heˆ maˆkwa' Dio. ³¹ Na' kaah' jaaˆ gyuuˆ ñuuh̄ hī lãˆchaaˆ kyah' hī miˆcheeh' Jesús. ³² Hī he' lee' jøøh'. Jãhˆ dsaˆ kiyh', laay' Joo' hī gya' gyuuuh' jmiˆgyuuˆ. Hiˆ Dio llaay' heˆ leey' rey llaˆ David dsaˆ maˆgyuh̄ kyaay'. ³³ Hñii' bih' gyayˆ jmeey' hihˆ täã' kih' lãˆjëëˆ dsaˆ Israel. Saˆ llaaˆ jih'koh' heˆ jmeey' hihˆ —gaˆjãh' ángel.

³⁴ Jaˆgaˆ gaˆjãh' María siihˆ ángel he':

—¿Hā lãˆ le' heˆ laˆ, jëeh' saˆ gaˆ maˆjëëˆ dsaˆñuuh̄?

³⁵ Mah' gaˆjeeh̄ ángel juu' kiyh':

—Jmiˆlle' Naˆjngii' jãˆ në' kyah'. Hiˆ lãˆjaˆ be' kih' hī gya' gyuuuh', jãˆ në' kyah' mah' lããˆ hneˆ kyaah' hih' kiyh'. Heˆjaˆ baˆ naˆ, gyuuˆ hī lãˆchaaˆ kyah' leey' naˆjngëë' goˆteˆ hiˆ tëeh' dsih' Joo' Dio. ³⁶ Lãˆjaˆ kaˆlãh' Elizabet hī teˆjuˆ kyah' kyaah', gaˆhlãäyh̄, maˆkeˆ maˆgyuyh̄.

Hĩ ma' jäh' dsa- kih' hi- sa' kaa' gyuu-, ma-hya- jnee' sih- dsaayh'.

³⁷ Jëeh', ni' koo- sa' cha- he- jwëeh' kih' Dio —ga'jäh' ángel.

³⁸ He-ja- ga'jäh' María:

—Hii- jnä' la- hi- nuuh' kih' Dsa-jøøh' jnän`. Wa' jmeey' kin' lä'koo- ma-jäh' na-.

Ja-ga' ngaah' ángel kih'.

Nee' María na'jëey- Elizabet

³⁹ Jmii' ja-, ga-he' María jwë' ngoo' ko-chih' ta' koo- jee' jwii- he- hla- jee' moh' he- na-hee- hwa' Judea. ⁴⁰ Ma' ga'llooy', ga-hey' cha'neh' kih' Zacaría mah' ga'jmeey' Dio kih' Elizabet. ⁴¹ Lä'koo- ma' ga'nuu' Elizabethe- ga'jmeey' María Dio kiyh', koo- ba' ga-jeh' gyuu-. Lä'chah' ja-, ja' Jmi'lle' Na-jngii' nē' kih' Elizabet. ⁴² Mah' ga'hleeyh' ki-gaa-, ga'jäyh':

—Na-jää- laa' hne- jee' kih' lä'jëe- dsa-mē'. Hi- na-jää- laa' gyuu- hi- kyaah'. ⁴³ ¿Hii- laa' jnä' mah' ja' choo' Dsa-jøøh' kyaan' ya'jëe- jnä'?

⁴⁴ Jëeh', lä'chah' ba' ma' ga'nuun' ma-jmeeh' Dio kin', ma-jeh' gyuu- kyaan' hi- kyaan' la-, kih' he- chaay- llu'. ⁴⁵ Llu' la' kyah' hne-, jëeh' ga'jmeeh' dsoo' lä'te- lä'koo- ga'jäh' Dio jmeey' kyaah' hne-.

Ga'hä' María kway' ti'hmaah' kih' Dio

⁴⁶ Mah' ga'jäh' María:

Lä'kaa- tuh-dsën- jmeen- juuh- kih' Dsa-jøøh' kyaan-.

⁴⁷ Peer- chaan- llu' kyaah' Dio hi- lää- jnä'.

⁴⁸ Jëeh', ga'jëe' bih' kih' jaa- hi- hwaä- hi- mi-teh' kiyh'.

Na' ta' cha'nē', lä'jëe- dsa- jäh- llu' la' kin-.

⁴⁹ Jëeh' cha-miih- he- juh-gaa- ga'jmeey' kin' hi- cha- ga-lä'jē- be' kih'.

Na-jngëe' go-te' ba' laay'.

⁵⁰ Lä'nih' dsëy' kih' lä'jëe- hi- gayh-, kih' hi- chaa- na', hi- lä'ja- kih' lä'jëe- hi- na' ga' ya-näa' ta' cha'nē'.

⁵¹ Ga'mi-jnäay- be' he- lla-dsëe- kih' lä'jē-.

Ga'jmeey' ta' koo' huud-së- kih' hi- jmää- hñii' kaah'.

⁵² Ga'hëey' kih' hi- cha- be' kih' jmi-gyuu- la- jee' ma' täayh' jmeey' hih-.

Høø' hi- he', ga'llaay' lä'jëe- hi- hwaä- ba'.

⁵³ Lä'jëe- hi- sa' cha- he- kuh-, ga'kwëeyh' lä'jē- he- jmee- bii' kiyh'. Kih' hi- cha- kuu' ga'hëey' kih' ta'jmah'.

⁵⁴ Ga'kway' be' kih' dsa- Israel hi- nuuh' kiyh'.

Ma-ra- he- ga-lä'nih' dsëy',

⁵⁵ lä'koo- ga'bäayh- hñiiy' kih' lä'jëe- dsa- ma-gyuh- jnän`,

he- ga'løø' kih' Abraham kyaah' lä'jëe- sa'ju- kiyh' lä'jiih' joh' jmi- cha-, ga'jäh' María.

⁵⁶ Jee' ja' ga'jä' María kyaah' Elizabet koo' uu' sih'. Ja'ga' ngaayh' ta' kiyh'.

Ga'lä'chaa' Jwaa'

⁵⁷ Ma' ga'dsëe' jmi' he' lä'chaa' gyuu' kya' Elizabet, ga'lä'chaa' jaa' gyuu' ñuuh' kiyh'. ⁵⁸ Lä'jëe' hi' ma' tääh' jäh' kiyh' hi' lä'kye' hi' te'ju' kyaayh' ga'nuuy' ha' lä'koh' sa' juh'gaa' he' ga'jmee' Dio kih' Elizabet. He'ja' ga'lä'jëe' ba' dsa' he' ga'lä'chaa' llu' kyaayh'. ⁵⁹ Lä'koo' ga'hya' ba' jnaa' jmi', ya'nää' dsa' mah' ga'tuy' jmi'ngo' kih' gyuu' lä'koo' tée' jmee' dsa' judiu kih' gyuu' ñuuh' kya'. Ma' hnøø' dsa' ma' mi'cheey' Zacaríá lä'chee' jmiy'.

⁶⁰ —Sa' lä'cheey' lä'na'. Jwaa' ba' lä'cheey' —ga'jäh' chooy'.

⁶¹ Mah' ga'jäh' dsa' siiyh':

—¿He'la' mi'cheeh' hnih' Jwaa'? Ni' jaa' hi' te'ju' kih' kyaayh', sa' chaa' hi' chee' lä'na'.

⁶² He'ja' ga'jmee' dsa' lii' kyaah' jmiy' ha' lä' ma' hnøøy' mi'cheey' gyuu'. ⁶³ He'ja' ga'ngii' jmi' gyuu' koo' jwi' hma', jee' ga'siyy' lä'la': "Jwaa' ba' lä'cheey'." Peer' ga'lä'dsaa' dsë' lä'jëe' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'. ⁶⁴ Lä'chah' ja' ga'løø' hlëeh' Zacaríá ka'läh', ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. ⁶⁵ Lä'jëe' dsa' hi' ma' tääh' koo' kiyh' ga'lä'goo' dsë'. Hi' lä'kaa' jwi' he' tääh' jee' moh' he' na'hee' hwa' Judea, ga'lä'ñuuh' ha' lä' ga'la'. ⁶⁶ Ga'lä'jëe' dsa' hi' ga'nuu' juu' ja', ma' kyey' huud'së', ma' laay':

—¿Hi' ba' lee' gyuu' na'? Jëeh', Dio cheh' kyaayh'.

Su' kih' Zacaríá

⁶⁷ Jmi'le' Na'jngii' ja' né' kih' Zacaríá, he'ja' na' ga'hyoyh' juu' he' ngëey' jnän', ga'jäyh':

⁶⁸ He' ba' che' lluu' Dsa'jøøh' jnän', hi' laa' Dio kya' jnaäh' dsa' Israel,

jëeh', ma'jay' mah' lääy' dsa' kyaay'.

⁶⁹ Ga'kwaay' jaa' hi' cha' be' kih' mah' lääy' jne'.

Ga'hnaay' jaa' kih' jee' lä'jëe' sa'ju' kih' David hi' ma' jmee' ta'he' kiyh'.

⁷⁰ Ga'jmee' Dio ja'ba' lä'koh' ga'jäyh' lä' ma' to'në' ta'la' kih' dsa' hi' na'jngëe' kyaay' hi' ga'ngëe' juu' kiyh' llo'joo'.

⁷¹ Ga'jäyh', lääy' jne' kih' lä'jëe' hi' na'høøh' jnän'.

Hi' lä'ja' lääy' jne' kih' lä'jëe' hi' sa' hnää' jne'.

⁷² Lä'ñih' dsëy' kih' dsa' ma'gyuh' jnän' hi' ma' chaa' llo'joo'.

Ma'ra' he' mi'te' bih' hmooh' na'jngii' he' ga'jmeey' ja'.

⁷³ Mi'tey' hmooh' he' ga'täay' hñiyy' jmeey' kyaah' Abraham dsa' ma'gyuh' jnän' mah' lee' jne' kwaan' kih' Dio.

⁷⁴ Hi' he' lää' jne' kih' lä'jëe' hi' na'høøh' jnän',

mah' sa' hii' goo' jnan` ni' miih' jee' hnäahn' Dio.

⁷⁵ Lä'ja' dsa'tooh' jne' na'jngëen' hi' lluu' jne' cha'nëy' lä'jiih' jmií' chaa' jne'.

⁷⁶ Hne' gyuu' kyaan', lloo' koo' jmií' jäh' dsa' kyah' laah' jaa' hi' ngëë' juu' kih' Dio.

Jëeh', hne' goh' ta' cha'në' kih' Dsa'jòøh' jnan` mah' mi'lluuh' jwë' kiyh'.

⁷⁷ Lä'ja' lä'ne' dsa'gooh' ha' lä' jee' lääy' kih' dso'kye', jëeh' Dio koo' dsë' kiyh'.

⁷⁸ Jëeh', lä'jnä' ba' he' lä'nih' dsë' Dio kyaah' jne'.

He' jmeey' jee' jnan`, la' lä'koh' jmëë' kih' hyoo' he' choo' në' jnan` lä' ga'të' gyuuh'.

⁷⁹ Chooy' wa'je' kih' hi' tääh' jee' na'hoò' jee' hii' goo' juuy'.

Lä'ja' mi'jnäy' ha' lä' jee' hii' tií' jnan`, ga'jäh' Zacaría.

⁸⁰ Ga'løø' dsa'kwaa' gyuu', lä'ja' ka'läh' huú'dsë' llu' kiyh' ma' dsa'kwaa' kyaayh'. Ma' ga'kwaay', ngooy' ta' hwa' kii', jee' sa' kwa' ni' miih', lä'jiih' ga'lloo' jmií' he' ga'mi'jnäy' hñiiy' kih' dsa' Israel.

Ga'lä'chaa' Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 ¹ Ji'ne' ja', ga'jmeey' Augusto rey to'në' mada' lla'lee' lä'jëë' dsa' je', lä'kaa' jee' ma' jmeey' hih'. ² He' ja' la' to'në' je' he' ga'chooyh' kih' dsa', lä'koo' ma' laa' Cirenio lle'moh' hwa' Siria. ³ He'ja' ga'lä'jëë' ba' dsa' ga'näy' ta' jwii' jee' tëëy' lla'leey' je'.

⁴ He'ja' ya'hëë' José jee' jwii' Nazaret he' nøø' hwa' Galilea ngooy' ta' hwa' Judea jee' jwii' kih' David he' chee' Belén. Jëeh', José ma' laa' sa'ju' kih' David. ⁵ Nëey' ga'la'leey' hñiiy' je' ko'jòh' kyaah' María hi' kyaah' ma' laay' hmoooh' jëey' gooy'. Hi' María he' ma' kyaay' gyuu'.

⁶ Ta'ko'jiih' ma' tääyh' jee' jwii' ja', ga'dsëë' jmií' lä'chaa' gyuu' kyaa' María. ⁷ Jee' jwii' ja' ga'lä'chaa' gyuu' ñuuh' to'në' kyaay'. Mah' ga'bäayh' gyuu' wa'siih'. Ga'kyaay' neh' na'moo' jee' ma' kuh' jah', kih' he' sa' ma' joo' cha'neh' jee' tääh' dsa'.

Ga'lä'jnää' ángele kih' dsa' hi' ma' hää' jah'

⁸ Koo' jee' jwii' ja', ma' tääh' dsa' hi' ma' hää' jah' kyaa' ta'la' hwë'.

⁹ Ni' sa' ga'lä'liih' gyih', ga'lä'jnää' kiyh' jaa' ángel kyaa' Dsa'jòøh' jnan`. Ga'lä'jnää' jëë' ñih' wa'je' kih' Dio lä'ku' lä'jii' kiyh'. Peer' ga'jwaah' dsa' he'. ¹⁰ Pero ángel ga'jäh' siiyh'.

—Ta' wa' gah' hnäh'. Jëeh', ma'jan' kyen' juu' he' jmeey' jëë' jwërte dsë' lä'jëë' dsa'. ¹¹ Na' ma'lä'chaa' kyah' hnäh' jee' jwii' kih' David jaa' hi' lää' hnäh'. Hi' he' he' Cristo, Dsa'jòøh' jnan`. ¹² Lä'la' jmeey' lii' kyah' hnäh' kih' gyuu' he'. Na'bäayh' wa'siih' na'kyaay' neh' na'moo' jee' kuh' jah' —ga'jäh' ángel.

¹³ Lă'chah' ja' ga'lă'jnăă' koo' kih' ángel he', jwëë' ga' ángele hi' chaa' gyuu' hi' ma' há' kih' Dio, ma' jăyh':

¹⁴ iHe' ba' che' jøh'gaa' Dio hi' gya' gyuu'!

Wa' hii' tií' kih' dsa' jmi' gyuu' hi' jmee' lá' hnøø' Dio.

¹⁵ Lă'koo' ma' ga'năă' lă'jëë' ángele he' gyuu', dsa' hi' ma' hăă' jah' kyaa' he' ga'jăyh' siiyh' dsa' kyaayh':

—Ma' jne' ja' ta' Belén, ma' jëë' jne' koo' ha' lá' ma' la', lă'koh' juu' he' ma' nnu' jne' kih' Dsa' jøøh' jnăn'.

¹⁶ He' ja' ga'năäy' ko' chih', ga'jnăäyh' María kyaah' José. Jee' ja' ga'jëëy' na' kyaa' gyuu' neh' na' moo' jee' ma' kuh' jah'. ¹⁷ Lă'koo' ma' ga'jëëy' gyuu', ga'taayh' jmeeyh' juu' ha' lá' ga'jăh' ángel kih' gyuu'.

¹⁸ Peer' ga'lă'dsaa' dsé' lă'jëë' dsa' hi' ga'nuu' juu' kih' hi' ma' hăă' jah' kyaa' he'. ¹⁹ Pero María ngoo' ba' dsooh' dsëy' hi' kyey' huudsé' kih' lă'jë' he' ga'nuuy' ja'. ²⁰ Dsa' hi' ma' hăă' jah' he' ga'năäy' jmeey' juuh' kih' Dio, hi' ma' lă'hăy' kiyh', kih' lă'jë' he' ga'nuuy' hi' lă'jë' he' ga'jëëy'. Jëeh', ma' ra' he' ga'la' ba' lă'koo' te' he' ga'jăh' ángel siiyh'.

Ga'jăäy' Jesús jee' ma' chih' gwah' juuh'

²¹ Ma' ga'të' jnaa' jmií', ga'tuy' jmi' ngo' kih' gyuu' mah' ga'mi' cheey' Jesús, ja' ba' jmií' he' ga'jăh' ángel lă'cheey', jăä' ja' ga' lă'dsaa' María.

²² Ma' ga'dsëë' jmií' he' ga'mi' lluu' cho' jmiíy' hñiiy' lă'hih' kih' ley kih' Moisé, ga'jăäy' gyuu' ta' Jerusalén mah' taayh' goo' Dio.

²³ (Ga'jmeey' lă'ja', jëeh' nē' ley kih' Dsa' jøøh' jnăn' jăh' lă'la': "Lă'jëë' gyuu' ñuu' hi' to' nē' la' kwaan' lă' kyaa' Dio ba'.") ²⁴ He' ja' na'năäy' na' jmeey' lă'koo' lle' ley kih' Dio he' jăh': kwaan' koo' gyaah' cha'bē' o' koo' gyaah' cha'juu'.

²⁵ Ji' nē' ja', ma' gya' jwií' Jerusalén jaa' dsa' hi' ma' chee' Simeón. Dsa' he' ma' lăa' jaa' hi' lluu', ma' hnaayh' Dio, ma' kyey' o' jøh' dsé' lloo' koo' jmií' lăä' dsa' Israel. Hi' ma' kyaayh' Jmi' lle' Na' jngii'.

²⁶ Jmi' lle' Na' jngii' ga'mi' jnăä' kiyh' he' sa' juuy' ta' ko' jiih' sa' ma' jëëy' hi' na' hñaa' kyaa' Dio. ²⁷ Ga'jøø' Jmi' lle' Na' jngii' kih' Simeón he' ngooy' ta' jee' chih' gwah'. Ja' ba' hor' ja' ga'lloo' cho' jmií' Jesús na' jăäy' gyuu' kyaay' gwah' mah' le' kiyh' lă'koo' tēë' dsa' jmee' lă'koo' jăh' ley. ²⁸ Jee' ja' ga'ee' Simeón he' gyuu', mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'jăyh':

²⁹ Dsa' jøøh' kyaan', na' ma' dsëë' jmií' ki' jnă' hi' jmee' ta' he' kyah' ya' hëen' jmi' gyuu' la', lă'koo' ga'chiíh' jnă'.

³⁰ Jëeh', ma' tēen' ma' jëen' hi' ma' cheeh' mah' lăäy' dsa'.

³¹ Hi' he' ga'mi' lluu' to' lo' nē' ga'lă'jëë' dsa' hi' chaa' hwa' la'.

³² Laay' lă'koo' wa'je' he' lă'jnă' kih' hi' sa' lăa' judiu'.

Hi' kih' wa'je' ja' jă' jøøh' dsa' Israel hi' lăa' kyaah', ga'jăh' Simeón.

³³ Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa[~] dsë[!] José kyaah[!] María ma[!] ga⁻nuuy[!] lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ hlëeh⁺ Simeón kih[!] gyuu⁺. ³⁴ Mah[!] ga⁻mi⁻jää[!] Simeón cho[!]jmii⁻ gyuu⁻, ga⁻jäh[!] siiyh⁺ María:

—Jëë⁻ da[!], gyuu⁻ la⁻ ma⁻na⁻hña⁻aa[!] jmeey[!] tēh[!] jwëë[!] dsa⁻ Israel, hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeey[!] dsa⁻jeeh[~] jwëë[!] ka⁻läh[!]. Ma⁻na⁻hña⁻ay[!] jmeey[!] lii⁻ laay[!] kyaah[!] Dio, pero sa⁻ lä⁻hnää[!] dsih[!]. ³⁵ Hi⁻ kyah[!] le[!] lä⁻koh[!] he⁻ dsa⁻hiih[!] ñe[!]tuuh[!] neh[!] tuh⁻hoh[!]. Hi⁻ mi⁻jnäy⁺ ha⁻ lä⁻ la[!] huudsë⁻ kih[!] jwëë[!] dsa⁻ —ga⁻jäh[!] Simeón.

³⁶ Ja⁻ba[!] jee[!] ja⁻ ma[!] hää[!] ka⁻läh[!] jaa⁻ dsa⁻më[!] hi⁻ ma[!] chee⁻ Ana jo⁻mii⁻ Fanuel. Dsa⁻më[!] he[!] ma[!] ngëë[!] juu[!] kih[!] Dio. Ma[!] laay[!] sa[!]ju⁻ kih[!] Aser joo[!] Jacob. Ma⁻gyuh⁻ jwërte dsa⁻më[!] he[!]. Gyii[!] ji⁻ñe⁻ ba[!] ga⁻gyay⁻ kyaah[!] dsa⁻ñuu⁻h⁻ kyaay[!]. ³⁷ Ma⁻hya⁻ to⁻lo⁻gya[!] na⁻dsë[~] gyii[!] gya[!] kye[!] ji⁻ñe⁻ he⁻ ga⁻jäy[!] hnëëy[!]. Sa[!] ma[!] dsa⁻hläy⁻h⁻ ma[!] dsooy[~] jee[!] chih[!] gwah⁺, lä⁻jmii[!] lä⁻hwë[!] ma[!] hnaayh⁻ Dio. Joh[!] jiih[~] sa⁻ ga⁻tuy[!] kuh⁻hiyh[~] ma[!] chuuy[!] kyaah[!] Dio. ³⁸ Ja⁻ba[!] hor[~] ja⁻ ja[!] dsa⁻më[!] he[!] chuh⁺ kih[!] cho[!]jmii⁻ gyuu⁻, mah[!] ga⁻løoy[!] kway⁻ tíhmaah[!] kih[!] Dio. Hi⁻ ma[!] hlëëyh⁺ kih[!] gyuu⁺ Jesús, cha⁻ñe⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma[!] tääh[!] jøø[~] lih[!] ba[!] lää[!] Dio dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén.

³⁹ Ma⁻la⁻ ma⁻mi⁻teh[!] cho[!]jmii⁻ gyuu⁻ lä⁻koh[!] lle⁻ ley kih[!] Dio, ga⁻näy[!] ta⁻ jwii⁻ Nazaret he⁻ nøø[!] hwa[!] Galilea. ⁴⁰ Koo⁻ jmii[!] koo⁻ jmii[!] ma[!] dsa⁻kwaa⁺ gyuu⁻, hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ be[!] ma[!] dsa⁻lä⁻cha⁻ kiyh[!], hi⁻ lä⁻ja⁻ huudsë⁻ llu[!] kiyh[!] ma[!] dsa⁻kwaa⁺ kyaayh[!]. Ha⁻ koh[!] sa⁻ ga⁻mi⁻jää[!] Dio gyuu⁻ kya⁻!

Lä⁻ mäh[!] Jesús ga⁻jä[!] jee[!] kih[!] ta⁻jwoh[!] kyaa[!] ley

⁴¹ Ga⁻lä⁻jë⁻ ji⁻ñe⁻ ba[!] ma[!] dsoo[~] cho[!]jmii⁻ Jesús ta⁻ Jerusalén ma[!] tē⁻ jmii[!] he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh[!]. ⁴² Ma[!] ga⁻hya⁻ Jesús gya⁻to[!] ji⁻ñe⁻, ga⁻näy[!] ka⁻läh[!] jmii[!] lä⁻koo⁻ tēë[!] dsa⁻ jmee⁺. ⁴³ Ma⁻la⁻ ma⁻goh⁻ jmii[!] ga⁻nää⁻ cho[!]jmii⁻ ta⁻ kih[!], ni⁻ sa⁻ liih[!] gyih[!] ga⁻jä[!] Jesús jwii⁻ Jerusalén. ⁴⁴ Ma[!] jmeey⁻ huudsë⁻, hää[!] Jesús jee[!] kih[!] dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ cha⁻jwë[!] ja⁻. Lä⁻taa[!] jmii[!] ga⁻taayh[!] jwë[!], ja⁻ga⁻ ga⁻hnaayh⁻ jee[!] kih[!] dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay[!], hi⁻ lä⁻ja⁻ jee[!] kih[!] dsa⁻ hi⁻ kyuu⁻ ka⁻läh[!]. ⁴⁵ Ma[!] sa⁻ ga⁻jnäy⁻h⁻, ga⁻këyh[!] ka⁻läh[!] ta⁻ Jerusalén na⁻hnäy⁻h⁻.

⁴⁶ Ga⁻të[!] hnë⁻ jmii[!], ja⁻ga⁻ ga⁻jnäy⁻h⁻ Jesús jee[!] chih[!] gwah⁺ na⁻gyay[!] jee[!] kih[!] ta⁻jwoh[!] kyaa[!] ley, ma[!] nuuy⁻ ha⁻ lä⁻ hlëeh⁺ dsa⁻ he[!] hi⁻ Jesús ma[!] ngii[!] juu[!] kiyh[!] ka⁻läh[!]. ⁴⁷ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma[!] tääh[!] nuu⁻ kiyh[!] ma[!] dsaa[~] dsëy[!] ha⁻ koo⁻ sa⁻ ma[!] kyuu⁻h⁻ Jesús hi⁻ lä⁻ja⁻ kih[!] juu[!] he⁻ ma[!] jeeyh⁻ ja⁻. ⁴⁸ Ma[!] ga⁻jëë⁻ cho[!]jmii⁻, ga⁻lä⁻dsaa[~] dsëy[!], mah[!] ga⁻jäh[!] María siiyh⁺:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, ¿he⁻la[!] ma⁻jmeeh[!] lä⁻na⁻ kyaa[!] jnääh[!]? Ha⁻ koh[!] sa⁻ lle⁻ dsën⁺ kyaah[!] Tää[!] kyaah[!] jee[!] ga⁻nøø⁻ jnääh[!] hnääh[!] jnääh[!] hne⁻.

⁴⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu[!] kiyh[!]:

—¿He⁻la[!] ga⁻nää⁻ hnäh[!] hnaah⁺ jnä[!]? ¿Che[!] sa⁻ ñeh[!] hnäh[!] he⁻ ga⁻tëen[!] mi⁻ten⁻ kin⁺ kyaah[!] Tää[!] kyaan⁺?

⁵⁰ Pero sa⁺ ga⁻lä⁻ngëe⁺ cho⁺jmiiy⁻ he⁻ ga⁻hlëeyh⁺ lä⁻ja⁻. ⁵¹ Ja⁻ga⁻ ya⁻hëey⁺ mah⁺ ga⁻näay⁻ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ ta⁻ Nazaret. Jee⁺ ja⁻ ga⁻mi⁻tey⁺ ga⁻lä⁻jë⁻ ba⁺ he⁻ ma⁺ jäh⁺ cho⁺jmiiy⁻. Hi⁻ María ngoo⁺ ba⁺ dsooh⁻ dsëy⁺ lä⁻jë⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻nuuy⁺. ⁵² Hi⁻ Jesús koo⁻ jmi⁻ koo⁻ jmi⁻ dsa⁻lä⁻jøh⁺ gyih⁺. Lä⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ dsa⁻lä⁻kyuuyh⁻ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. Ma⁺ tih⁻ dsë⁺ Dio lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ dsa⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ tih⁻ dsë⁺.

Ga⁻løø⁺ Jwaa⁻ kwa⁻ juu⁺

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 ¹ Ma⁻hya⁻ gya⁻hña⁺ jī⁻ñe⁻ laa⁺ Tiberio rey to⁻në⁻. Jī⁻ñe⁻ ja⁻ ma⁺ laa⁺ Poncio Pilato lle⁻moh⁺ hwa⁺ Judea. Herode ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Galilea, Felipe øøyh⁻ ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Iturea kyaah⁺ hwa⁺ Traconite. Lisania ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Abilinia. ² Ja⁻ba⁻ jī⁻ñe⁻ ja⁻, Aná kyaah⁺ Caifá ma⁺ laa⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺. Lä⁻ ma⁺ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ Dio kyaah⁺ Jwaa⁻ joo⁺ Zacaría lä⁻koo⁻ ma⁺ gyay⁺ hwa⁺ kii⁺ jee⁺ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻. ³ He⁻ja⁻ ma⁺ dsooy⁻ lä⁻kaa⁻ jee⁺ la⁺ cha⁺hoo⁺ jmi⁻ Jordán ma⁺ dsa⁻kway⁺ juu⁺ he⁻ saa⁻ dsa⁻ jmi⁻ hi⁻ ga⁻hlëeyh⁺ dsa⁻ mah⁺ wa⁺ dsa⁻jeeyh⁻ kyaah⁺ Dio mah⁺ koo⁻ Dio dsë⁺ kih⁺ dso⁻kye⁻ kiyh⁺. ⁴ Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻hlëeh⁺ Isaía hi⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺, ga⁻jäyh⁺:

Kii⁻ nuuh⁺ koo⁻ lle⁺ he⁻ hlëeh⁺ hwa⁺ kii⁺ jee⁺ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻:

“Mi⁻llu⁻ hnäh⁺ jwë⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻,

mi⁻llu⁻ hnäh⁺ hñaah⁺ mah⁺ heeh⁺ hnih⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ jäy⁻.

⁵ Lä⁻kaa⁻ jee⁺ la⁺ cha⁺gwaa⁻ hnøø⁺ kah⁺ gwaah⁺,

hnøø⁺ lii⁺ koo⁻ mëe⁻ moh⁺ jee⁺ la⁺ cha⁺si⁻.

Jwë⁺ jlu⁻gyeh⁻ hnøø⁺ lii⁺ ko⁻dsoo⁺.

Jwë⁺ he⁻ la⁺ ta⁻juh⁻, hnøø⁺ lii⁺ koo⁻ mëe⁻ ba⁺.

⁶ Ma⁺ja⁻ ga⁻ jëe⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻, ha⁻ lä⁻ lää⁺ Dio jne⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ hi⁻ jä⁻”, ga⁻jäh⁺ Isaía.

⁷ He⁻ja⁻ lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻ siih⁺ ga⁻lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻nää⁺ ma⁺ saa⁻ jmi⁻: —Hnäh⁺ laah⁺ lä⁻koh⁺ miih⁻ hi⁻ kyuu⁺. ¿Hi⁻ ma⁻siih⁺ hnäh⁺ he⁻ lääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ kih⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ na⁺ ga⁻ jä⁻? ⁸ To⁻në⁻ da⁺ mi⁻jnää⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻tuh⁺ hnäh⁺ jwë⁺ hliih⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺, ja⁻ga⁻ la⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁻jeeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio. Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh⁺ huud⁻dsë⁻ lääh⁺ hnäh⁺ lä⁻llu⁺ he⁻ jwah⁺ hnäh⁺: “Abraham ba⁺ laa⁺ tää⁺ jnän⁻.” Jëeh⁺ jnä⁺ jwahn⁺, lih⁺ ba⁺ Dio jmee⁺ hwëe⁻ sa⁻ju⁻ kih⁺ Abraham lä⁻kye⁻ kih⁺ kuu⁺ la⁻. ⁹ Hee⁻ ñe⁻läh⁻ ma⁻kye⁻ ma⁺ na⁻llu⁻ huu⁺ hma⁻. Lä⁻jë⁻ chaah⁺ hma⁻ he⁻ sa⁻llu⁺ mi⁺ kih⁺, he⁻ ja⁻ dsa⁻tu⁻ mah⁺ dsoo⁺ cha⁻je⁻ —ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻.

¹⁰ Lä⁻jëe⁻ ba⁺ dsa⁻ ma⁺ ngii⁺ juu⁺ kiyh⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmee⁺ jnääh⁺ ja⁻?

¹¹ Mah⁺ ga⁻jeeyh⁻ kih⁺ dsa⁻, ga⁻siiyh⁺:

—Hnäh⁺ hi⁻ cha⁻ to⁺ lëe⁻ hmiih⁻ kih⁺, kwëeh⁻ koo⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ kih⁺. Hi⁻ hnäh⁺ hi⁻ kuh⁻hih⁻ llu⁺, kwëeh⁻ miih⁻ hi⁻ jmee⁺ bii⁺ kih⁺.

¹² Hi⁺ na⁺naä⁺ ka⁻läh⁺ hi⁻ koo⁻ ku⁺sih⁻ mah⁺ saay⁺ jmi⁻. Mah⁺ ga⁻siyh⁺ Jwaa⁻:

—Ta⁻jwoh⁺, hi⁺ jnääh⁺, ÷ha⁻ lä⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ka⁻läh⁺?

¹³ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻ siiyh⁺:

—Lä⁻koo⁻ te⁺ lle⁻ kih⁺ ba⁺ koo^h hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻.

¹⁴ Hløø⁺ ka⁻läh⁺ ga⁻ngii⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—÷Ha⁻ ga⁻ jnääh⁺ na⁺, ha⁻ lä⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ja⁻?

Mah⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁺ jøøh⁻ hnäh⁺ dsa⁻ mah⁺ jñuuh⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺, ni⁺ ta⁺ hnëë⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ää⁻ dsoo⁺ kyaah⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺. Heeh⁻ ba⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ lëh⁺ hnäh⁺.

¹⁵ Peer⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ judiu ma⁺ hnøø⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ma⁻lloo⁺ ba⁺ jmi⁻ he⁻ lääy⁺, he⁻ ja⁻ ma⁺ jmeey⁺ huü⁻dsë⁻ che⁺ he⁺ ba⁺ Jwaa⁻ na⁻ hi⁻ laa⁺ Cristo hi⁻ na⁻hñaä⁺ kyaä⁺ Dio. ¹⁶ Ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻ ga⁻siih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ he⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, jnä⁺ chaan⁺ dsa⁻ jmi⁻ kyaah⁺ jmi⁻ ba⁺. Pero jä⁺ jaa⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻ jnä⁺. Hi⁺ ni⁺ sa⁺ tē⁻dsëen⁺ chiihn⁺ mah⁺ llen⁻ loo⁻ he⁻ hä⁺ tiy⁺. Hi⁻ he⁺ chaa⁺ hnäh⁺ jmi⁻ kyaah⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, hi⁺ kyaah⁺ je⁻ ka⁻läh⁺. ¹⁷ Hii⁻ cheh⁺ mi⁻llu⁺ mi⁻trigo, ma⁻chooyh⁻ he⁻ kyaah⁺ jwäy⁺. Ma⁻la⁺ ma⁻kooy⁺ mi⁻trigo kiyh⁺, llay⁺ llu⁺, ja⁻ga⁻ jëy⁺ wa⁻hløø⁻ kih⁺ kyaah⁺ je⁻ he⁻ mo⁻so⁺ huü⁻ jih⁺koh⁺.

¹⁸ Hi⁺ ga⁻hlëëyh⁺ dsa⁻ kyaah⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ ju⁻hmëë⁺ he⁻ ma⁺ kway⁺. ¹⁹ Hi⁺ ga⁻jüuyh⁺ kih⁺ Herode hi⁻ ma⁺ laa⁺ ta⁺, kih⁺ he⁻ ma⁺ kyaayh⁺ Herodía mē Felipe, he⁺ ba⁺ dsa⁻nüuh⁻ øøyh⁻. Hi⁺ ga⁻jüuyh⁺ kih⁺ Herode, kih⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺. ²⁰ Hi⁺ këë⁻ ga⁻ga⁻bääh⁻ Herode jyoh⁺ dsoo⁺, heh⁺ he⁻ ga⁻taayh⁻ Jwaa⁻ neh⁻ñe⁺.

Ga⁻saa⁻ Jesús jmi⁻

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Koo⁻ jmi⁻ lä⁺ ma⁺ cheh⁺ Jwaa⁻ chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, Jesús ka⁻läh⁺ ga⁻saa⁻ jmi⁻. Ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁺ ngii⁺ Jesús kiyh⁺ kih⁺ Dio ga⁻na⁺ gyüuh⁺ jmi⁻gyüü⁺.

²² Hi⁺ ga⁻jyoo⁺ nē kiyh⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, ga⁻lä⁻jnääy⁺, laay⁺ lä⁻koh⁺ jaa⁻ juu⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻nüuh⁺ koo⁻ juu⁺ he⁻ ja⁺ gyüuh⁺ he⁻ ma⁺ jäh⁺:

—Hne⁻ laah⁺ gyüü⁻ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁺. Peer⁺ chaan⁻ llu⁺ kyaah⁺ hne⁻.

Jee⁺ la⁻ na⁻sii⁻ jmi⁻ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaä⁺ Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma⁺ hää⁺ Jesús koo⁻ gyii⁺gya⁺ ji⁻ñe⁻ ma⁺ ga⁻løøy⁺ kway⁺ juu⁺. Ma⁺ jmää⁻ dsih⁺ laay⁺ joo⁺ José. José he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Elí. ²⁴ Elí he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Matat. Matat he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Leví. Leví he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Melqui. Melqui he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Jana. Jana he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ José. ²⁵ José he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Matatía. Matatía he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Amó. Amó he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Nahum. Nahum he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Esli. Esli he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Nagai.

²⁶ Nagai he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Maat. Maat he⁺ ma⁺ laa⁺ joo⁺ Matatía. Matatía

he' ma' laa' joo' Semei. Semei he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Judá. ²⁷ Judá he' ma' laa' joo' Joana. Joana he' ma' laa' joo' Resa. Resa he' ma' laa' joo' Zorobabel. Zorobabel he' ma' laa' joo' Salatiel. Salatiel he' ma' laa' joo' Neri. ²⁸ Neri he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Adi. Adi he' ma' laa' joo' Cosam. Cosam he' ma' laa' joo' Elmodam. Elmodam he' ma' laa' joo' Er. ²⁹ Er he' ma' laa' joo' Josué. Josué he' ma' laa' joo' Eliezer. Eliezer he' ma' laa' joo' Jorim. Jorim he' ma' laa' joo' Matat. ³⁰ Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Simeón. Simeón he' ma' laa' joo' Judá. Judá he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa' joo' Eliaquim. ³¹ Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata. Matata he' ma' laa' joo' Natán. ³² Natán he' ma' laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isaí. Isaí he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa' joo' Naasón. ³³ Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab. Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa' joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá. ³⁴ Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo' Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré, Taré he' ma' laa' joo' Nacor. ³⁵ Nacor he' ma' laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber. Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶ Sala he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa' joo' Lamec. ³⁷ Lamec he' ma' laa' joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. ³⁸ Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

Ga'ka' hī-sa'llu' dsē' Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 ¹ Cha-miīh be' kih' Jmīlle' Na-jngiī' ma-kyē Jesús. He-jā ma-la' ma-saay jmiī cha'jmiī Jordan, lä'chah' ja' ga'jōø' Jmīlle' kiyh' ngooy' ta' jee' la' hwa' kii'. ² Jee' ja' ga'jäy' to'loo' jmiī jee' ga'ka' hī-sa'llu' dsēy'. Sa' cha' ga'kuyh' ni' miīh ta'ko'jiīh' ma' gyay' jee' ja'. Ma-ngēē' he' ja', ja' kyoyh'. ³ He-jā ga'jäy' hī-sa'llu' siiyh':

—Cher'mah' dsōo' laah' Joo' Dio, jmeē' hih' mah' lii' he'ñiīh' kuu' la'.

⁴ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ma-na-siī ba': "Ja' ma-la' kyaah' he' kih'hīn' jmeē' chaa' jne'. Kyaah' lä'jē' juu' kih' Dio ba' jmeē' chaa' jne'."

⁵ He-jā ga'jōø' hī-sa'llu' kiyh' lä' ga'tē' kōō' moh' ñiī' mah' kyaah' kō'hwēē' pih' ba' ga'heeyh' lä'kaa' jee' jwiī' kaah' he' cha' jmi' gyuu'.

⁶ Mah' ga'jäyh':

—Kwan`jwë¹ mah¹ jmeeh¹ hih¹ lä¹kaa¹ jee¹ jwii¹ na¹, hi¹ kwëehn¹ hne¹ lä¹jë¹ ga¹ he¹ la¹ na¹hñaah¹ he¹ cha¹ kih¹. Jëeh¹, jnä¹ ga¹hyohn¹ lä¹jë¹ he¹ na¹ hi¹ le¹ kwëehn¹ hi¹ lla¹ dsën¹. 7 Lä¹jë¹ he¹ na¹ kwëehn¹ hne¹ cher¹mah¹ ga¹juuh¹ jneh¹ cha¹nën¹, jmääh¹ jnä¹ jøøhn¹.

8 Mah¹ ga¹jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Gwaah¹ ki¹ jnä¹ Tana¹, jëeh¹ ma¹na¹sii¹ ba¹ jee¹ jyoh¹ ka¹läh¹: “Kih¹ Dsa¹jøøh¹ hi¹ laa¹ Dio kyaah¹ ba¹ jmeeh¹ juuh¹. Kih¹ jaa¹ hñii¹ bih¹ jmeeh¹ ta¹he¹.”

9 Ma¹ngëë¹ he¹ ja¹, ga¹jøø¹ hi¹sa¹llu¹ kiyh¹ ta¹ jee¹ chih¹ gwah¹ jwii¹ Jerusalén. Ma¹ ga¹lla¹näay¹ jee¹ ja¹, ga¹jäay¹ lä¹ ga¹të¹ gyuu¹ kih¹ gwah¹ juuh¹, ga¹siiyh¹:

—Cher¹mah¹ dsoo¹ laah¹ Joø¹ Dio, jwää¹ hñaah¹ lä¹ ga¹të¹ hwa¹.

10 Jëeh¹ na¹sii¹ ba¹ ka¹läh¹:

Dio chee¹ ángele kyaay¹ koo¹ kyah¹ mah¹ häay¹ hne¹.

11 Lä¹ja¹ jäay¹ hne¹ lä¹ häay¹ gooh¹, mah¹ sa¹ lla¹ñu¹ tiih¹ kyaah¹ ku¹.

12 Mah¹ ga¹jëeh¹ Jesús juu¹ kiyh¹, ga¹jäyh¹:

—Ma¹na¹sii¹ ba¹ ka¹läh¹: “Ta¹ ka¹ dsë¹ Dio hi¹ laa¹ Dsa¹jøøh¹ kyaah¹.”

13 Ma¹la¹ ma¹ka¹ hi¹sa¹llu¹ dsë¹ Jesús, ga¹lä¹øøy¹ kiyh¹ miih¹ jmi¹.

Ga¹løø¹ Jesús kway¹ juu¹ hwa¹ Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Ma¹ngëë¹ he¹ ja¹, ngaah¹ Jesús ta¹ hwa¹ Galilea kyey¹ cha¹miih¹ be¹ kih¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹. Ma¹ hii¹ juu¹ kiyh¹ lä¹kaa¹ jee¹ jwii¹ he¹ tääh¹ lä¹ku¹ lä¹jii¹ hwa¹ ja¹. 15 Ma¹ mi¹tëëy¹ dsa¹ hi¹ tääh¹ lä¹koo¹ lä¹koo¹ gwah¹ mäh¹ hi¹ ga¹lä¹jëë¹ dsa¹ ga¹jmeë¹ juuh¹ kiyh¹. 16 Ga¹llaayh¹ jee¹ jwii¹ Nazaret jee¹ ga¹kwaay¹. Ga¹hey¹ neh¹ gwah¹ mäh¹ lä¹koo¹ ma¹ tëëy¹ jmeey¹ jmi¹ he¹ teeh¹ dsa¹ dsë¹. Jee¹ ja¹ ga¹nooy¹ mah¹ ga¹hëy¹ juu¹ kih¹ Dio he¹ ma¹na¹sii¹ jää¹. 17 Ga¹kwëeh¹ dsih¹ je¹ he¹ ga¹sii¹ Isaía hi¹ ma¹ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio. Ga¹jiiy¹ mo¹je¹ mah¹ ga¹jnøøy¹ jee¹ na¹sii¹ lä¹la¹:

18 Kyen¹ Jmi¹lle¹ kih¹ Dio në¹ kin¹.

Ma¹hñaay¹ jnä¹ mah¹ kwan¹ ju¹hmëë¹ kih¹ hi¹ tä¹nee¹.

Ga¹cheey¹ jnä¹ mah¹ hlëehn¹ hi¹ sa¹ cha¹ o¹jøh¹ dsë¹ kih¹.

Jmeen¹ juu¹ ha¹ lä¹ jee¹ lää¹ hi¹ tääh¹ neh¹ñe¹.

Jmeen¹ jëë¹ hi¹ tuu¹.

Lään¹ dsa¹ hi¹ dsa¹ngëë¹ lli¹wii¹.

19 Jmeen¹ juu¹ he¹ ma¹tøøhn¹ ji¹ñe¹ he¹ mi¹jää¹ Dio dsa¹.

20 Ma¹ngëë¹ ma¹hë¹ Jesús juu¹ ja¹, ga¹bäay¹ mo¹je¹ mah¹ ga¹ngëëy¹ kih¹ hi¹ ma¹ hä¹ goo¹, ja¹ga¹ ga¹gyay¹. Lä¹jëë¹ hi¹ ma¹ tääh¹ jee¹ ja¹ ma¹ jëëy¹ koo¹ hweh¹. 21 Mah¹ ga¹løøy¹ hlëëyh¹ dsa¹ he¹:

—Na¹ ma¹lä¹te¹ juu¹ kih¹ Dio he¹ ma¹hën¹ cha¹nëh¹ hnäh¹.

22 Ga¹lä¹jëë¹ ba¹ dsa¹ ma¹ hlëeh¹ llu¹ kih¹ Jesús, hi¹ ma¹ dsaa¹ dsëy¹ kih¹ jnaah¹ la¹ juu¹ he¹ ma¹ hlëeh¹ Jesús. Mah¹ ma¹ jäyh¹:

—¿Che¹ ja¹ he¹ jo¹ñuu¹ José hi¹ na¹?

²³ Hējā gājäh̄ Jesús siiyh̄ dsā hē:

—Mā bā jnǟ hē jwiih̄ jnǟ juu' hē tēēh̄ hnäh̄ hlēēh̄, hē jäh̄ lǟlā: “Jmeē mē̄ kyah̄ hñaāh̄, cher̄mah̄ dsoō laah̄ tē̄mē̄. Jmeē kāläh̄ jeē lā jwiī kyah̄ lǟjē̄ hē mānuū jnääh̄ gājmeeh̄ jwiī Capernaum, jāgā lā dsoō.”

²⁴ Hī gāhlēēh̄ gyih̄ jyoh̄ juu', gājäyh̄:

—Mārā ju'dsoō jwēēhn̄ hnäh̄. Nī jaā dsā hī ngēē̄ juu' kih̄ Dio sā heeh̄ dsih̄ jeē jwiī gooy'. ²⁵ Ju'dsoō jwēēhn̄ hnäh̄. Lǟkoō mā gyā Elía hī gāngēē̄ juu' kih̄ Dio gāhnā jmā hnē̄ jīnē̄ nādsē̄ jñeē sih̄ hī hā koh̄ hoō sā gālǟchā lǟkaā hwā jā. Jmiī jā, mā chaā jwēē̄ dsā mē̄ hñiī hwā Israel. ²⁶ Pero sā gācheē Dio Elía kih̄ nī jaā dsā mē̄ hñiī hē. Gācheeȳ kih̄ jaā dsā mē̄ hñiī hī mā chaā Sarepta koō kih̄ Sidón bā. ²⁷ Lǟjā kāläh̄ jmiī kih̄ Eliseo hī gāngēē̄ juu' kih̄ Dio llōjoō. Mā chaā jwēē̄ dsā hī mā dsaah̄ hmih̄ høø̄ hwā Israel. Pero nī jaā hī hē sā gāhlaā. Mālā Naamán hī mā chaā hwā Siria bā gājǟ kih̄ —gājäh̄ Jesús.

²⁸ Lǟjēē̄ hī mā tääh̄ neh̄ gwah̄ jā, gālǟlleeȳ jwētē lǟ mā gānuuȳ juu' jā. ²⁹ Gānoō lǟjēē̄ dsā hē mah̄ gāsēēh̄ dsih̄ tā chuuh̄ jwiī. Gājäȳ lǟ gātē̄ gyuuh̄ moh̄ jeē lā jeē jwiī jā, mah̄ mā jwäȳ tā chāsiī ñiih̄. ³⁰ Pero hē gālā, gākoō Jesús jwē̄ kiyh̄ gāngēēȳ tōdsaah̄ jeē kih̄ dsā hē, ngooȳ tā jeē jyoh̄.

Gāllē Jesús jmīllē hliih̄ kih̄ jaā dsā

(Mr. 1:21-28)

³¹ Ngoō Jesús tā Capernaum, koō jwiī hē nøø̄ hwā Galilea. Gākwaȳ juu' jmiī hē teēh̄ dsā dsē̄. ³² Lǟjēē̄ dsā mā dsaā dsē̄ kih̄ juu' hē mā kwaȳ jā. Jēēh̄, mā hlēēyh̄ kyaah̄ chāmiih̄ bē.

³³ Mā häǟ neh̄ gwah̄, jaā dsā hī mā kyē jmīllē hliih̄ mah̄ gāhlēēyh̄ koō kīgaā. ³⁴ Gājäyh̄:

—Tā kaah̄ jnääh̄, Jesús dsā Nazaret. ¿Chē māñeh̄ mah̄ mīllaah̄ jnääh̄? Kyuū jnääh̄ hnē. Hnē bā hē hī nājngēē̄ kyaā Dio.

³⁵ Mah̄ gājuuh̄ Jesús kih̄ jmīllē hliih̄ hē, gāsiiyh̄:

—Tā tooh̄ miih̄. Gōhēē̄ kih̄ dsā nā —gājäyh̄.

Lǟjiih̄ gātah̄ dsā hē hwā tōlō nē̄ dsā gājmeē̄ jmīllē hliih̄ hē mah̄ yāhēē̄ bih̄. Pero nī miih̄ dsoō sā gājmeeȳ kih̄ dsā hē.

³⁶ Peer̄ gājwaah̄ dsā kyaah̄ juu' hē gāhlēēyh̄ jā, mā hlēēyh̄ dsā kyaayh̄, mā jäyh̄:

—¿Heē bā juu' nā? Hē bā chē beē̄ juu' kiyh̄. Hā lǟ liyh̄ jmeeȳ madā kih̄ jmīllē hliih̄ mah̄ hwēēȳ.

³⁷ Gālǟchā juu' kih̄ Jesús lǟkaā jeē jwiī hē tääh̄ lǟkū lǟjiī kih̄ hwā jā.

Ga⁺mi⁻hlää^ʔ Jesús ma⁻choo¹ Simón*(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)*

³⁸ Ma⁺ ya⁻hëë¹ Jesús neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ngooy¹ ta⁺ kih¹ Simón. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ kyaa¹ ma⁻choo¹ Simón dsaah⁺ kyaah⁺ llii^ʔ. He⁻ja⁻ ga⁻chuu^ʔ dsa⁻ kyaah⁺ Jesús mah¹ mi⁻hlääy^ʔ. ³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻tøh¹ Jesús lle⁺ jee⁺ kyaay¹, ga⁻jmeey^ʔ hih⁺ kih¹ llii^ʔ ja⁻. Mah¹ ya⁻hi¹ llii^ʔ. Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻noo⁻ ma⁻choo¹ Simón he^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih¹ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻.

Ga⁺mi⁻hlää^ʔ Jesús jwëë^ʔ hi⁻ dsaah⁺*(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)*

⁴⁰ Ma⁺ ga⁻nuu⁻ jmi¹ ja⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ dsa⁻ dsaah⁺ kyaa¹ na⁻näy¹ na⁻jäy⁻ cha⁻në⁺ Jesús. Na⁻ku⁺ na⁻ngii¹ dsoo⁺ ma⁺ laa⁻ dsa⁻ dsaah⁺ he^ʔ. He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Jesús goo⁻ në⁺ kih¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah¹ ga⁻mi⁻hlääy^ʔ. ⁴¹ Kih¹ jwëë^ʔ dsa⁻ dsaah⁺ he^ʔ ga⁻hwëë⁻ jmi¹ lle⁺ hliih¹, hi⁻ ma⁺ tooyh⁻ miih⁺ ma⁺ jäyh⁺:

—Hne⁻ laah¹ Joo^ʔ Dio.

Pero ma⁺ juuh⁻ Jesús kiyh¹. Sa⁺ ma⁺ kway⁺ jwë¹ ma⁺ hlëëyh¹, jëeh^ʔ ma⁻ñe⁻ ba⁺ jmi¹ lle⁺ hliih¹ he⁻ laay¹ Cristo.

Ga⁻kwa^ʔ Jesús juu¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kih¹ dsa⁻gooy¹*(Mr. 1:35-39)*

⁴² Ma⁺ ga⁻jnä¹ ja⁻, ya⁻hëë¹ Jesús ngoo¹ ta⁺ jee⁺ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ ga⁻hnaayh⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻jnääy¹. Hi⁺ ga⁻ha⁺ dsa⁻ kiyh¹, sa⁺ ma⁺ kway⁺ jwë¹ ma⁺ dsooy¹ ta⁺ jee⁺ jyoh^ʔ. ⁴³ Pero Jesús ga⁻jäh^ʔ siiyh⁺:

—Jmee⁻ bii¹ kin⁺ niin⁻ ta⁺ jee⁺ jyoh^ʔ na⁻kan⁻ ju¹hmëë^ʔ he⁻ mi⁻jnää⁺ ha⁻ lä⁻jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹. Kih¹ he⁻ la⁻ ba⁺ na⁻hñaan⁺ jan¹.

⁴⁴ He⁻ja⁻ ngooy¹ na⁻kway⁻ juu¹ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁺ kih¹ dsa⁻ judiu he⁻ tøø^ʔ hwa¹ Galilea.

Jwëë^ʔ hmooh⁻ ga⁻taah⁻ neh⁺ sa⁻hma¹*(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)*

5 ¹ Koo⁻ hä⁺ ma⁺ cheh¹ Jesús cha⁻hoo⁺ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Genesaret. Jee⁺ ja⁻ ga⁻kuh¹ jwëë^ʔ jwërte dsa⁻ lä⁻ku⁺ lä⁻jii¹ kiyh¹ hi⁻ hnøø¹ ma⁺ nuu¹ juu¹ kih¹ Dio. ² Ga⁻jëë¹ Jesús to¹ na⁻moo^ʔ he⁻ ma⁺ na⁻hi¹ cha⁻hoo⁺ jmi⁻ ja⁻. Jëeh^ʔ, ma⁻ngëë^ʔ sa⁻hma⁻ hwëë⁻ hi⁻ ma⁺ kaah⁻ hmooh⁻, ga⁻taayh⁻ ga⁻gyiyh¹ ma⁺ kiyh¹. ³ He⁻ja⁻ ga⁻he¹ Jesús neh⁺ na⁻moo^ʔ he⁻ ma⁺ la¹ kih¹ Simón. Ga⁻jmeey^ʔ mada⁻ kih¹ Simón mah¹ hläyh¹ ga⁺ miih⁻ na⁻moo^ʔ ja⁻ ta⁺ jee⁺ juuh⁻ jmi⁻. Mah¹ ga⁻gyay⁻ neh⁺ na⁻moo^ʔ ja⁻, ga⁻løøy¹ hlëëyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁴ Ma⁺ ga⁻dsaa¹ juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh⁺ Simón:

—Ma⁻nøøn¹ ta⁺ jee⁺ juuh⁻ ga⁺ mah¹ hi¹ hnäh^ʔ sa⁻hma¹ kyah¹ hnäh^ʔ.

⁵ Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Simón juu¹ kiyh¹:

—Ta jwoh¹ kyaan⁺. Lä⁺taa¹ hwë¹ ma⁻koo^h jnääh¹ sa^hma¹. Sa⁺ chaa⁻ ma⁻lëeh⁺ jnääh¹ ni⁺ mi^h. Pero cher⁺mah¹ lä⁺ja⁻ jwah⁺, hi⁺ ba⁺ jnä⁺ sa^hma¹.

⁶ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻hi⁺y⁺ sa^hma¹ ja⁻, lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺sëey^h. Peer⁺ jwëë⁺ jwërte hmooh⁻ ga⁺taah⁺ neh⁺ hma¹ ja⁻, lä⁺jii^h ga⁺løø¹ dsa⁻gyii⁺. ⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jmeey⁺ lii⁺ kih¹ dsa⁻kyaay^h hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jyoh⁺ na⁺moo⁺ mah¹ ya⁻näy⁺ kway¹ be⁺. He⁻ja⁻ ya⁻näy¹, hi⁺ ga⁺kay^h lä⁺to⁺ na⁺moo⁺ kiy^h ja⁻. He⁻ja⁻ mi^h ga⁺ sa⁺ ga⁺hmäh¹ neh⁺ jmi⁺. ⁸ Ma⁺ ga⁺jëë¹ Simón Pee⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺juuy^h jnëy⁺ cha⁺në⁺ Jesús, mah¹ ga⁺siy^h:

—Sa⁺ høø⁺ kwaat⁺ nooh¹ koo⁺ kin⁺ Dsa⁻jøø^h kyaan⁺. Jëeh⁺ cha⁻ cha⁻mi^h dso⁺kye⁻ kin⁺.

⁹ Jëeh⁺, ga⁺jwaah¹ jwërte Pee⁺ lä⁺kye⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaay^h, ma⁺ ga⁺jëy¹ ha⁻ lä⁺koø⁻ jwëë⁺ hmooh⁻ hi⁻ ga⁺saay^h. ¹⁰ Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ ga⁺la¹ kih¹ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ jø⁻nūh⁻ Zebedeo hi⁻ ma⁺ jmeë⁺ ta⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Simón. Pero ga⁺jäh⁺ Jesús siy^h Simón:

—Ta⁺ wa⁺ gah¹. Na¹ ta⁺ cha⁺në⁺ dsa⁻ ba⁺ leeh⁺ na¹, lla⁺ he⁻ ma⁺ leeh⁺ hmooh⁻.

¹¹ Ja⁻ga⁺ ga⁺lla⁺näy⁺ cha⁺hoo⁺ jmi⁺ kyaah⁺ na⁺moo⁺. Jee⁺ ja⁻ ba⁺ ga⁺llay⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁺ kooy^h ja⁻, mah¹ ga⁺jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Jesús.

Ga⁺mi⁺hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih¹ høø⁺

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Koo⁻ jmi⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ Jesús koo⁻ jee⁺ jwi⁺. Ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih¹ høø⁺. Ma⁺ ga⁺jëy¹ Jesús ga⁺juuy^h jnëy⁺ mah¹ ga⁺jluy¹ lley⁺ lä⁺ ga⁺të⁺ hwa¹ cha⁺në⁺ Jesús. Ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺, ga⁺jäy^h:

—Dsa⁻jøø^h kyaan⁺, cher⁺mah¹ le⁺, leh¹ ba⁺ hne⁻ cheh¹ dsoo⁺ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺.

¹³ He⁻ja⁻ ga⁺hi⁺ Jesús ma⁻goo⁻ mah¹ ga⁺kyey⁻ në⁺ kih¹ dsa⁻ he⁺, mah¹ ga⁺jäy^h:

—Le⁺ ba⁺. Wa⁺ dsa⁻che⁻ dsoo⁺ he⁻ mi⁻sah⁺ hne⁻.

Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺ääh¹ go⁻te⁻ hmih¹ høø⁺ ja⁻. ¹⁴ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺taah⁻ Jesús juu¹ mah¹ sa⁺ kooy^h juu¹ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻, ga⁺jäy^h:

—Gwa⁻ go⁻hääh⁺ hñaa^h kih¹ jmi⁻ dsa⁻ lä⁺koh⁺ jäh⁺ ley¹ kih¹ Moisé. Kye⁻ mi^h he⁻ kwëy^h lä⁺llu¹ he⁻ ma⁻na⁺llu^h. Lä⁺ja⁻ go⁻jmeë⁺ mah¹ lä⁺ñe⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻jä¹ kyah¹.

¹⁵ Pero koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺ cha⁻ga⁺mi^h ma⁺ hii⁺ juu¹ kiy^h. Jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ dsa⁻kuh¹ nuu⁻ juu¹ he⁻ kway⁺, hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ dsa⁻kuh¹ jwëë⁺ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ hnøø¹ jä¹ kiy^h. ¹⁶ Pero Jesús ma⁺ dsooy⁻ ma⁺ dsa⁻ngi⁺y⁺ kiy^h kih¹ Dio jee⁺ sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻.

Ga⁺mi⁻hlää^ʔ Jesús jaa⁻ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tií⁺

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Koo⁻ jmií⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús kway⁺ juu⁺. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ fariseo kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Dsa⁻kaah⁺ he^ʔ ya⁻nää⁺ lä⁻jē⁺ jwií⁻ mäh⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁺ Galilea, hi⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Judea ka⁻läh^ʔ, lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Jerusalén. Ma⁺ kye⁻ Jesús cha⁻miih⁻ be^ʔ kih⁺ Dio kyaah⁺ he⁻ ma⁺ mi⁻hlääy^ʔ hi⁻ dsaah⁺. ¹⁸ Jmií⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tií⁺ na⁻kyaa⁺ né⁺ jii⁻. Ma⁺ hnøoy⁺ ma⁺ dsa⁻taayh⁻ cha⁻neh⁺ mah⁺ dsa⁻kyaa⁺ cha⁻nē⁺ Jesús. ¹⁹ Kih⁺ he⁻ ma⁺ tääh⁺ jwēē^ʔ dsa⁻, sa⁺ ga⁻la⁻ ma⁺ taayh⁻ cha⁻neh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻wiíy⁺ ta⁻gyuuh⁺ hne⁺ mah⁺ ga⁻jñiyh⁺ miih⁻ ka⁻luu⁺ hne⁺. Ta⁺ jwē^ʔ ja⁻, ga⁻jñaa⁺ dsa⁻dsaah⁺ he^ʔ lä⁻kye⁻ jii⁺ kiyh⁺ to⁻lo⁻ né⁺ dsa⁻ cha⁻nē⁺ Jesús. ²⁰ Ma⁺ ga⁻jēē⁺ Jesús ha⁻ lä⁻koō⁻ dsoō⁺ dsē⁺ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ he^ʔ, he⁻ja⁻ ga⁻jäyh^ʔ siiyh⁺ dsa⁻dsaah⁺:

—Dsa⁻nūuh⁻, ma⁻na⁻che⁺ ba⁺ dso⁻kye⁻ kyah⁺.

²¹ He⁻ja⁻ lä⁻jēē⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ dsa⁻ fariseo ga⁻løoy⁺ jmeey⁺ huú⁻dsē⁻: “¿Hee⁻ laa⁺ dsa⁻nūuh⁻ na⁻ he⁻ mi⁻kwayh⁺ Dio? Jaa⁻ Dio ba⁺ lih⁺ che⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻.”

²² Pero ga⁻lä⁻liih⁻ ba⁺ Jesús he⁻ huú⁻dsē⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he^ʔ, he⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺:

—¿He⁻la⁺ jmeeh⁻ hnäh^ʔ huú⁻dsē⁻ lä⁻na⁻? ²³ ¿Hee⁻ ga⁻ na⁻ sa⁺ jwēēh⁻, laah^ʔ hnäh^ʔ? ¿Che⁺ he⁻ chiih⁺ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺: “Ma⁻na⁻che⁺ ba⁺ dso⁻kye⁻ kyah⁺”, o he⁻ chiih⁺ jnih^ʔ: “Noo⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺, mah⁺ gwaah⁻”? ²⁴ He⁻ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwēēh⁻ ga⁺ mah⁺ lä⁻ngēēh^ʔ hnäh^ʔ, Hi⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁺ la⁻ ba⁺ na⁻ngē⁺ jwē⁺ jmi⁻gyuuh⁺ mah⁺ chey⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻.

Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siih⁺ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tií⁺ he^ʔ:

—Jnä^ʔ jwahn⁺ noo⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺, gwaah⁻ cha⁻neh⁺ kyah⁺.

²⁵ Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he^ʔ cha⁻nē⁺ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻kooy⁺ jii⁺ kiyh⁺ jee⁺ ma⁺ kyaay⁺, ngaayh⁺ cha⁻neh⁺ kiyh⁺, jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. ²⁶ Ga⁻lä⁻jēē⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ jwē⁻te dsē⁺ ma⁺ ga⁻jēēy⁺ he⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. Ga⁻lä⁻goyh⁺ jwē⁻te, ma⁺ jäyh^ʔ:

—Na⁺ ba⁺ ra^ʔ si⁻ ma⁻jēēn⁺ koō⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmee⁺ dsaa⁻ dsē⁻ jne⁺.

Ga⁺tēēh⁺ Jesús Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ma⁻ngēē^ʔ he⁻ ja⁻, ngoo⁺ Jesús ta⁺ jee⁺ jyoh^ʔ. Jee⁺ ngooy⁺ ja⁻, ga⁻jēēy⁺ jaa⁻ hi⁻ koō⁺ ku⁻sih⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Leví, ma⁺ gya⁺ nē⁻ta⁺ kih⁺ kooy⁺ ku⁻sih⁻. Mah⁺ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Ña⁻ wa⁺ jmeen⁺ ko⁻jøh^ʔ.

²⁸ Ga⁻jä^ʔ ba⁺ ta⁺ kiyh⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻jmeey⁺ ko⁻jøh^ʔ kyaah⁺ Jesús. ²⁹ Leví hi⁻ ma⁺ koō⁺ ku⁻sih⁻ he^ʔ ga⁻jmeey⁺ koō⁻ jmií⁺ juuh⁻ kih⁺ Jesús cha⁻neh⁺ kiyh⁺. Jwēē^ʔ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ koō⁺ ku⁻sih⁻ kyaah⁺ jñah^ʔ ga⁺ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ nē⁺ mes⁻ ko⁻jøh^ʔ kyaayh⁺. ³⁰ Pero dsa⁻ fariseo kyaah⁺

ta-jwoh¹ kyaa¹ ley ga⁺taayh¹ ga⁺ti⁻ ga⁺chooy¹ juu¹ kyaah¹ discípulo kyaa¹ Jesús, ga⁺jäyh¹:

—¿He⁻la¹ kuh⁻huh¹ hnäh¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ koo¹ ku⁺sih⁻ na⁻, hi⁻ lä⁺ja⁻ kyaah¹ dsa⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻?

³¹ He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁺siyh⁺:

—Sa⁺ jmee⁺ bii¹ tē⁺mē⁺ kih¹ dsa⁻ hi⁻ lluu¹, kih¹ dsa⁻dsaah¹ ba⁺ jmee⁺ bii¹.
³² Sa⁺ ma⁻jan[~] kih¹ hi⁻ lluu¹, ma⁻jan[~] kih¹ hi⁻ cha⁻ dso⁺kye⁻ kih¹ ba⁺ mah¹ wa⁺ dsa⁻jeeyh[~] kyaah¹ Dio.

Ga⁺ngii¹ dsa⁻ juu¹ he⁻la¹ sa⁺ tu[~] discípulo ko⁻hwēē¹ he⁻ kuh⁻hiyh[~]

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ ti⁻choo⁺ juu¹ he¹, siyh⁺ Jesús:

—Dsa⁻ kyaa¹ Jwaa⁻ ko⁻lla⁻jiih[~] ba⁺ sa⁺ kuh⁻hiyh[~] ma⁺ ngiiy⁺ kiyh¹ kih¹ Dio, hi⁻ lä⁺ja⁻ jmee⁺ dsa⁻ fariseo ka⁻läh¹. ¿He⁻la¹ sa⁺ jmee⁺ lä⁺ja⁻ discípulo kyaah¹?

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁺jäh¹ Jesús siyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ jee⁺ dsa⁻jee⁺ goo⁻ dsa⁻, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ tøy¹ he⁻ kuh⁻hiyh[~] ta⁺ko⁻jiih¹ gya¹ dsa⁻nūuh⁻ hi⁻ dsa⁻jee⁺ goo⁻ jee⁺ ja⁻. ³⁵ Pero lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺lleey⁻ dsa⁻nūuh⁻ hi⁻ dsa⁻jee⁺ goo⁻ he¹. Ma⁺ja⁻ ga⁺ tu¹ dsa⁻ kyaay¹ he⁻ kuh⁻hih[~] mah¹ chuuy¹ kyaah¹ Dio.

³⁶ Hi⁻ ga⁺jäyh¹ siyh⁺ juu¹ na⁻hmää¹ la⁻:

—Ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih¹, ka¹ koo⁻ jwi⁺ hmi⁺h⁻ hmēē¹ mah¹ tøy¹ nē¹ kih¹ hmi⁺h⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher⁺ mah¹ lä⁺ja⁻ la¹, koo⁻ heey¹ hmi⁺h⁻ hmēē¹ ba⁺ ja⁻. Hi⁻ ni⁺ sa⁺ jeeh⁺ kwee⁻ hmi⁺h⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹ jwi⁺ hmi⁺h⁻ hmēē¹ ja⁻. ³⁷ Hi⁻ lä⁺ja⁻, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih¹ chiyh¹ vin hmēē¹ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher⁺ mah¹ ga⁺chih¹ dsa⁻ vin hmēē¹ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, चाह¹ ba⁺ gyii⁺, jēēh¹ sa⁺ kwa⁺ jwē¹ ää⁺. Tuū⁺ vin hmēē¹ hi⁻ hee⁺ loo⁻ ka⁻läh¹.

³⁸ He⁻ja⁻ neh⁺ loo⁻ hmēē¹ ba⁺ dsa⁻hoo⁻ vin hmēē¹. Mah¹ lä⁺ja⁻ ba⁺ mi⁺ hee⁺ vin hmēē¹ ja⁻, kyaah¹ loo⁻ hmēē¹ ka⁻läh¹. ³⁹ Ni⁺ jaa⁻ hi⁻ tēē¹ hih[~] jmih¹ mi⁺jēh¹ ma⁻ää⁻, sa⁺ tih¹ dsēy¹ he⁻ hmēē¹ lä⁺chah¹ ja⁻. Jēēh¹ jäyh¹: “Llu¹ ga⁺ he⁻ ma⁻gyuh⁻.” —ga⁺jäh¹ Jesús.

Ga⁺hlēēh¹ Jesús ha⁻ lä⁺ la¹ jmi⁺ he⁻ tee⁻ dsa⁻ dsē¹

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 ¹ Koo⁻ jmi⁺ he⁻ tee⁻ dsa⁻ dsē¹, ga⁺ngēē¹ Jesús jee⁺ ma⁻na⁻jnää¹ chaah¹ trigo. Ga⁺hnä¹ discípulo kyaay¹ mi⁺h⁻ sa⁺gwah¹ trigo, ga⁺gyey¹ kyaah¹ gooy⁻ mah¹ ga⁺kuyh⁻. ² He⁻ja⁻ ko⁻llaa⁻ fariseo ga⁺jäyh¹ siyh⁺ discípulo he¹:

—¿He⁻la¹ jmeeh⁻ hnäh¹ he⁻ sa⁺ lle⁻ kih¹ jmeeh¹ hnäh¹ jmi⁺ he⁻ tee⁻ dsa⁻ dsē¹?

³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh¹ Jesús siyh⁺:

—¿Che⁺ sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh¹ jee⁺ na⁻si⁻ lä⁺koo⁻ ga⁺jmee⁺ David koo⁻ hä¹, lä⁺ ma⁺ ja¹ kyoyh⁺ kyaah¹ hi⁻ ma⁺ ga⁺nää¹ kyaayh¹? ⁴ Ga⁺hey¹ neh⁺ gwah⁺

mah¹ ga¹kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ ma⁻na⁻jøø⁻ he⁻ sa⁺ lle⁻ kih¹ ma⁺ kuyh⁺ hi⁺ ga⁻kwëy^h dsa⁻ kyaay¹ ka⁻lä^h. Jëeh⁺, ma⁻la⁺ jmi⁻dsa⁻ ba⁺ ma⁺ na⁻ngë¹ jwë¹ kuyh⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻.

⁵ Hi⁺ ga⁻jäyh⁺ ka⁻lä^h:

—Hi⁻ga⁻lëë¹ngo¹ la⁻ ba⁺ na⁻ngë¹ jwë¹ jmeey¹ hih⁺, hee⁻ na⁻ he⁻ ga⁻tëë⁺ jmee¹ dsa⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹.

Ga⁻mi⁻hlä⁺ä⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Jyoh⁺ ka⁻lä^h jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ ga⁻he¹ Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ mah¹ ga⁻løøy¹ kway⁺ juu¹. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ hä⁺ä⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻kii⁺ ma⁻goo⁻ ra⁻llu^u¹. ⁷ Hi⁺ ma⁺ tä⁺äh⁺ ta⁻jwoh¹ kya⁺ ley kya⁺ah⁺ dsa⁻ fariseo tä⁺äy[~] Jesús, ma⁺ jëëy[~] che⁺ mi⁻hlä⁺äy⁺ dsa⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ mah¹ lä⁻ja⁻ ma⁺ le⁺ ma⁺ hñiy¹ kiyh¹. ⁸ Pero ma⁺ ñe⁻ ba⁺ Jesús he⁻ hu⁺dsë⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻kii⁺ ma⁻goo⁻ he⁺:

—Noo⁻, mah¹ ña⁻ jee⁺ to¹dsaah⁻ la⁻.

Mah¹ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁺ jee⁺ to¹dsaah⁻ ja⁻. ⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ dsa⁻kaah⁺ he⁺:

—Ngiin⁺ koo⁻ mi⁺juu¹ kyah¹ hnäh⁺. ¿Hee⁻ na⁻ na⁻ngë¹ jne⁺ jwë¹ jmeen⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹, che⁺ he⁻ llu¹ o che⁺ he⁻ hliih¹? ¿Che⁺ lä⁺ä⁺ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ngoo¹ ga⁻juu¹ o kwan⁺ jwë¹ juuy⁺?

¹⁰ Ga⁻jëë¹ Jesús ko⁻hwëë⁺ lä⁻ja⁻ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma⁺ tä⁺äh⁺ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ kiyh¹ ja⁻, mah¹ ga⁻siiyh⁺ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ he⁺:

—Niih⁻ ma⁻gooh⁻.

Mah¹ ga⁻niih¹ dsa⁻ he⁺ ma⁻goo⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻, ga⁻jä¹ go⁻te[~] ma⁻gooy⁻.

¹¹ Peer⁺ ga⁻lä⁻llee⁺ dsa⁻kaah⁺ he⁺, mah¹ ga⁻siiyh⁺ dsa⁻kyaay^h:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁺ kih¹ Jesús?

Ga⁻hñaa¹ Jesús lä⁻jëë⁺ gya⁻tuu⁺ apóstole

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Jmi⁺ ja⁻ ñee⁺ Jesús ta⁻ koo⁻ moh⁺ na⁻ngiiy⁺ kiyh¹ kih¹ Dio lä⁻jiih¹ ga⁻jñäyh¹ hwë¹ ja⁻. ¹³ Ma⁺ ga⁻jñä¹ ja⁻, ga⁻tëëyh¹ lä⁻jëë⁺ discípulo kyaay¹, mah¹ ga⁻lleeyh⁻ gya⁻tuu⁺ ba⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁻tëëyh¹ apóstole. ¹⁴ Ga⁻lleeyh⁻ Simón hi⁻ ma⁺ tëëyh[~] Pee⁺, André øøh⁻ Simón, Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻, Felipe kyaah⁺ Bartolomé, ¹⁵ Matä⁺, Tamá, Jacobo jo⁻ñuuh⁻ Alfeo, Simón hi⁻ ma⁺ tëëyh[~] Zelote, ¹⁶ Juda øøh⁻ Jacobo, kyaah⁺ Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ngëë¹ Jesús.

Ga⁻kwa⁺ Jesús juu¹ kih¹ jwëë⁺ dsa⁻

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ga⁻jñaa¹ Jesús ta⁻ hwa¹ mi⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ discípulo kyaay¹. Peer⁻ jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻lla⁻nää¹ jee⁺ ja⁻, dsa⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa¹ Judea, kyaah⁺ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, dsa⁻ chaa⁻ Tiro kyaah⁺ Sidón jwi⁻ he⁻ tä⁺äh⁺ cha⁺hoo⁺

jmiñeeh'. Lãjëe dsa he' ga'lla'nää' he hnøoy' nuuy' juu' kih' Jesús hi' ga'lla'nää' hi' dsaah' mah' jã' kiyh'. ¹⁸ Lãjëe hi' ma' jëe wii' he' ma' jmee' jmi' lle' hliih' kiyh', lã'ja' ka'läh' ga'jã' kiyh'. ¹⁹ He'ja' ma' jmee' dsa' bii' ha' lã' jee' tëey' suy' miih' sa'hmiih' kih' Jesús, kih' he' ma' hwëe' be' kiyh' he' kyaah' ma' mi'hlääy' lã'jëe dsa'.

Llu' la' kih' dsa' hi' hnaah' Dio

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Ga'jëe' Jesús jee' ma' tääh' lã'jëe' discípulo kyaay' mah' ga'jäyh':

—Llu' la' kyah' hnäh' hi' tä'nee', jëeh' jãä' ba' Dio hnäh' lã'hiih' kih'.

²¹ Llu' la' kyah' hnäh' hi' kyoh' na', jëeh' lloo' koo' jmi' mo'so' lã'kyah' hnäh'. Llu' la' kyah' hnäh' hi' ki'hooh' na', jëeh' ja'ba' lã'ja' lloo' koo' jmi' lã'chaah' hnäh' llu'.

²² 'Llu' la' kyah' hnäh' wa'ra' ga'lã'høøh' dsa' kyah' hnäh', o wa'ra' ga'hwëe' dsa' hnäh' jee' kiyh', wa'ra' ga'hleeh' dsa' wii' kyah' hnäh', o wa'ra' ga'jmäy' hnäh' lã'koh' jaa' dsa' hleeh' kwaat' kih' Hi' ga'lëe' ngo' la'. ²³ Lã' ma' dsa'ngëe' hnäh' lã'ja', wa' jëe' hoh' hnäh', wa' chaah' hnäh' llu', jëeh' cha' koo' he' llu' jwërte he' hñah' hnäh' gyuu' ya'jwii'. Ma'ra' he' jmee' ba' dsa' hnäh', jëeh' lã'ja' ma' jmee' dsa' ma'gyuh' kyaay' kih' lã'jëe' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio.

²⁴ 'Peer' jwii' hnäh' dsa' cha' kuu'. Jëeh', ja'ba' jiih' kyeh' hnäh' o'joh' dsë'. ²⁵ Peer' jwii' hnäh' hi' na'kë' na', jëeh' lloo' koo' jmi' lã'kyah' hnäh'. Peer' jwii' hnäh' hi' tääh' ngii' na'. Jëeh', ja'ba' lã'ja' lloo' koo' jmi' ki'hooh' hnäh'. ²⁶ Peer' jwii' hnäh' wa'ra' ga'hleeh' lã'jëe' dsa' llu' kyah' hnäh'. Jëeh' lã'ja' ma' jmee' dsa' ma'gyuh' kyaay' kih' hi' ma'ngëe' juu' ta'juu' kih' dsa'.

Hnøø' hnää' jne' hi' na'høøh' jnän'

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Pero jnä' jwëehn' hnäh' lã'jëe' hnäh' hi' tääh' nuu' jee' la'. Wa' hnaah' hnäh' lã'jëe' hi' na'høøh' kyah' hnäh'. Jmee' llu' kih' hi' sa' hnää' hnäh'. ²⁸ Ngii' hnäh' llu' kih' hi' jwã' dso'jwii' kyah' hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio kih' hi' jnaah' hnäh' juu' wii'. ²⁹ Cher'mah' hi' ga'jnoo' koo' jwoo' mo'nëh', kwëeyh' ka'läh' jyoh' jwoo'. Hi' cher'mah' hi' ga'jñuuh' hmih' lloo' kyah', kwëeyh' ka'läh' sa'kooh'. ³⁰ Cher'mah' hi' ga'ngii' miih' he' cha' kyah', ja' kwëeyh' ba'. Hi' cher'mah' hi' ga'jñuuh' he' la' kyah', mo'to' ngiih' he' ja'. ³¹ Lã'koo' hnooh' hnäh' jmee' dsa' kyah' hnäh', ja'ba' lã'ja' jmee' hnäh' kiyh' ka'läh'.

³² 'Pero, cher'mah' hnaah' hnäh' ma'la' hi' hnää' hnäh' ba', ÷ha' jmää' he' na' kyah' hnäh'? Jëeh', lã'ja' ka'läh' hi' hñaa' dsë', hnääy' ma'la' hi' hnää' hñiiy' ba'. ³³ Hi' cher'mah' jmee' hnäh' llu' kih' hi' jmee' llu' kyah' hnäh', ÷ha' jmää' he' na' kyah' hnäh'? Jëeh', ja'ba' lã'ja' jmee' hi' hñaa' dsë' ka'läh'. ³⁴ Hi' cher'mah' ga'mi'hääh' hnäh' dsa' hi' laah'

hnäh' ngëey' ba', ÷ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja- ba' lä- ja- jmee' hi- hñaa- dsë', mi- hääy' dsa- hi- laay' ngëe' ba'. ³⁵ He- ja- wa' lä- hnaah' hnäh' hi- na- høøh' kyah' hnäh', jmee' hnäh' he- llu' ba', mi- hääh' hnäh' he- cha- kyah' hnäh'. Ta- jøø' he- ngëey' ka- läh'. Lä- ja- ba' hñah' hnäh' he- llu' jwërte. Hi- leeh' hnäh' joo' Dio hi- gya' gyueh' ya- jwii'. Jëeh', llu' dsëy' kyaah' hi- sa- kwa- ti- hmaah' hi- lä- kye- kyaah' hi- hñaa- dsë' ka- läh'. ³⁶ Wa' lä- ñih' hoh' hnäh' ja- ba' lä- koh' dsa- lä- ñih' dsë' Täa- jnän`.

Sa- ga- tëë' jne' kyen' kwaat~ kih' jñah'

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Ta- ka- hnäh' kwaat~ kih' jñah', mah' sa- ka' Dio kwaat~ kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' dso- jwii' kih' dsa- mah' sa- jwä' Dio dso- jwii' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' jøh- hoh' mah' jmee' Dio jøh- dsë' kih' dso- kye- kyah' hnäh'. ³⁸ Kwëeh- hnäh' dsa-, mah' kwëeh' Dio hnäh'. Kwa- ba' Dio he- sa- kyaah' hih', jmeey' na- hlaah' llu', na- kah' lä- jiih' ga- saa' go- te-. Jëeh', kyaah' ja- ba' he- llah- hnäh' hih', llaa' Dio hnäh' hih'.

³⁹ Hi- ga- hlëeh' Jesús dsa- kyaah' juu' na- hmää' la-:

— ÷Hee- jmää' kih' jaa- hi- tuu' mah' lla- lley' kaah' kih' jñah' hi- tuu'? ÷Che' sa- täh- lä- uu' neh- koo- too-? ⁴⁰ Sa- jøøh' ga' discípulo lä- koh' ga' ta- jwoh' kyaay'. Pero ma- la- ma- hñaa- tëëy-, ja- ga' leey' kwee- ba' kyaah' ta- jwoh' kyaay'.

⁴¹ ÷He- la' jëeh' wa- hløø- he- hä' mí- nē' øøh' mah' sa- jëeh' da' wa- hløø- juuh- he- hä' mí- nēh' hñaaah'? ⁴² ÷Ha- lä- ja- jwiih' øøh': "Kwa- da' wa' llen- wa- hløø- he- hä' mí- nēh'", mah' sa- jëeh' hä' ga' he- juuh- ga' kyah' hñaaah'? iHe- ba' che- ta- juuh' hne! Lle' da' jää' wa- hløø- juuh- he- hä' mí- nēh' hñaaah'. Ja- ga' na- jëeh' kwee- mah' lleh' wa- hløø- he- hä' mí- nē' øøh'.

Mii' kih' jmee' lii- ha- lä- la' chaah' hma-

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Chaah' hma- llu' sa- hii- mii' he- hliih'. Hi- lä- ja- chaah' hma- hliih' sa- hii- mii' he- llu'. ⁴⁴ Mii' kih' jmee' lii- ha- lä- la' chaah' hma-. Jëeh', sa- chooh- dsa- mi- higo kih' chaah' too', ni- lä- ja- sa- chooh- dsa- mi- jeh' kih' chaah' too' ka- läh'. ⁴⁵ Dsa- lluu' hlëeyh- juu' llu' jmah', jëeh' he- na- ba' tääh' tuh- dsëy'. Dsa- hi- hlëeh', hlëeyh- juu' hliih' jmah', jëeh' he- na- ba' tääh' tuh- dsëy'. Jëeh' he- na- mah' neh- tuh- dsë' dsa-, he- ja- ba' hlëeyh-.

Juu' na- hmää' kih' hne'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ÷He- la' tëëh- hnäh' kin-, "Dsa- jøøh' kyaan-, Dsa- jøøh' kyaan-" mah' sa- jmeeh- hnäh' lä- jë- he- jwahn-? ⁴⁷ Jwëehn- hnäh' ha- lä- laa' hi- gwa'

go⁻nuu' juu' kin' mah' jmeey' lä' jwahn'. ⁴⁸ Laay' lä' koo' jaa' dsa' hi' ga'jmeey' koo' hne'. Ga'gyuy' ñiih' në' kuu' hloo', mah' ga'chih' ma'tii' kih' në' kuu' ja'. Ma' ga'juuh' jmi', ga'hläh' hne' ja'. Pero ni' miih' sa' ga'jeh', jëh' ma' chih' hwéh' në' kuu' hloo'. ⁴⁹ Pero hi' nuu' juu' kin' mah' sa' ga'jmeey' he', laay' lä' koo' jaa' dsa' hi' ga'jmeey' hne' kih' në' gwaah' jmah'. Ni' sa' cha' ga'chih' ma'tii' kih'. Ma' ga'juuh' jmi', ga'hläh' hne' ja' kyaah' be' mah' ga'toh', lä'jiih' ga'hee' go'te —ga'jah' Jesús.

Ga'mi'hlää' Jesús moz' kyaa' juu' hløø'

(Mt. 8:5-13)

7 ¹ Ma' ga'dsaa' ga'hlëeh' Jesús lä'jëë' dsa', ngooy' ta' Capernaum. ² Jee' ja' ma' gya' jaa' juu' hløø' hi' ma' chaa' jaa' moz' kyaa' hi' ma' hnäy' jwërte. Moz' he' ma'ngoo' ga'juu' ma' ja' kiyh'. ³ Ma' ga'nuu' juu' hløø' he' hlëeh' dsa' kih' Jesús, ga'cheey' ko'llaa' dsa'gyuuh' kyaa' dsa' judiu mah' na'chuuy' kyaah' Jesús he' dsooy' mi'hläy' moz' kyaay'. ⁴ Ma' ga'lla'nää' dsa' he' jee' ma' gya' Jesús, cha'miuh' ga'chuuy' kyaah', ma' jäyh':

—Ma'ra' he' ga'tëë' ba' hne' kwah' be' kih' juu' hløø'. ⁵ Jëh', hnäy' ba' lä'jëë' dsa'goo' jne' hi' ga'jmeey' koo' gwah' mäh' kyaa' jnääh'.

⁶ He'ja' ngoo' ba' Jesús kyaah' dsa' he'. Ma' ngoo' ya'jäyh' jee' gya' juu' hløø' he', lä'chah' ja' ga'chee' juu' hløø' he' ome' kyaa' mah' na'chiiyh' Jesús lä'la':

—Dsa'jòoh' kyaan', ma'jan' mada' kih' juu' hløø', jäyh', ta' jmeey' bii' goh' lä' ga'të' oo'. Ni' miuh' sa' cha' he' laa' jnä' mah' go'heh' cha'neh' kin'. ⁷ He'ja' sa' ga'tuu' dsen' ma' niin' hñiin' ma' na'jëen' hne'. Lee' ba' koo' hlëeh' ba' hne', jä' kih' moz' kyaan'. ⁸ Jëh' jnä' ka'läh', chaa' hi' jmeey' mada' kin', hi' tääh' hløø' hi' jmeen' hih' kih'. Wa'ra' ga'jmeen' hih' kih' jaa': "Gwa'jee' oo'", dsooy' ba'. Wa'ra' ga'jwiin' jñah': "Ña' ta' la'", jäy' ba'. Hi' wa'ra' ga'jwiin' moz' kyaan': "Jmeey' he' la'", jmeey' ba'.

⁹ Ma' ga'nuu' Jesús juu' ja', ga'lä'dsaa' dsëy' kih' juu' hløø'. Mah' ga'siiyh' lä'jëë' hi' ma' chaa' kaah' kiyh' jee' ja':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', lä'kaa' hwa' Israel sa' ma'jeen' ni' jaa' dsa' hi' dsoo' dsë' lä'koo' dsoo' dsë' juu' hløø' oo'.

¹⁰ Ma' ga'lla'nää' dsa' he' cha'neh' kih' juu' hløø', ga'jëey' ma'jä' go'te kih' moz' kyaay' hi' ma' dsaah' he'.

Ga'mi'jiih' Jesús jaa' jo'ñuuh' dsa'më' hñii'

¹¹ Ma'ngëë' he' ja', ga'he' Jesús jwë' ngoo' ta' jee' jwiin' he' chee' Naín, kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwëë' jwërte dsa' ga'jmeey' ko'jòh' kyaayh'. ¹² Lä' ma' ga'tëey' chuuh' jwiin' ja', ga'jeey' dsa' hi' ga'nää' ga'haa' jaa' hlii' hi' ma' laa' jaa' gyuu' koo' mëe' kyaa' jaa' dsa'më'

hnií'. Hi⁺ jwëé' jwërte dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee' ja⁻ ma' jmee⁺ ko⁻jòh' kyaayh'.
¹³ Ma' ga⁻jëé' Dsa⁻jòøh' jnän` dsa⁻më' he', ga⁻lä⁻nih' dsëy' kiyh' mah'
 ga⁻siiyh⁺:

—Ta⁺ hooh`.

¹⁴ Lä⁻chah' ja⁻ ngoo' Jesús chuh⁺ kih' dsa⁻ hi⁻ ma' kyë⁻ goo' mah'
 ga⁻sooyh'. He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' jää⁺ hlii' he'. Ja⁻ga' ga⁻jäh' Jesús
 siih⁺ hlii' he':

—Chih⁻mäh', jnä' hlëëhn' hne⁻. Noo⁻.

¹⁵ Lä⁻chah' ja⁻, ga⁻gya⁻ chih⁻ hi⁻ ma' na⁻juu' he' mah' ga⁻løøy' hlëëyh⁺.
 Ja⁻ga' ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺ chooy':

—Hii' la⁻ chih⁻ kyaah'.

¹⁶ Lä⁻jëé⁺ ba' ga⁻lä⁻goh⁺. Ga⁻løøy' jmeey⁺ juuh⁻ kih' Dio, ma' jäyh':

—He⁻ ba' che⁻ jòøh' hi⁻ ngëë[~] juu' kih' Dio hi⁻ ma⁻ya⁻ hëë[~] jee' jnän`
 la⁻.

Hi⁺ ma' jäyh' lä⁻la⁻ ka⁻läh':

—Ma⁻ja[~] Dio kway⁺ be' kih' dsa⁻ kyaay'.

¹⁷ Ga⁻hii' jwërte juu' kih' Jesús lä⁻kaa⁻ hwa' Judea kyaah' jwii⁻ he⁻
 tääh' lä⁻ku' lä⁻jii' jee' ja⁻.

Ga⁻chee' Jwaa⁻ dsa⁻ kyaay' na⁻hlëëyh' kyaah' Jesús

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Lä⁻jë⁺ juu' la⁻ ga⁻nuu' Jwaa⁻ ga⁻jmeeh' discípulo kyaay'. He⁻ja⁻
 ga⁻tëëyh' uu' discípulo. ¹⁹ Ga⁻cheey' kih' Jesús mah' na⁻ngiiy' juu' kiyh':
 —¿Che' hne⁻ he' hi⁻ nòø' juu' jä⁺ o che' jää' jnääh' jñah'?

²⁰ Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻lla⁻nää' dsa⁻ he' jee' ma' gya' Jesús, ga⁻siiyh⁺:
 —Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo[~] jmii⁻ ma⁻cheey' jnääh' mah' ngii' jnääh' juu'
 kyah': “¿Che' hne⁻ he' hi⁻ nòø' juu' jä⁺ o che' jää' jnääh' jñah'?”

²¹ Ja⁻ba' hor[~] ja⁻ ga⁻mi⁻hlää' Jesús jwëé' dsa⁻dsaah', dsa⁻ hi⁻ ma' jëé⁻
 wií' kih' na⁻ku' na⁻ngii' dsóo', dsa⁻ hi⁻ ma' kyë⁻ jmi⁻lle' hliih'. Hi⁻
 ga⁻näy' mi⁻në' jwëé' dsa⁻tuu'. ²² Ja⁻ga' ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kih' hi⁻
 ga⁻chee' Jwaa⁻ he', ga⁻siiyh⁺:

—Go⁻nää' hnäh', mah' go⁻jmeeh' juu' kih' Jwaa⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁻nuuh⁻
 hnäh' hi⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁻jëeh' hnäh' la⁻. Hi⁻ tuu' ma⁻jëëy[~] ba', hi⁻ jluuh'
 ma⁻ga⁻näy' ba', ma⁻hlaa' ba' hi⁻ ma' dsaah' dsóo' hmih' hòø⁻, hi⁻ gwii⁻
 ma⁻nuuy⁻ ba', hi⁻ ma⁻juu⁺ ma⁻lä⁻jiiyh' ba', hi⁺ hi⁻ tä⁻nee' ma⁻nuu⁻ bih'
 ju⁻hmëé'. ²³ Llu' la' kih' hi⁻ sa⁺ jmee⁺ to⁻ dsë' kwaat[~] kin⁺ —ga⁻jäh' Jesús
 siiyh⁺.

²⁴ Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻nää' discípulo kyaa' Jwaa⁻ he', ga⁻løø' Jesús hlëëh⁻
 dsa⁻ kih' Jwaa⁻ mah' lä⁻dsóoh[~] dsëy' ha⁻ lä⁻ ma' laay', ga⁻jäyh':

—¿Ha⁻ lä⁻ laa' hi⁻ na⁻jëeh' hnäh' ma' na⁻nääh' hnäh' jee' oo' hwa' kii⁺?
 ¿Che' ma' laay' lä⁻koh' hma⁻tah⁻ he⁻ gwa⁻gyaa[~] lle'? ²⁵ ¿Cher'mah' sa⁻
 laay' lä⁻ja⁻ hi⁻ na⁻jëeh' hnäh', ha⁻ ba' lä⁻ laay' ja⁻? ¿Che' ma' laa' jaa⁻
 dsa⁻nüuh⁻ hi⁻ ma' këh⁻ hmiih⁻ llu'? Ñe' ba' jne', lä⁻jëé⁺ hi⁻ këh⁻ hmiih⁻

llu¹, hi⁻ tääh¹ llu¹, hi⁻ he^ʔ tääh¹ cha¹neh⁺ kih¹ rey ba¹. ²⁶ He⁻ja⁻, ¿hee⁻ ba¹ laa¹ hi⁻ na¹jëeh^h hnäh^ʔ? ¿Che¹ laa¹ jaa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu¹ kih¹ Dio? Jnä^ʔ jwëehn[~] hnäh^ʔ laay¹ ba¹. Hi⁺ ma⁻ra⁺ he⁻ laay¹ jøøh¹ ga¹ lä⁻koh^ʔ ga¹ jñah^ʔ hi⁻ ma¹ ngëe[~] juu¹ kih¹ Dio. ²⁷ Jëeh^ʔ, Jwaa⁻ he^ʔ hi⁻ na⁻si⁻ kih¹ lä⁻la⁻:

Cheen⁻ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻kwa⁺ juu¹ kin⁺.

Hi⁻ he^ʔ dsoo¹ ta⁺ cha¹neh^ʔ mah¹ mi⁻lluy¹ jwë¹ kyah¹.

²⁸ Ma⁻ra⁺ ju¹dsoo^ʔ jwëehn[~] hnäh^ʔ. Jee¹ kih¹ lä⁻jëe⁺ hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁺ kih¹ dsa⁻më^ʔ, sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu¹ kih¹ Dio hi⁻ jøøh¹ ga¹ lä⁻koh^ʔ ga¹ Jwaa⁻ hi⁻ ma¹ choo[~] jmi⁻. Pero hi⁻ laa¹ mäh¹ ga¹ kih¹ gyuu^h ya⁺jwi¹, hi⁻ he^ʔ jøøh¹ ga¹ lä⁻koh^ʔ ga¹ Jwaa⁻.

²⁹ Lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu^ʔ kih¹ Jwaa⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ ma¹ koo¹ ku⁻sih⁻ ga⁻jmee^ʔ dsoo^ʔ dsë¹ kih¹ Dio, ga⁻heeyh⁻ saay⁺ jmi⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^ʔ Jwaa⁻. ³⁰ Pero dsa⁻ fariseo kyaah^ʔ dsa⁻ hi⁻ kyuu^h ley ga⁻jmeey^ʔ ta⁺ koo^ʔ ba¹ he⁻ ma¹ jmee¹ Dio kiyh¹. Sa⁺ ga⁻lä⁻hnøøy¹ ma¹ saay⁺ jmi⁻.

³¹ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Dsa⁻jøøh¹ jnän^ˋ:

—Jee¹ la⁻ jwëehn[~] hnäh^ʔ ha⁻ lä⁺ laa¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹. Lä⁻la⁻ ba¹ laay¹. ³² Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹ chaayh⁻ mi^h lä⁻koh^ʔ chih⁻ hi⁻ tääh¹ je^hmooh¹ hi⁻ tooh[~] mi^h kyaah^ʔ dsa⁻kyaayh^ʔ. Jäyh^ʔ: “Ma⁻juu¹ jnääh¹ su⁻ he⁻ jmee⁺ jëe⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ kyaah^ʔ luu^ʔ hma⁻ta⁻ pero sa⁺ ga⁻hiih^ʔ hnäh^ʔ ma¹ jmeeh¹ hnäh^ʔ ja¹. Ma⁻hä¹ jnääh¹ su⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsë¹, ni⁺ lä⁻ja⁻ sa⁺ ma⁻hoo^h hnäh^ʔ”, jäh^ʔ chih⁻ siiyh⁺ dsa⁻kyaayh^ʔ.

³³ Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h jmee⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹. Jëeh^ʔ, ja¹ Jwaa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih¹ mi^h go⁻te¹ mah¹ ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ kiyh¹: “Kye⁻ jmi⁻lle¹ hliih¹.”

³⁴ Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h, ja¹ Hi⁻ ga⁻lëe¹ngo¹ la⁻ hi⁻ kuh⁻hih[~] na¹tee^ˋ kih¹ mah¹ jäh^ʔ dsa⁻ kiyh¹: “Jlaay¹ ngëe¹, mah¹ lla⁻heeyh⁻ ka⁻lä^h. Jwayh^ʔ kyaah^ʔ lä⁻jëe⁺ hi⁻ koo¹ ku⁻sih⁻, hi⁺ laay¹ ome⁻ kya¹ dsa⁻ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻”, jäh^ʔ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹. ³⁵ Pero kyaah^ʔ he⁻ jmee⁺ Dio, lii[~] llu¹ ba¹ hu¹dsë⁻ kiyh¹ —ga⁻jäh^ʔ Jesús.

Ga⁻kuh⁻ ga⁻hih¹ Jesús cha¹neh⁺ kih¹ Simón, jaa⁻ dsa⁻ fariseo

³⁶ Ga⁻chuu^ʔ jaa⁻ fariseo kyaah^ʔ Jesús mah¹ dsooy¹ cha¹neh⁺ kiyh¹, dsa⁻kuh⁺ dsa⁻hiyh⁺ kyaayh^ʔ. Lä⁺ ma¹ ga⁻hey¹ cha¹neh⁺ kih¹ fariseo he^ʔ, ga⁻gyay⁻ në^ˋ mes^ˋ. ³⁷ Hi⁺ ja⁻ba¹ jee¹ jwi⁻ja⁻, ma¹ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më^ʔ hi⁻ ma¹ kaah[~] wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Pero lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻nuuy^ʔ he⁻ gya¹ Jesús kuh⁻hih[~] kyaah^ʔ fariseo he^ʔ, he⁻ja⁻ ngooy¹ jee¹ ja⁻, ma¹ kye⁻ koo⁻ së¹ jmi⁻ mi⁻jwi⁻. ³⁸ Ga⁻llooy¹ hooyh[~] hu¹ ti¹ Jesús, lä⁻jiih¹ ga⁻lä⁻gyuh^ʔ ti¹ Jesús kyaah^ʔ jmi⁻ he⁻ ga⁻tuu⁻ mi⁻nëy^ˋ. Ga⁻mi⁻kiyh^ʔ kyaah^ʔ jñu⁻ lley^ˋ. Ja⁻ga¹ ga⁻chuyh^ʔ ti¹ Jesús mah¹ ga⁻huuy¹ jmi⁻ mi⁻jwi⁻. ³⁹ Ma¹ ga⁻jëe¹ fariseo lä⁻koo⁻ jmee⁺ dsa⁻më^ʔ he^ʔ, ma¹ jmeey⁺ hu¹dsë⁻: “Wa⁻ra⁻ jäh^ʔ kih¹ Jesús laa¹ jaa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu¹ kih¹ Dio, lä⁻liiyh⁻ ha⁻ lä⁺ laa¹ dsa⁻më^ʔ hi⁻ gya¹ chu⁻bë^ˋ tiiy^ˋ. Che¹ sa⁺ nëy⁻, he⁻ hliih¹ jmah¹ ba¹ jmee⁺ dsa⁻më^ʔ na⁻”, ma¹ laay^ʔ. ⁴⁰ Ja⁻ga¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Cha⁻ koo⁻ mi⁻juu¹ he⁻ jwëehn[~] hne⁻, Simón.

—Chiih' jnä', Ta_jwoh' —ga^jäh' Simón.

⁴¹ Mah' ga^jäh' Jesús siiyh':

—Uu' dsa_ ma' ää_ kih' hi_ cha_ kuu'. Jaa_ hi_ he', ma' ää_ hña' hña_loo' kuu'. Hi_ jñah' he' ma' ää_ to^lo^gya'. ⁴² Sa^ ma' cha_ he' kyaah' ma' mi_hmaah' dsa_ he'. Hi_h' dsa_ cha_ kuu' he' ga^jney' lä^ja_ ba' kwaat_ kih' lä_uu'. Jäh' da' koo_. ¿Hi_ jaa_ jee' lä_uu', hnäy' cha_ga'miih_ dsa_ cha_ kuu' he'?

⁴³ Ga^jäh' Simón:

—Go^ laan^ hi_ ma' ää_ cha_ga'miih_ kuu' kiyh'.

—He_ dsoo' na_ kyah' —ga^jäh' Jesús.

⁴⁴ Ja_ga' ga^jeeh_ Jesús hñii', ga^jëy' dsa_më' he', mah' ga^siiyh' Simón:

—Jiih' da' neh' mah' jëë_ dsa_më' la_. Lä^koo_ ma_hen_ cha'neh^ kyah', sa^ ma_kwëeh_ jnä' jmi_ he_ ma' jñii' tiin^ . Pero dsa_më' la_, ma_huuy' jmi_ he_ haa' mi_nëy' mah' ma_chey' kyaah' jñu_ lley'. ⁴⁵ Hne_ sa^ ma_chuh' kin^ . Pero dsa_më' la_, lä^jiih' ma' ga^hey' cha'neh^ la_, sa^ ma_tuy_ chuyh^ tiin^ . ⁴⁶ Sa^ ma_huuh^ aceit ka'llen^ . Pero dsa_më' la_, ma_huuy' jmi_ mi_jwii_ ma_tiin^ . ⁴⁷ He_ja_ jwëehn_ hne_ . Ma^ke^ ma_jmeey' cha_miih_ dso_kye_ , ma_na_che' ba', jëh' cha_miih_ ma_lä_hnäy' jnä'. Pero jaa_ hi_ ma' ää_ miih_ , miih_ go_te_ ba' hnäy' hi_ ma_jmee' jøh_ dsë' kiyh'.

⁴⁸ He_ja_ ga^jäh' Jesús siih^ dsa_më' he':

—Ma_na_che' ba' dso_kye_ kyah'.

⁴⁹ Jñah' hi_ ma' na_teeh' kyaay', ga^løoy' ngiiy^ juu' kih' dsa_kyaayh':

—¿Hee_ laa' dsa_ na_ , che' lä^kye_ dso_kye_ kih' dsa^ chey'?

⁵⁰ Pero ga^jäh' Jesús siih^ dsa_më' he':

—Kih' he_ ma_lä_dsoo' hoh', ma_laah' hne_ kih' dso_kye_ . Gwaah_ ba' hne_ llu'.

Ma' chaa_ dsa_më' hi_ ma' jmee^ ta_he' kih' Jesús

8 ¹ Ma_ngëë' he_ ja_ , ngoo' Jesús lä^kaa_ jwii_ kaah' jwii_ mäh_ na_kway_ ju'hmëë', ga^hlëy' dsa_ lä^koo_ jää^ Dio dsa_ lä^hih^ kih'. Hi^ lä^jëë^ gya^tuu' apóstole ma' jmee^ ko_jøh' kyaayh'. ² Hi^ ma' jmee^ ko_jøh' kyaah' Jesús ko_llaa' dsa_më' hi_ ga^hwëy_ jmi_ lle' hliih' kih', kyaah' hi_ ma' dsaah' ka_läh'. Jee' kih' dsa_më' he' ma' hää' María hi_ ma' tëeyh_ Magdalena, hi_ ma' jää^ gyee' jmi_ lle' hliih'. ³ Ma' hää' Juana ka_läh', hi^ ma' hää' më' Chusa. Chusa he' ma' kye_ miih_ ta' kih' Herode. Hi^ ma' hää' Susana, kyaah' jwëë' ga' dsa_më' hi_ ma' jmee^ ta_he' kih' Jesús.

Juu' na⁻hmää' lä⁻koo⁻ la' kih' dsa⁻ hi⁻ jñee[~] mi⁻ju⁻

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Jwëë' jwërte dsa⁻ hi⁻ ya⁻nää' lä⁻kaa⁻ jee' jwi⁻ kih', hi⁻ ga⁻kuh' jee' ma' cheh' Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻siyh⁺ kyaah' juu' na⁻hmää' la⁻:

⁵ —Jaa⁻ dsa⁻ ngoo' ga⁻jñee[~] mi⁻ju⁻. Jee' ngooy' jñee[~] mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻saa' mi⁻h⁻ cha⁻jwë'. Ma' ga⁻ngëë' dsa⁻, ga⁻hee' ga⁻soyh' kih' mi⁻ju⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻jñaa' ta' hi⁻ hëë' gyuu^h ga⁻kuyh⁻. ⁶ Jyoh' mi⁻ju⁻ ga⁻saa' në' gwaah' he⁻ nøø' mi⁻h⁻ në' kuu'. Ga⁻hya⁻ ba' mi⁻ju⁻ ja⁻, pero chah' ba' ga⁻lä⁻kii⁺ kih' he⁻ sa⁻ gyuh' gwaah' ja⁻. ⁷ Hi⁻ jyoh' ka⁻lä⁻h' mi⁻ju⁻ ga⁻saa' jee' chaah' too'. Ga⁻kwa⁻ ga⁻chaah' too' ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻uu⁻ chaah' kih' jee' na⁻too'.

⁸ Hi⁻ jyoh' mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻saa' jee' la' hwa' jmah', he⁻ ja⁻ ba' ga⁻hi⁺, ga⁻kwa' hña⁻loo' mi⁻ lä⁻koo⁻ chaah'.

Ma' ga⁻dsaa' juu' he⁻ ma' kway⁺ ja⁻, ga⁻hlëëy^h koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäy^h:
—Hi⁻ hnøø' heeh⁺ juu' la⁻, wa' heey^h.

⁹ He⁻ja⁻ ga⁻ngii' discípulo juu' kiyh' ga⁻siyh⁺:

—¿Hee⁻ hnøø' jäh⁺ juu' na⁻hmää' he⁻ ma⁻kwah' na⁻?

¹⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäy^h:

—Hnäh' ba' na⁻ngëh' hnäh' jwë' lä⁻kyuu^h hnäh' ha⁻ lä⁻jää' Dio hnäh' lä⁻hih⁺ kih', he⁻ sa⁻ ma' kyuu^h dsa⁻ jää'. Pero hi⁻ jñah', hlëëhn' kyaah' juu' na⁻hmää' ba'. Lä⁻ja⁻, ma⁻ke⁻ he⁻ ga⁻jëë[~], sa⁻ lä⁻jñä' kiyh'. Hi⁻ ma⁻ke⁻ nuuy⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy^h.

Ga⁻jmeeh' Jesús juu' he⁻ hnøø' jäh⁺ juu'

na⁻hmää' kih' hi⁻ na⁻jñee[~] mi⁻ju⁻

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ 'Lä⁻la⁻ hnøø' jäh⁺ juu' na⁻hmää' ja⁻. Mi⁻ju⁻ ja⁻ la' kwaan[~] juu' kih' Dio. ¹² Hi⁻ mi⁻ju⁻ he⁻ ga⁻saa' cha⁻jwë', la' kwaan[~] dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu' juu' kih' Dio. Mah' chah' ba' gwa' hi⁻sa⁻llu⁻ jñuuyh[~] juu' he⁻ ma⁻na⁻jñää' neh⁺ tuh⁻dsëy'. Mah' sa⁻ lä⁻heey' juu' kih' Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ lääy' kih' dso⁻kye⁻.

¹³ Heh' mi⁻ju⁻ he⁻ ga⁻saa' në' gwaah' he⁻ nøø' mi⁻h⁻ në' kuu'. Lä⁻ja⁻ laa' dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu' kih' Dio. Jëë⁻ ba' dsëy' lä⁻ ma' to⁻në' ga⁻nuuy'. Hi⁻ he' laa' lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻jmoo' kih'. Heey⁻ ko⁻hwëë' juu' kih' Dio. Pero wa⁻ra⁻ ja' he⁻ wi⁺ në' kiyh', beey' Dio. ¹⁴ Heh' mi⁻ju⁻ he⁻ ga⁻saa' jee' kih' chaah' too' ja⁻, lä⁻ja⁻ laa' dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu' kih' Dio. Pero ma⁻ mi⁻h⁻ lä⁻ja⁻ ba' dsa⁻lä⁻øøy' kih' Dio. Kih' he⁻ kye⁻ gyih' hu⁻dsë⁻ lä⁻chay⁻kuu', hi⁻ tih[~] dsëy' lä⁻jë⁺ he⁻ cha⁻jmigyu⁺ la⁻. He⁻ja⁻ ni⁻ mi⁻h⁻ sa⁻ ga⁻jmaa' kiyh' heh' juu' he⁻ ga⁻nuuy' ja⁻. ¹⁵ Pero mi⁻ju⁻ he⁻ ga⁻saa' hwa' llu', lä⁻ja⁻ laa' dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë', ngoo' bih' chooyh⁻ koo⁻ hweh⁻ juu' he⁻ ga⁻nuuy' ja⁻. He⁻ja⁻ ba' ja⁻ jmeey' cha⁻mi⁻h⁻ ta' llu' kih' he⁻ kwëëh[~] dsëy'.

Juu' na hmää' lä' koo' la' kih' wa' je'

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ni' jaa' sa' hih' je' mah' jläy' kyaah' koo' kyaah', ni' sa' chiyh' neh' jii'. He' chiyh' jee' nii' ba' mah' lä' jnä' kih' lä' jëë' hi' dsa' taah' cha'neh'. ¹⁷ Lä' jëë' he' na' hmää', lloo' koo' jmi' lä' jnä'. Hi' lä' jëë' he' sa' jnä', la' kwaat' lä' jnä'. ¹⁸ Kye' da' hnäh' kwaat' kih' juu' he' nuuh' hnäh'. Jëeh', lä' jëë' hi' ngëë' miih', hi' he' lä' ngëë' cha' ga' miih'. Lä' jëë' hi' jmee' ngëë', lä' kye' he' ja' llaa' ba'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Ga' lla' nää' øøh' Jesús kyaah' chooy' jee' ma' kway' juu'. Pero sa' ga' la' ma' lla' nääy' chuh' kiyh', kih' he' ma' tääh' jwëë' dsa'. ²⁰ Ga' he' jaa' hi' na' jmeeh' juu' kiyh', ga' jäyh':

—Hii' maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' ka' hne', hnøøy' jëëy' hne'.

²¹ He' ja' ga' jëëy' kih' dsa' he', ga' siiyh':

—Hi' nuu' juu' kih' Dio mah' jmeey' he', hi' he' ba' laa' maa' kyaan', hi' he' ba' laa' øøhn'.

Ga' jmee' Jesús hih' kih' lle' mah' hii' tii'

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Koo' jmi' ja', ga' he' Jesús neh' koo' na' moo' kyaah' discípulo kyaay' mah' ga' siiyh':

—Wa' haan' ta' hngaah' ko' ta' jmi' juuh' la'.

Mah' ga' nääy'. ²³ Ta' ko' jiih' ga' nääy' nē' jmi' ja', ga' gwii' Jesús. Ni' juu' ga' sa' hii' ma' ja' koo' lle' tā' nē' jmi' ja'. Ga' hii' goo' jwërte kiyh' he' ma' hmääh' cha' jmi' ja'. ²⁴ He' ja' ga' chaay' Jesús jee' ma' na' gwiiy', ga' jäyh':

—Ta' jwöh', ta' jwöh'. Ngoo' ga' juu' jne' jee' la'.

Ma' ga' nooy', ga' jmeey' hih' ga' jä' tii' lle', hi' ga' jmeey' hih' kih' jmi' ka' läh'. Lä' चाह' ja' ga' jä' tii' go' te'.

²⁵ —Miih' go' te' ma' lä' dsoo' hoh' hnäh' —ga' jäh' Jesús siiyh' discípulo kyaay'.

Peer' ga' lä' goyh' hi' ga' jëë' dsayh'. Mah' ma' jäyh' siiyh' dsa' kyaayh':

—¿Hee' laa' dsa' na' he' liyh' jmeey' hih' kih' lle' hi' jmeey' hih' kih' jmi', hi' lä' ja' nuuh' kiyh' ka' läh'?

Dsa' hi' ma' kye' jmi' lle' hliih' chee' Legión

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Ja' ga' ga' lla' nääy' jee' tääh' dsa' hi' chee' gadareno. Hwa' kih' hi' he' jä' ta' hngaah' jmi' kih' hwa' Galilea. ²⁷ Ma' ya' hëë' Jesús neh'

na'moo' jee' la' cha'hoo' jmī jā, ja' jaa' dsa' hi' ma' chaa' jee' jwī ja' ga'mi'jee'y'. Ma'lä'hī jøø' jmi'lle' hliih' kiyh'. Sa' cha' hmīh' ma' këyh'. Sa' ma' gyay' cha'neh'. Ma' gyay' jee' la' to'høø' kih' hlii' ba'.

²⁸ Lä'koo' ma' ga'jööy' Jesús, ga'hooyh' kii' mah' ga'jwääy' hñiiy' cha'në Jesús, ga'hleëyh' ki'gaa':

—¿Hee' hnooh' jmeeh' kin', Jesús, Joo' Dio hi' gya' gyuuh'? Ta' jmee' hñaa' hoh', ta' jmeeh' jnä' —ga'jäh' jmi'lle' hliih' he'.

²⁹ (Jëeh', ma'ngëë' ma'jmeey' Jesús hih' kih' jmi'lle' hliih' he' jää', he' ya'hëy' kih' dsa' he'. Ma'lä'hī heeh' jmi'lle' hliih' he' wi'. Ma'ke' ma' hñuu' dsa' gooy' kyaah' caden' hi' ma' gwëy' tiy' kyaah' jwi' hma' he' hë' too', he' ma' hnäy' ba' ja'. Hi' ma' jøø' jmi'lle' hliih' kiyh' ta' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih'.)³⁰ He'ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee' cheeh' hne'?

—Jwëë' chee' jnääh' —ga'jäh' jmi'lle' hliih' he'.

Ga'jäyh' lä'ja' kih' he' ma' laa' jwëë' jwërte dsa' hleëh' hi' ma' tääh' tuh'dsë' dsa' he'.³¹ Ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' sa' ma' cheey' cha'je'.

³² Moh' ja' ma' tääh' koo' nää' ñe' ma' kuh' nuu'. He'ja' ga'chuuy' jmi'lle' hliih' he' kyaah' Jesús mah' kway' jwë' dsa'taayh' kih' ñe' he'. Ga'kwa' ba' Jesús jwë'.³³ Ga'hwëë' jmi'lle' hliih' he' ga'näy' ga'taayh' tuh'dsë' ñe'. Lä'chah' ja' lä'jëë' ñe' he' ga'kyuu'. Ma' ga'tëëy' koo' lle' hwa', kō'dsoo' jwë' ba' ga'saay' lä' ga'të' cha'jmī juuh'. Jee' ja' ga'juuy' neh' jmī.

³⁴ Dsa' hi' ma' tääh' hää' ñe' he', ma' ga'jööy' ga'la' lä'ja', ga'näy' kō'chih' cha'hliiy' na'jmeeyh' juu' ta' jee' jwī hi' lä'kaa' kih' hi' ma' tääh' jee' nuu' kih'.³⁵ He'ja' ga'hwëë' dsa' na'näa' na'jööy' ha' lä' ga'la'. Lä'koo' ma' ga'tëë' dsa' chuh' kih' Jesús ga'jööy' dsa' hi' ga'hwëë' jmi'lle' hliih' kih' he'. Ma' gya' huu' ti' Jesús, ma'kyeyh' hmīh', hi' ma'jä' kiyh'. He'ja' ga'lä'goh' lä'jëë' dsa'.³⁶ Dsa' hi' ga'jööy', ga'jmeeyh' juu' ha' lä' ga'la' he' ga'hlaa' hi' ma' kye' jmi'lle' hliih' he'.³⁷ He'ja' lä'jëë' dsa' gadareno ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' wa' llaayh' kih' ta' jee' jyoh', jëeh' ma' goyh' jwërte. He'ja' ga'he' Jesús neh' na'moo' ngaah' bih'.³⁸ Dsa' hi' ga'hwëë' jmi'lle' hliih' kih' he', ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' ma' kway' jwë' ma' dsooy' kyaayh'. Pero Jesús ga'jmeey' mada' kiyh', he' jäy' ba'. Ga'jäyh':

³⁹ —Gwaah' cha'neh' kyah'. Go'jmeeh' juu' kih' dsa', ha' koo' sa' juuh' he' ma'jmeey' Dio kyaah' hne'.

He'ja' ngaayh', ga'løoy' jmeeyh' juu' lä'kaa' jee' jwī ha' koh' sa' juuh' he' ga'jmeey' Jesús kiyh'.

Jo'mii' Jairo kyaah' jaa' dsa'më' hi' ma' dsaah'

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ma' ga'lloo' Jesús ta' hngaah' kō'taa', peer' jwëë' dsa' ma' tääh' jääy' he'ja' ga'heeh' dsih' lä'kaa' tuh'dsë'.⁴¹ Jee' ja' ga'lloo' jaa'

dsa-ñuuh hi chee Jairo hi ma' laa' ta' kih' gwah'. Dsa he' ga'juuh' jney' cha'neh' Jesús, ga'chuuy' kyaah' mah' dsooy' cha'neh' kiyh'. ⁴² Ma' chaa' jaa' jo'miyy' hi ma' laa' gyuu' koo' meë' kyaay'. Chih-më' he' ma' hää' koo' gya'to' ji'ne'. Hi he' na' kyaa' ngoo' ga'juu'.

Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' kyaah' Jairo, peer' na'lää' na'jlëë' bih' dsa, jëeh' jwëë' jwërte dsa hi ga'nää' kyaayh'. ⁴³ Jee' kih' dsa he' ma' hää' jaa' dsa-më' hi ma'hya' gya'to' ji'ne' dsaah' dsoo' kih'. Dsa-më' he' ga'mi'lla' lä'jë' go'te' he' ma' cha' kiyh', ga'heey' kyaah' të'më'. Pero ni' jaa' të'më' sa' ga'lih' ma' jmee' më' kiyh'. ⁴⁴ Ga'llooy' ta' ka'luu' Jesús mah' ga'suy' miih' cha'gooy' cha'hoo' sa'hmiih' kiyh'. Lä'chah' ja' ga'hna' he' ma' jëëy' dsoo' kiyh'. ⁴⁵ He'ja' ga'jäh' Jesús:

—¿Hi na' hi ma'su' cha'hoo' sa'hmiih' kin'?

Pero ni' jaa' sa' ga'bääh' hñii'. He'ja' ga'jäh' Pee' kyaah' lä'jëë' dsa'kyaayh':

—Ta'jwoh', jwëë' dsa hi dsa'kya' dsa'jnaah' hne' mah' jwah': “¿Hi na' ma'su' cha'hoo' sa'hmiih' kin'?”

⁴⁶ He'ja' ga'jäh' Jesús:

—Chaa' jaa' hi ma'su' sa'hmiih' kin'. Jëeh' ma'lä'liih' heh' be' kin' ma'mi'hlää' jaa' dsa'.

⁴⁷ Ma' ga'lä'jnää' dsa-më' he', goh' bih' ngooy' na'juuyh' jney' cha'neh' Jesús. Ga'jmeeyh' juu' cha'neh' lä'jëë' dsa, he' kih' ja' he' ga'tëëy' cha'hoo' hmiih' kih' Jesús. Hi' ga'jmeeyh' juu' he' ga'jä' kiyh' lä'chah' ja'. ⁴⁸ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ma'hlaah' ba' hne' he' ma' dsaah', lä'llu' he' ma'lä'dsoo' hoh'. Gwaah' ba' hne' kyah' lä'kaa' tuh'hoh'.

⁴⁹ Lä' ma'chey' ba' Jesús hlëeh', ma' ga'llooy' jaa' moz' kyaa' hi ma' laa' ta' kih' gwah', mah' ga'jmeeyh' juu' kih' Jairo, ga'siyyh':

—Ma'juu' ba' gyuu' më' kyaah'. Mo'to' kwa' ga' ta' kih' Ta'jwoh' na'.

⁵⁰ Ma' ga'nuu' Jesús juu' he' ma'kye' dsa he', ga'siyyh' Jairo:

—Ta' ka' hu'udsë'. Jmee' dsoo' hoh' ba'. Mah' jëeh' lä'jiyh' ba' chih-më' kyaah'.

⁵¹ Ma' ga'he' Jesús cha'neh' kih' Jairo, sa' ga'kway' jwë' ma' dsa'taah' jñah' dsa. Ma'la' Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa' hi' kyaah' cho'jmii' chih-më' hi ma'na'juu' he' ba' ga'taah'. ⁵² Ga'lä'jëë' ba' hi' tääh' jee' ja' ma' ki'hooh' kih' chih-më' he'. He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ta' hooh' hnäh'. Chih-më' na' sa' na'juuy', he' na'gwiyy' ba' na'.

⁵³ Ga'mi'kwah' ba' dsa' kih' Jesús ma' ga'nuuy' juu' ja'. Jëeh', ñe' bih' he' ma' na'juu' go'te' ba' chih-më' he'. ⁵⁴ Mah' ga'sooh' Jesús goo' chih-më' he', ga'hlëëyh' ki'gaa', ga'jäyh':

—Chih-më', noo'.

⁵⁵ He'ja' joh' ka'läh' jmi'le' kiyh'. Lä'chah' ja' ga'lä'jiyh', mah' ga'nooy'. Ja'ga' ga'jmeë' Jesús mada' kwëëyh' he' kuyh'. ⁵⁶ Peer'

ga⁺jëe⁺ dsah⁺ cho⁺jmi⁻ chih⁻më⁺ he⁺. Hi⁺ ga⁺jmeë⁺ Jesús mada⁻ mah⁺ sa⁺ kooyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻ he⁻ ga⁻la⁺ lä⁺ja⁻.

Ga⁻chee⁺ Jesús lä⁺jëe⁺ gya⁻tuu⁺ na⁺kwa⁻ juu⁺

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 ¹ Ga⁻jøøh⁻ Jesús lä⁺jëe⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁻kwëeyh⁺ be⁺ mah⁺ jmeey⁺ hih⁺ hwëe⁺ hi⁻sa⁺llu⁺ hi⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ hi⁺ ga⁻kwëeyh⁺ be⁺ mah⁺ mi⁻hläy⁺ dsa⁻dsaah⁺. ² Ga⁻cheey⁺ mah⁺ dsa⁻kway⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺, hi⁺ lä⁺kye⁻ he⁻ mi⁻hläy⁺ dsa⁻dsaah⁺. ³ Ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ lä⁺jëe⁺:

—Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ ni⁺ miih⁻ kih⁺ cha⁺jwë⁺. Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hma⁻hu⁻, ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hmih⁻tuh⁻, ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ he⁻ñiih⁻, ni⁺ kuu⁺, ni⁺ ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ jyoh⁺ lëe⁺ hmiih⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ⁴ Wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ hne⁺ jee⁺ lla⁻nää⁺ hnäh⁺, ja⁻ go⁻taah⁺ hnäh⁺ ha⁻ koo⁻ jiih⁺ lä⁺hëeh⁺ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻. ⁵ Cher⁺mah⁺ cha⁻ koo⁻ jee⁺ jwii⁻ jee⁺ sa⁺ heeyh⁺ hnäh⁺, ja⁻ hwëeh⁻ hnäh⁺ go⁻te⁻ jee⁺ ja⁻. Ja⁻ hlah⁺ hnäh⁺ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ tiih⁺ hnäh⁺ mah⁺ jmeë⁺ lii⁻ he⁻ ma⁻la⁺ kwaat⁻ kih⁺ bih⁺ ja⁻ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ discípulo kyaay⁺.

⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁺taayh⁻ jwë⁺, ga⁻näy⁺ lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ jwii⁻ kway⁺ ju⁻hmëe⁺ kih⁺ Dio, ma⁻la⁺ mi⁻hläy⁺ dsa⁻dsaah⁺ lä⁺kaa⁻ jee⁺ ga⁻näy⁺.

Herode ga⁻jmeë⁺ huú⁻dsë⁻ he⁻ ma⁻lä⁺jiih⁻ Jwaa⁻

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herode hi⁻ ma⁺ laa⁺ lle⁺moh⁺, ga⁻nuu⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁺ jmeë⁺ Jesús. Sa⁻ ñey⁻ he⁻ huú⁻dsë⁻ ma⁺ jmeey⁺, jëeh⁺ ko⁻llaa⁺ ma⁺ jäh⁺ Jwaa⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ ma⁻lä⁺jiih⁻. ⁸ Hi⁻ jñah⁺ koo⁻ nää⁺ ma⁺ jäh⁺: “Elía ba⁺ oo⁺ hi⁻ ma⁻hñaa⁺.” Hi⁻ jñah⁺ ga⁺ ma⁺ jäh⁺: “Go⁻ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺ ba⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻lä⁺jiih⁻.” ⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jmeë⁺ Herode huú⁻dsë⁻:

—¿Ha⁻ lä⁺ja⁻? ¿Ja⁺ jnä⁺ ga⁻jmeen⁺ mada⁻ he⁻ ga⁻ku⁺ dsa⁻ lle⁺ Jwaa⁻? ¿Hii⁻ ba⁺ na⁻, hi⁻ nuun⁺ kih⁺ jmeey⁺ ja⁻ koo⁻ në⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻?

Hi⁺ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ dsa⁻jëey⁺.

Ga⁻ääh⁻ Jesús hña⁺ mil dsa⁻ñuuh⁻

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ma⁺ ga⁻lla⁻nää⁺ lä⁺jëe⁺ apóstole he⁺, ga⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁺. Ja⁻ga⁺ ga⁺jääy⁺ kah⁺ apóstole, ga⁻näy⁺ ta⁺ hwa⁺ kii⁺ jäh⁺ jee⁺ jwii⁻ he⁻ chee⁻ Betsaida. ¹¹ Pero ma⁺ ga⁻lä⁻liih⁻ dsa⁻, ga⁻näy⁺ chaay⁺ kaah⁺ kiyh⁺. Ga⁻heeh⁻ bih⁺ dsa⁻ he⁺. Mah⁺ ga⁻løøy⁺ hlëeyh⁻ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺. Hi⁺ ga⁻mi⁻hläy⁺ lä⁺jëe⁺ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺. ¹² Lä⁺koo⁻ ma⁺ ngoo⁺ ga⁻hloo⁺ jmi⁺ ja⁻, lä⁺jëe⁺ gya⁻tuu⁺ discípulo ga⁻ya⁻jäh⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Chiih⁺ dsa⁻ na⁻ wa⁺ lla⁻näy⁺ lä⁺kaa⁻ jee⁺ jwii⁻ mäh⁻ hi⁺ lä⁺kaa⁻ jee⁺ nuu⁻ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ lä⁺ku⁺ lä⁺jii⁺ la⁻. Wa⁺ lla⁻hnøøy⁺ he⁻ kuyh⁺ hi⁺ lä⁺kye⁻ jee⁺ jäh⁺. Jëeh⁺, hwa⁺ kii⁺ jmah⁺ ba⁺ la⁺ jee⁺ tøøhn⁺ la⁻.

- ¹³ Mah' ga'jäyh' siiyh' discípulo kyaay':
—Hnäh' ba' kwëyh' he' kuyh'.
Mah' ga'jäyh' siiyh' Jesús:
—Kye' jnääh' ma'la' hña' he'ñiuh' ba' kyaah' uu' hmooh'. ¿Che' dsa'nøø' jnääh' dsa'lä' jnääh' he' kuh' dsa' na'?
- ¹⁴ Koo' hña' mil ma' tee' dsa'ñuuh' hi' ma' tääh' jee' ja'. He'ja' ga'siyyh' lä'jöö' discípulo kyaay':
—Jmee' hnäh' mada' mah' dsa'taah' dsa' ma' kih'kih', ma' to'lo'gyaa' lä'koo' nää'.
- ¹⁵ Lä'ja' ga'jmeey' discípulo. Ga'jmeey' mada' ga'taah' dsa' hwa'.
- ¹⁶ Ja'ga' ga'ka' Jesús lä'jöö' hña' he'ñiuh' ja', kyaah' lä'uu' hmooh' he', ga'jööy' ta' gyuuh' mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja'ga' ga'llaay' mah' ga'kwëyh' discípulo kyaay' na'llay' cha'né' lä'jöö' dsa'.
- ¹⁷ Ga'lä'jöö' ba' dsa' ga'kuh' lä'jiuh' ga'këé'. Ma'la' ma'kuh' lä'jöö' dsa', ga'kah' gya'to' sa'miuh' jwi' he' ga'chaa' ja'.

Ga'jäh' Pee' Jesús he' laa' Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

- ¹⁸ Koo' hä' ma' gya' Jesús ngiyy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa' dsa'. Ma'la' discípulo ba' ma' tääh' kyaayh' jee' ja'. He'ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh':
—¿Ha' lä' jäh' dsa' kin', hi' jnä' laay'?
- ¹⁹ —Ko'llaa' dsa' jäh', Jwaa' hi' ma' choo' jmiuh' ba' hne'. Jñah' jäh', Elía ba' hne'. Jñah' ko'llaa' jäh', hne' laah' jaa' hi' ga'ngöö' juu' kih' Dio llo'joo' hi' ma'lä'jiuh' —ga'jäh' discípulo kyaay'.
- ²⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':
—¿Ha' ga' hnäh' na', hee' jawah' hnäh' kin', hi' ba' jnä' laah' hnäh'? He'ja' ga'jäh' Pee' siiyh':
—Hne' he' Cristo hi' ga'chee' Dio.

Ga'mi'jnää' Jesús juu' he' juuy'

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

- ²¹ Pero ga'taah' Jesús juu' discípulo kyaay' mah' sa' kooyh' juu' ja' kyaah' ni' jaa'. ²² Hi' ga'jäh' Jesús siiyh' discípulo kyaay':
—Jmee' bii' kih' Hi' ga'löö'ngo' la' jöö' cha'miuh' wi'. Hi' dsa'gyuuh' sa' lä'hnaä' dsih', lä'ja' dsa'kaah' kya' jmi' dsa', kyaah' ta'jwoh' kya' ley sa' lä'hnaä' dsih'. Hi' jmee' bii' kiyh' juuy' mah' lä'jiyyh' ka'läh' ga' ma'hya' hnë' jmiuh'.
- ²³ Ja'ga' ga'siyyh' lä'jöö' dsa':
—Cher'mah' hi' hnøø' jä' kyaah' jnä', sa' wa' jmääy' hñiyy' kwaat', wa' jääy' cru' kyaay' koo' jmiuh' koo' jmiuh' mah' wa' jmeey' ko'joh' kyaah' jnä'. ²⁴ Jööh', lä'jöö' hi' hää' hñiuh' mah' sa' juuy', hi' he' juu' ba'. Pero lä'jöö' hi' kwaa' hñiuh' juu' kwaat' kin', hi' he' ba' lää'. ²⁵ ¿Hee'

ya'joo' ka' dsa' ma'ke' ga'liyh' lä'jè' he' cha' jmi'gyuu' la' mah' wa'ra' ga'juuy', sa' tēy' kih' Dio? ¿Hee' jmää' kiyh' cher'mah' ga'heey' hñiiy'? ²⁶ Cher'mah' hi' jmee' na'hiih' kin' o kyaah' juu' kin', ja'ba' lä'ja' jmee' na'hiih' Hi' ga'lēē'ngo' la' kyaayh', wa'ra' jayh' ka'läh' jee' je' jih'gyeh' kiyh', ja'ba' kyaah' je' kih' Täa', hi' kih' lä'jēē' ángele hi' na'ngēē' kyaay'. ²⁷ Pero ju'dsoo' jwahn', chaa' ko'llaa' dsa' hi' tääh' jee' la', sa' juuy' jää' sa' ga' ma'jēey' ha' lä' la' be' kih' Dio hi' jmee' hih'.

Ga'lä'sēē' Jesús to'lo' nē' ko'llaa' discípulo

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ma'ngēē' ga' koo' jnaa' jmi' he' ga'hlēy' juu' ja', ga'wii' Jesús koo' moh' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio ko'joh' kyaah' Pee' kyaah' Jwaa' kyaah' Jacobo. ²⁹ Ta'ko'jiih' ma' ngiiy' kiyh' kih' Dio, ga'lä'sii' mo'nēy'. Hmiih' kiyh' ga'la' tō'jlēē' ñih'. ³⁰ Ga'lä'jnää' uu' dsa'ñuuh' hi' ma' lla' juu' kyaayh'. Jaa' he' Moisé, hi' jaa' he' Elía, ³¹ hi' ga'lä'jnää' jee' jnä' jih'gyeh' ja'. Ma' hlēy' ha' lä' ya'hēē' Jesús jmi'gyuu' la', he' lä'te' jee' jwii' Jerusalén ba' ja'. ³² Pee' kyaah' hi' ma' jmee' ko'joh' kyaayh' jee' ja', ma'ke' lä'gwiiy' ma' kway' be'. Ga'jēē' bih' ha' koo' sa' jōoh' Jesús hää' jee' kih' lä'uu' dsa' he'. ³³ Lä'koo' ma' ngoo' ga'lä'ōō' dsa' he', ga'jäh' Pee' siih' Jesús:

—Ta'jwoh', he' ba' che' llu' he' tōoh' jne' ko'joh' jee' la'. Jmee' jnääh' hnē' hne' kyaah' moo', koo' kyah', koo' kih' Moisé, hi' koo' kih' Elía.

Pero sa' ma' ñe' Pee' he' ja' ma' hlēh'. ³⁴ Hlēh' gyih' lä'ja', ma' ga'jyoo' koo' jnii' he' ga'läy' lä'jēy'. Ma' ga'jēē' Pee' kyaah' dsa'kyaayh' na'läy' jnii' ja', ja' ga'lä'goyh'. ³⁵ Jee' jnii' ja' ga'hlēh' koo' juu' he' jäh' lä'la':

—Hi' la' na' gyuu' kyaan' hi' hnaan'. Nuuh' hnäh' kiyh'.

³⁶ Ma'ngēē' ma'hlēy' lä'ja', ga'jä' hñii' Jesús. Pero discípulo kyaay' sa' ga'kooh' ni' miih' juu' kyaah' ni' jaa', ga'lä'hi' miih' ga'hmäy' lä'jè' he' ga'jēy' ja'.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' chih' hi' ma' kye' jmi'le' hliih'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', ga'jnaay' moh' jee' ma' täy' ja'. Jwēē' jwēte' dsa' ya'nää' ga'mi'jēy' Jesús. ³⁸ Jee' kih' dsa' he' ma' hää' jaa' dsa'ñuuh' hi' ga'hlēh' ki'gaa', ma' jayh':

—Ta'jwoh', chuun' kyaah' hne'. Jēē' da' chih'ñuuh' kyaan' la', hi' lla' gyuu' koo' mēē' kyaan'. ³⁹ Lä'la' jmee' jmi'le' hliih' kiyh'. Sooyh' kiyh' mah' jmeey' hooyh' jee' ki'bäy'. Jmeey' hwēē' peh' hooy'. Ma'hwaay' go'te', ja' ga' tu' jmi'le' hliih' he' kiyh'. ⁴⁰ Ma'chuun' kyaah' discípulo kyaah' mah' ma'lley' jmi'le' hliih' he' pero sa' ma'liyh' —ga'jäh' jmi' chih' he'.

⁴¹ Mah' ga'jēh' Jesús juu' kiyh':

—iHe⁻ ba⁻ che⁻ hweh⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ dsa⁻ chaa⁻ na[!] Sa⁺ hii[~] lä⁻ dsoo^ʔ hoh^ʔ hnäh^ʔ kwee⁻. ¿Lih^ʔ ba[!] llaa⁺ he⁻ gyan^ʔ kyaah^ʔ hnäh^ʔ? Mo⁻ so⁺ lä⁻ be^ʔ dsen⁻ gya⁻ ga[!] jnä^ʔ kyaah^ʔ hnäh^ʔ. Ya⁻ jää⁺ da[!] chih⁻ na⁻ ta⁺ la⁺.

⁴² Lä⁻ koo⁻ ma[!] ngoo[!] ya⁻ jäh⁺ chih⁻ he^ʔ kih[!] Jesús, jmi⁻ lle^ʔ hliih[!] he^ʔ ga⁻ jwääy[!] hwa[!] mah[!] ga⁻ ki⁻ ga⁻ bääy⁻ wi^ʔ jwërte. Pero ga⁻ juuh[!] Jesús kih[!] jmi⁻ lle^ʔ hliih[!] mah[!] ga⁻ mi⁻ hlääy^ʔ chih⁻ he^ʔ. Ja⁻ ga[!] ga⁻ ngëey[!] chih⁻ he^ʔ kih[!] jmiiy⁻. ⁴³ Ga⁻ lä⁻ jëë⁻ ba[!] ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsë[!] ha⁻ koh^ʔ sa⁺ jøøh[!] laa[!] Dio.

Ga⁻ mi⁻ jnäa⁻ Jesús juu[!] jee^ʔ ga⁻ tē^ʔ to[!] jiih[~] he⁻ juuy^ʔ

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta⁻ ko⁻ jiih[!] tääh^ʔ jëë⁻ dsayh⁺ kih[!] lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ jmee^ʔ Jesús ja⁻, ga⁻ jäh^ʔ siiyh⁺ discípulo kyaay[!]:

⁴⁴ —Wa[!] lä⁻ ngëeh^ʔ hnäh^ʔ kwee⁻ juu[!] la⁻. Hi⁻ ga⁻ lëë⁻ ngo[!] la⁻, lloo[~] koo⁻ jmi[!] ngëë[!] dsih^ʔ goo⁻ jñah^ʔ dsa⁻.

⁴⁵ Pero discípulo kyaay[!] sa⁺ ga⁻ lä⁻ ngëë^ʔ juu[!] ja⁻. Ma[!] na⁻ jlē⁻ huúdsē⁻ kiyh[!] he⁻ ja⁻ sa⁺ ga⁻ lä⁻ ngëey^ʔ. Hi⁺ ma[!] goyh⁺ ma[!] ngiiy[!] juu[!] kih[!] Jesús he⁻ hnøø[!] jäh⁺ juu[!] ja⁻.

Hii⁻ na⁻ lee^ʔ jøøh[!] jee^ʔ jmee⁺ Dio hih⁺

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Discípulo kyaay[!] ga⁻ taah⁻ ga⁻ ti⁻ ga⁻ choo^ʔ juu[!] hii⁻ jaa⁻ jee^ʔ lä⁻ jëë⁻ lee^ʔ jøøh[!] kih[!] dsa⁻ kyaayh^ʔ. ⁴⁷ Pero ga⁻ lä⁻ kyuu^h Jesús huúdsē⁻ he⁻ ma[!] jmeey⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ tēy^h jaa⁻ gyuu⁻ mah[!] ga⁻ cheeyh⁻ koo^ʔ kiyh[!]. ⁴⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ siiyh⁺:

—Hi⁻ jmee⁺ he[!] kih[!] gyuu⁻ la⁻ kwaat[~] kin⁺, jnä^ʔ he^ʔ hi⁻ jmääy[~] he[!]. Hi⁻ hi⁻ jmää[~] jnä^ʔ he[!], jmeey⁻ he[!] kih[!] hi⁻ ga⁻ chee[!] jnä^ʔ. Jëeh^ʔ, hi⁻ mäh[!] ga[!] jee^ʔ kyah[!] hnäh^ʔ, hi⁻ he^ʔ ba[!] hi⁻ jøøh[!].

⁴⁹ Ja⁻ ga[!] ga⁻ jäh^ʔ Jwaa⁻:

—Ta⁻ jwoh[!], ma⁻ jëë⁻ jnääh[!] jaa⁻ hi⁻ hwëë⁻ jmi⁻ lle^ʔ hliih[!] lä⁻ hih⁺ kyah[!], he⁻ ja⁻ ga⁻ ha[!] jnääh[!] kiyh[!], jëeh^ʔ sa⁺ ngëy⁻ kyaah^ʔ jnääh[!].

⁵⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Ta⁺ ha⁻ hnäh^ʔ kiyh[!]. Jëeh^ʔ, lä⁻ jëë⁻ hi⁻ sa⁺ na⁻ høøh^ʔ jnän⁻, dsa⁻ kyaah^ʔ ba[!] jne^ʔ he^ʔ.

Ga⁻ juuh[!] Jesús kih[!] Jacobo kyaah^ʔ Jwaa⁻

⁵¹ Ma[!] ngoo[!] ya⁻ jäh⁺ jmi[!] dsaa^h Jesús gyuu^h, he⁻ ja⁻ koo⁻ hä[!] ba[!] ma⁻ lla^ʔ dsëy[!] ngooy[!] ta⁺ Jerusalén. ⁵² Ga⁻ cheey[!] dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää[!] jää[!] kiyh[!] ta⁺ hwa[!] kih[!] dsa⁻ samaritano. Jee^ʔ ja⁻ ga⁻ taayh⁻ koo⁻ jee^ʔ jwi⁻ ngiiy⁺ ha⁻ jee^ʔ ma[!] jäh[!]. ⁵³ Pero sa⁺ ga⁻ hii[!] dsa⁻ samaritano ma[!] heeyh⁺. Jëeh^ʔ, ma[!] jmeey⁻ kwaat[~] he⁻ dsoo[!] Jesús ta⁺ Jerusalén ba[!]. ⁵⁴ Ma[!] ga⁻ nuu[!] Jacobo kyaah^ʔ Jwaa⁻ juu[!] ja⁻, ga⁻ jäh^ʔ:

—Dsa⁻ jøøh[!] kyaan⁺, ¿che^ʔ hnooh⁻ ngii[!] jnääh[!] he⁻ jyoo[!] je⁻ gyuu^h mah[!] mi⁻ llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jwi⁻ oo⁺, lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee^ʔ Elía?

⁵⁵ He_ja_ ga^jeeh_ Jesús hñii' mah' ga^juuyh' kih' lä^uu' discípulo he' ga^siyh^:

—Sa^ ñeh' hnäh' he_ jmi_ lle' na_ jøø^ kyah' hnäh'. ⁵⁶ Jëeh', sa^ ja' Hî_ ga^lëe'ngo' la_ mah' jngëeyh' dsa_. Jay' mah' lääy' dsa_ ba' —ga^jäh' Jesús.

Ja_ga' ga^näy' ta^ jyoh' jwii_ mäh_.

Ma' hnøø' dsa_ ma' jmeey' kō_jøh' kyaah' Jesús

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Lä^koo_ ma' ga^taayh` jwë' ga^näy', jaa_ dsa_ ga^siih^ Jesús:

—Dsa_jøøh' kyaan^, hnoon' jmeen` kō_jøh' kyaah' hne_ wa' ha_ cha_ ha_ jee' goh'.

⁵⁸ He_ja_ ga^jäh' Jesús siyh^:

—Cha_ ba' too_ jee' gwii_ hyah_. Cha_ ba' sii_ kih' ta'. Pero Hî_ ga^lëe'ngo' la_ sa^ cha_ jee' jäy'.

⁵⁹ Mah' jñah' ga^siyh^:

—Jmee' kō_jøh' kyaah' jnä'.

Mah' ga^jäh' dsa_ he':

—Dsa_jøøh' kyaan^, kwa' jwë' kin^ na^haan^ to_në' Täa` kyaan^, ja_ga' niin` kyaah' hne_.

⁶⁰ He_ja_ ga^jäh' Jesús siyh^:

—Wa' haa' ba' dsa_ na_juu' hlii' kyaa'. Hi^ hne_, gwa_ go_kwa' juu' ha_ lä^jäa' Dio dsa_ lä^hih^ kih'.

⁶¹ Jñah' ka_läh' ga^jäh' siyh^ Jesús:

—Jmee' ba' jnä' kō_jøh' kyaah' hne_, Dsa_jøøh' kyaan^. Pero kwa' jwë' kin^ niin` to_në' na^hihn' juu' hî_ tääh' cha'neh^ kin^.

⁶² Mah' ga^jäh' Jesús siyh^:

—Ni^ jaa_ hî_ jëe~ ta^ ka'luu' ma_la^ ma_løøy' kyayh_ hwa', sa^ jmäy' dsa_hey' jee' jmee^ Dio hih^.

Ga^chee' Jesús to^lo^gyaa' na^dsë` gyeë' dsa_ hî_ ga^kwa' juu'

10 ¹ Ma_ngëe' he_ ja_, ga^hñaa' Dsa_jøøh' jnän` jñah' ga' to^lo^gyaa' na^dsë` gyeë' dsa_. Hî_ he' ga^cheey' lä^kaa_ jwii_ kaah' hi^ lä^kaa_ ga' jee' jyoh' ha_ jee' dsooy'. Ga^cheey' ma^ uu' ma^ uu'. ² Ga^jäyh' siyh^:

—Dsoo' ba' cha_ cha_miih_ ta' he_ hnøø' sooh^ pero miih_ go_te' ba' dsa_ hî_ jmee' ta'. He_ja_ chuü' hnäh' kyaah' dsa_juu' ta' mah' cheey' jñah' ga' hî_ dsa_chooh` ta' kiyh'. ³ Go_näa' hnäh' ja_. Pero leeh_ hnäh'. Jnä' cheen^ hnäh' lä^koo_ borrego hî_ ga^näa' jee' kih' jah' hää'. ⁴ Ta^ ka_ hnäh' hmih_tuh_, ta^ ka_ hnäh' sa_tuh_ kih' kuu', ni^ loo_ he_ dsa_he' tiih' hnäh'. Ni^ ta^ lla_ hnäh' juu' kyaah' dsa_ cha_jwë'. ⁵ Wa' he_ cha_ he_ hne' jee' go^taah' hnäh', to_në' jwiih' hnäh' dsa_: “Wa' hii' tií' cha'neh^ kyah' hnäh'.” ⁶ Cher'mah' chaa_ hî_ hii' tií' dsë' jee' ja_, lä^ja_ hii' tií' kiyh'. Hi^

cher'mah' sa' chaa' hi' hii' tii' dsè', sa' lä'jmää' kiyh' juu' he' ma'hlëeh' hnih'. ⁷ Pero jee' heeyh' hnäh', ja' jäh' hnäh' ja'ba' cha'neh' ja'. Ja' kuh'huh' ba' hnäh' lä'jè' he' lla' dsa' cha'neh' hnäh'. Jëeh', jaa' hi' jmee' ta', llè' kih' hyoyh' jñeey'. Ta' mi'sii' hnäh' øøh' hnäh' mah' go'nääh' hnäh' lä'joh' hne' chih'. ⁸ Wa' he' cha' he' jwii' jee' ga'lla'nääh' hnäh', jee' heeh' dsa' hnäh', ja' kuh'huh' ba' hnäh' lä'jè' he' lla' dsa' cha'neh' hnäh'. ⁹ Ja' mi'hlääh' hnäh' hi' dsaah' hi' tääh' jee' ja'. Ja' jwiih' hnäh' dsa': "Kye' ba' jnääh' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'." ¹⁰ Pero cher'mah' ga'lla'nääh' hnäh' koo' jwii' jee' sa' heeyh' hnäh', ja' hwëeh' hnäh' ta' cha'jwè' mah' jwah' hnäh': ¹¹ "Wa'hløø' he' cha' jee' jwii' kyah' hnäh' la', he' ma'beh' ma'tii' jnääh', jee' la' ma'kyah' jnääh' ma'tii' jnääh' mah' la' lii' ma'jä' né' kyah' hnäh' lä'jè' dsoo' he' na'bääh' hnäh'. Pero ma'neh' ba' hnäh', ma'ja' ba' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'", jwiih' hnih'. ¹² He'ja' jwëehn' hnäh'. Miih' ga' wii' jëe' dsa' hi' ma' tääh' jee' jwii' Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra' ga'tè' jee' jmee' Dio jwiz', lä'koh' he' jëe' dsa' hi' chaa' jee' jwii' ja'.

Jëe' wii' lä'jëe' hi' sa' nuuh'

(Mt. 11:20-24)

¹³ 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Corazín! 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Betsaida! Wa'ra' jäh' kih' dsa' hi' tääh' jwii' Tiro kyaah' jwii' Sidón, ma'jëe' ha' lä' la' he' juh'gaa' he' ma'jmeen' jee' kyah' hnäh', ma'lih' sa' ga'jeyh' kyaah' Dio, ma' këyh' hmiih' jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tujwa', he' ma' jmeey' lii' he' ti'meeh' dsëy'. ¹⁴ He'ja' jwëehn' hnäh' wa'ra' ga'tè' jee' jmee' Dio jwiz', cha'ga'miih' wii' jëeh' hnäh', lä'koh' ga' hi' chaa' Tiro kyaah' Sidón. ¹⁵ Hnäh' hi' chaa' Capernaum, jmeeh' hnäh' hu'udsè' he' tëeh' hnäh' gyuuuh'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je' go'nääh' hnäh'.

¹⁶ 'Hi' nuu' juu' he' kwah' hnäh', kin' ja' nuuy'. Hi' sa' heeh' hnäh', jnä' he' sa' heeyh'. Hi' sa' heeh' jnä', sa' heeyh' hi' ga'chee' jnä'.

Ya'nää' ka'läh' lä'jëe' hi' ga'chee' Jesús

¹⁷ Peer' jëe' dsè' lä'jëe' to'lo'gyaa' dsè' gyee' he' ma' ga'lla'nääh' jee' ma' gya' Jesús. Ga'jäyh':

—Dsa'jøøh' kyaan', lä'kye' jmi'lle' hliih' ga'lèh' jnääh' ga'hwëe' jnääh' kyaah' hih' kyah'.

¹⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Jnä' ga'jëen' ga'tah' Tana' jee' ma' gyay', lä'koh' je'ñih' ga'tayh' lä' ga'tè' hwa'. ¹⁹ Ma'kwëehn' ba' hnäh' be' mah' he'soh' hnäh' né' kih' miih', né' kih' cha'hne', hi' lla'dsëe' hnäh' lä'jè' be' kih' hi'sa'llu'. Ni' koo' dsoo' sa' le' kyah' hnäh'. ²⁰ Pero ta' wa' jëe' hoh' hnäh' kih' he' nuuh' jmi'lle' hliih' kyah' hnäh'. Wa' jëe' hoh' hnäh' kih' he' ma'na'sii' jmi' kyah' hnäh' gyuuuh' jmi'gyuu' ba'.

²¹ Jāba' hor̄ jā, gājēē' dsē' Jesús gājmeē' Jmīlle' Nājngiī'. Mah' gājäyh':

—Kwan̄ ti'hmaah' kyah', Tää` kyaan̄, hnē laah' Dsājōōh' kih' gyuuuh' hwa', jēēh' gāhmäh' lǟjē' juu' lā kih' hī̄ kyuuuh' hī lǟjā kih' hī̄ ngēē'. Mah' gāmījnāäh' juu' kyah' kih' hī̄ laa' lǟkoh' jaā gyuū ba'. Jēēh', lǟjā gātih' hoh' hnē jmeeh' Tää`.

²² Gālǟjē' gōtē ba' gātooh̄ Tää` kyaan̄ goon̄. Nī jaā sā kyuū Joo' Dio, mālā Tää` ba' kyuū jnä'. Nī sā chaā hī̄ kyuū Tää`. Mālā jnä' hī̄ laa' jooy' ba' kyuū jnih', hī lǟjā lǟkyuū hī̄ hnoon' mījnāän' kih'.

²³ Jāga' gājeeyh̄ hñiiy' mah' gāsiyh̄ mālā discipulo kyaay' ba':

—Llu' la' kih' hī̄ jēē' hē jēēh' hnäh' nā. ²⁴ Jēēh' jwēēhn̄ hnäh', jwēē' hī̄ gāngēē' juu' kih' Dio hī jwēē' dsāta' kaah' ma' hnøoy' ma' jēey' hē jēēh' hnäh' nā. Pero sā gātēy' ma' jēey'. Ma' hnøoy' ma' nuuy' hē nuuh̄ hnäh' nā, pero sā gānuuy'.

Juu' nāhmää' kih' samaritano hī̄ llu' dsē'

²⁵ Jee' jā gānoō jaā tājwoh' kyaa' ley, hē ma' kaȳ dsē' Jesús gāsiyh':

—Tājwoh', ¿heē hnøoy' jmeen' mah' tēēhn' jee' mōsō juun'?

²⁶ Hējā gājäh' Jesús siyh':

—¿Heē jäh' jee' nāsī nē' ley, lǟkoh' ma' hēh'?

²⁷ Mah' gājeeh̄ tājwoh' he' juu' kiyh':

—“Wa' hnaah̄ Dio lǟkaā tuh̄hoh', kyaah' lǟjē' be' kyah', kyaah' lǟjē' huud̄sē' kyah'. Hī wa' lǟhnaah̄ dsākyaah' lǟkoō hnaah̄ hñaa'h'.”

²⁸ Mah' gājäh' Jesús siyh':

—Llu' ba' mājäh'. Jmeē' lǟnā mah' mōsō juuh'.

²⁹ Pero tājwoh' kyaa' ley he', hnøoy' ma' jäy' llu' kyaah' juu' hē gājäyh' jā, hējā gāngiyy' juu' kih' Jesús:

—¿Hī he' dsākyaahn'?

³⁰ Mah' gājäh' Jesús siyh':

—Jaā dsā yāhēē' Jerusalén ngooy' tā Jericó. Chājwē' jā gājeey' dsāhī hī̄ gāsooh' kiyh'. Gālleȳ gālǟjē' hē ma' kyeȳ. Gākwaȳ jwēerte kiyh'. Jāga' gānääȳ. Jee' jā gājä' dsā he' miih̄ ga' liiyh'.

³¹ Pero hē gāla'. Jee' jā gāngēē' jaā jmīdsā. Ma' gājēey' kyaa' dsā hī̄ la' dsoo' kih', tā koo' ba' gājluuy'. ³² Jāba' lǟjā gājmeē' jaā

levita, dsā hī̄ ma' laa' ta' gwah̄. Ma' gājēey' dsā he', gājluuy' ta' koo' kāläh'. ³³ Pero jaā samaritano hī̄ ngooy' jāba' tā jwē' jā, ma' gājēey' kyaa' hī̄ la' dsoo' kih', ngooy' chuh̄ kih' hī̄ he'. Ma' gājēey', gālǟnih' dsēy' kih'. ³⁴ Lǟchah' jā gājmeey' mē̄ nē' dsoo' kyaah' aceit hī kyaah' vin, mah' gāløoy' kyaah' hmiih̄. Jāga' gākyaaȳ kāluu' jah' kyaay', nājäȳ jee' chih' hne' jee' jä' dsā. Jee' jā gāgyaȳ gāhäy'.

³⁵ Jyoh' jmií' ma' ngaah' dsa- he', ga-lley- to' kuu' ga-kwëëyh' juu' hne' he'. Mah' ga-siiyh': "Hää' kwee- dsa- na-. Cher'mah' ga-ää' gyih' kyah', jnä' mi'hmaahn' kyah' wa'ra- jahn'." ³⁶ He-ja- jah' da'. ¿Hi- jaa- jee' lä-jëë- uu- laah' hne-, laa' dsa-kyaa' hi- ga-jmee' llu' kih' hi- ga-tah' ja'goo- dsa-hii- he'? —ga-jäh' Jesús siih' ta-jwoh' kyaa' ley.

³⁷ —Hi- ga-lä-ñih' dsë' kiyh' he', hi- he' ba' laa' dsa-kyaa' —ga-jäh' ta-jwoh' he'.

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Na' ta' cha'ne', ja- jmeeh-, ja-ba' lä-koö- ga-jmee' dsa- he'.

Nee' Jesús na-jëëy- Marta kyaah' María

³⁸ Ga-he' Jesús jwë' ngoo' kyaah' discípulo kyaay', ga-tëëy' koö- jwií- mäh-. Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-më' hi- ma' chee- Marta hi- ga-heeh- Jesús cha'neh' kih'. ³⁹ Marta he' ma' chaa- jaa- dsa-më' øøh' hi- ma' chee- María. Hi- he' ga-gya- huu' tií' Jesús ma' nuuy- juu' he- hlëëyh'. ⁴⁰ Pero Marta tää' sa' jääy', ma' cha- cha-miíh- ta' he- ma' jmeey' cha'neh' kih'. He-ja- jay' jee' gya' Jesús mah' ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿Che' sa' kyeh' miíh- huu'dsë- kin' he- ma-kyaa- dsa-më' øøh' jnä' lä-jë- ta'? Chiíyh' wa' lääy' jnä'.

⁴¹ —Marta, Marta. Tää' sa' hii' tii' tuh-hoh' he- kyeh' cha-miíh- huu'dsë- kih' lä-jë- ta' he- jmeeh- na-. ⁴² Koö- ba' he- jmee' bii' kih' dsa'. María ma-jnøøyh- he- llu' ga- he- sa' le' jñuuh' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

Jesús ga-mi-tëë- dsa- ha- lä- ngiiy' kiyh' kih' Dio

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹ Koö- hä' ma' gya' Jesús ngii' kiyh' kih' Dio. Ma-la' ma-ngiiy' kiyh', jaa- discípulo kyaay' ga-jäh' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', mi-tëë' jnääh' ha- lä- ngii' jnääh' kih' Dio, lä-koö- ga-mi-tëë- Jwaa' discípulo kyaa'.

² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Wa'ra- ga-të' jee' ngiih' hnäh' kyah', jawah' hnäh' lä-la-:

Tää' kyaa' jnääh' hi- gya' ya-jwií', lä-jëë- ba' wa' jmee' dsöo' he- laah' hne- na-jngëë' go-te-.

Ña- mah' jmeeh' hih' jee' la-.

Wa' le' lä- hyoh- hoh' hñaah' jmi-gyuu' la-, ja-ba' lä-koö- jmeeh- gyuu' ya-jwií'.

³ Kwëeh' jnääh' na' he- kih' hi- jnääh' he- jmee' bii' kyaa' jnääh'.

⁴ Jmee' jøh- hoh' kih' he- ma-hlääh- jnääh', jëeh' lä-ja- jøh- dsë- jnääh' kyaah' hi- dsa-hlääh' kyaah' jnääh'.

Ta' kwa- jwë' ka' he- hliih' dsë- jnääh', lää- jnääh' kih' he- ja-.

⁵ Ga-jäyh' ka-läh' siiyh':

—Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa- ome' kyaa' mah' goh' kiyh' koö- lla-nuu', go-chiih' hnih': "Lle' hnë- he-ñiíh- kyah' kin', ome'." ⁶ Jëeh',

mājā jaā omē kyaan̄ hī häǟ jwē̄ ngoō, hī sā chā nī mīh̄ hē llan̄ chāneh̄.”⁷ Pero hī häǟ chāneh̄ kih̄ hē jäh̄: “Tā chūū kyaah̄ jnǟ. Mā nā jnē̄ bā haah̄ kin̄, lǟjēē̄ gyuū pih̄ kyaan̄ mā nā gwiī. Sā lē noon̄ mah̄ kwēēhn̄ hnē.”⁸ Jnǟ jwēēhn̄ hnäh̄, cher̄mah̄ ngoō bā chūū hī cheh̄ kāhnē hē, mārā hē noō bih̄ mah̄ dsākwēēyh̄. Jā tā lā kih̄ hē laā omē kyaaȳ, kih̄ hē chūuȳ bā jā hē kwēēyh̄ hē jmeē biī kiyh̄ mah̄ mōsō chūuȳ chā gā mīh̄.⁹ Hē jā jwēēhn̄ hnäh̄. Ngiī hnäh̄ kih̄ Dio, mah̄ hñah̄ hnäh̄. Hnøøh̄ hnäh̄ mah̄ jnääh̄ hnäh̄. Teē hnäh̄ kiyh̄ mah̄ näȳ hōhaah̄.¹⁰ Jēēh̄, lǟjēē̄ hī ngiī, hyoyh̄ bā. Hī hnooh̄, jnøøyh̄ bā. Hī tēē̄ hōhaah̄, nǟ bā hōhaah̄ kiyh̄.

¹¹ ‘¿Hā lǟjā kwēēh̄ hnäh̄ chih̄ kyaah̄, koō mīkuū wārā gā ngiīȳ hēñiih̄? Hī cher̄mah̄ gā ngiīȳ kuyh̄ jaā hmooh̄, ¿hā lǟjā kwēēyh̄ jaā mīh̄? ¹² Hī cher̄mah̄ gā ngiīȳ koō mījliī, ¿hā lǟjā kwēēyh̄ jaā chāhnē? ¹³ Mā kē hlēēh̄ hnäh̄, leh̄ bā hnäh̄ kwēēh̄ chih̄ kyaah̄ hē llū. Pero Täǟ hī gyā gyuūh̄, kwaȳ Jmīllē Nājngiī hē sā kyaah̄ hih̄, kwēēyh̄ lǟjēē̄ hī ngiī kiyh̄ —gājäh̄ Jesús.

Gājäh̄ dsā, kyē Jesús jmīllē hliih̄

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Mā cheh̄ Jesús lleē̄ jmīllē hliih̄ hī gājmeē̄ kaā jaā dsā. Mā yā hēē̄ jmīllē hliih̄ hē, dsā hī mā kaā hē gāløø̄ hlēēyh̄. Lǟjēē̄ dsā gālǟdsaā dsē̄ mā gājēē̄ hē jā.¹⁵ Pero kōllaā hī mā tääh̄ jeē jā mā jäh̄:

—Kyaah̄ bē kih̄ Beelzebú hī kyē nē̄ kih̄ jmīllē hliih̄ bā nā, hwēē̄ jmīllē hliih̄.

¹⁶ Hī jñah̄ mā kā dsē̄ Jesús, mā ngiīȳ hē mā jmeē Jesús koō hē juh̄ gaā gyuūh̄ jmīgyuū.¹⁷ Pero mā kyuūh̄ bih̄ hūdsē̄ kih̄ dsā hē, mah̄ gāsīyh̄:

—Dsā hī tääh̄ koō hwā, cher̄mah̄ teē̄ kyaah̄ hē bā dsākyaaȳh̄, hē mīllaaȳ hñiīȳ bā jā. Lǟjā kāläh̄ hī tääh̄ koō chāneh̄, cher̄mah̄ tējēē̄ȳ, sā lǟwēē̄ȳ.¹⁸ Lǟjā kāläh̄ Tanā, cher̄mah̄ teē̄ kyaah̄ hē bā dsākyaaȳh̄, ¿hā lǟjā mīheeȳ kyaah̄ tā kiyh̄? Mah̄ jwah̄ hnäh̄ kyaah̄ bē kih̄ Beelzebú hē hwēē̄ jnǟ jmīllē hliih̄.

¹⁹ Cher̄mah̄ jnǟ hwēē̄n̄ jmīllē hliih̄ kyaah̄ bē kih̄ Beelzebú, ¿hā bā kih̄ dsākyaah̄ hnäh̄, hiī bā kih̄ bē gāhwēē̄ dsākyaah̄ hnäh̄ jmīllē hliih̄? Hē bā dsākyaah̄ hnäh̄ nā, mījnäȳ hē nā heē̄ hūdsē̄ kyah̄ hnäh̄.²⁰ Pero cher̄mah̄ jnǟ hwēē̄n̄ jmīllē hliih̄ kyaah̄ bē kih̄ Dio, hē jā jmeē dsoō hē māløø̄ Dio jmeē hih̄ jeē kyah̄ hnäh̄.

²¹ Jaā dsā beē̄ hī mānāllū, høøȳ kweē chāneh̄ kiyh̄, hē jā sā chā hiī goō hē dsāhēē̄ hē tääh̄ chāneh̄ kiyh̄ jā.²² Pero wārā jā jaā hī beē̄ gālǟkoh̄ gā hñiīȳ, kwaȳ kiyh̄ mah̄ jñuuyh̄ lǟjēē̄ hē

kyaah' ma' lääy' hñiiy'. Hi' hwëë' hi' ga' lloo' he' lä'jé' he' cha' cha'neh', ja' ga' ti' lloooyh' lä'jé' he' ja'.

²³ Hi' sa' jwah' kyaah' jnä', he' hneey' kyaah' jnä' ba' ja'. Hi' sa' jmee' ko' jøh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsa', he' jmeey' dsa' lä'øø' dsa' kin' ba' ja'.

Jaa' jmi' lle' hliih' jayh' ka' läh' høoy'

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Wa'ra' ya' hëë' jaa' jmi' lle' hliih' kih' jaa' dsa', dsooy' lä'kaa' jee' la' hwa' kii' dsa' hnøoyh' ha' jee' teeyh' dsëy'. Wa'ra' sa' ga' jnøoyh', jmeey' huü' dsë: "Naahn' ka' läh' cha'neh' kin' jee' ya' hëën'." ²⁵ Wa'ra' ga' llaayh' tuh' dsë' dsa', la' lä'koh' hne' he' ma' na' llü' hi' na' tí' na' hyah' ka' läh'. ²⁶ Ja' ga' na' dsooy' dsa' kyaay' jñah' ga' gyeë' jmi' lle' hliih' hi' hlëëh' ga' lä'koh' ga' hñiiy' mah' dsa' taayh' ko' jøh' jee' ja'. Hliih' ga' le' kih' dsa' he' lä'koh' ga' he' ma' laay' jää'.

Llu' la' kih' hi' mi' te' kih' Dio

²⁷ Ta' ko' jiih' ma' cheh' Jesús hlëëh' juu' la', jaa' dsa' më' ga' hlëëh' ki' gaa' jee' ma' tääh' dsa' he', ga' siiyh' Jesús:

—Llu' la' kih' hi' ga' kaa' hne' hi' ga' mi' kwaay' hne'.

²⁸ Mah' ga' jeeh' Jesús juu' kiyh', ga' jäyh':

—Llu' ga' la' kih' hi' nuu' juu' kih' Dio mah' mi' tey'.

Dsa' hñaa' dsë' ma' hnøoy' ma' jmee' Jesús koo' he' juh' gaa'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Cha' ga' miih' jwëë' dsa' ya' nää' koo' kih' Jesús mah' ga' løø' Jesús siiyh':

—He' ba' che' hlëëh' hnäh' dsa' hi' chaa' na', ngiih' hnäh' jmeen' koo' he' juh' gaa'. He' juh' gaa' lä'koh' ga' la' kih' Joná llo' joo', ma' la' he' ja' ba' heehn' hnäh'. ³⁰ Jëëh', dsa' hi' ma' chaa' jee' jwi' Nínive ga' jëë' koo' he' juh' gaa' he' ga' la' kih' Joná. Ja' ba' lä'ja' jëë' dsa' hi' chaa' na' koo' he' juh' gaa' he' le' kih' Hi' ga' lëë' ngo' la'. ³¹ Hi' wa'ra' ga' tē' jee' jmee' Dio jwiz' kyah' hnäh' hi' tääh' na', ma' ja' dsa' më' hi' ma' jmee' hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he' sa' jmeeh' hnäh' he' kih' Dio. Jëëh', dsa' më' he' ja' uu' jwërte mah' ya' nuuy' lä'jé' he' ma' kyuh' Salomón, hi' jee' kyah' hnäh' chaa' jaa' hi' jøøh' ga' lä'koh' ga' Salomón. ³² Hi' wa'ra' ga' tē' jee' jmee' Dio jwiz' kyah' hnäh' hi' tääh' na', ma' ja' noo' dsa' Nínive jee' tääyh' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he' sa' jmeeh' hnäh' he' kih' Dio. Jëëh', dsa' he' ga' jeeyh' kyaah' Dio ma' ga' nuuy' juu' he' na' kwa' Joná, hi' jee' kyah' hnäh' chaa' jaa' hi' jøøh' ga' lä'koh' ga' Joná.

Wa'je⁻ kih¹ jmi⁻ngo¹ jnän[̀]

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ chih¹ jee⁺ na⁻hmää¹ mi¹së¹ na⁻hih[~] je⁻, ni⁺ sa⁺ tooyh⁻ neh⁺ koo⁻ wa'goo^ˆ. He⁻ chiyh¹ jee⁺ ñii^ˆ ba⁺ mah¹ lä⁻jnä^ˆ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ dsa⁻taah[̀] cha¹neh⁺. ³⁴ Mi¹në^ˆ jne¹ la¹ lä⁻koo⁻ wa'je⁻ kih¹ jmi⁻ngo¹ jnän[̀]. Lä⁻ja⁻, cher¹mah¹ mi¹nëh^ˆ la¹ llu¹, ngoo¹ ba¹ la¹ llu¹ kih¹ lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹. Pero cher¹mah¹ la¹ hliih¹ mi¹nëh^ˆ, lä⁻ja⁻ la¹ hliih¹ kih¹ lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹. ³⁵ Leeh⁻ ja⁻, heh¹ wa'je⁻ he⁻ na⁻hih[~] kyah¹ ta⁺ wa⁺ uu⁻. ³⁶ Jëeh^ˆ, cher¹mah¹ lä⁻kaa⁻ tuh¹hoh^ˆ ma⁻heeh[̀] ju¹dsoo^ˆ he⁻ la¹ lä⁻koo⁻ wa'je⁻, hi⁺ sa⁺ cha⁻ ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih¹ në^ˆ kyah¹, ja⁻ ga⁺ na⁺ jnä^ˆ lii[~] hääh[̀] jee⁺ wa'je⁻. La¹ lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻hih[~] je⁻ he⁻ choo¹ në^ˆ kyah¹.

Ga⁺jwuh¹ Jesús kih¹ hi⁻ ma⁺ laa^ˆ mi⁻tey¹ jwërte

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺dsaa¹ ga⁻hlëeh^ˆ Jesús lä⁻ja⁻, jaa⁻ fariseo ga⁻tëeyh¹ cha¹neh⁺ kiyh¹ mah¹ kuh¹hiyh¹. He⁻ja⁻ ga⁻he¹ Jesús cha¹neh⁺ mah¹ ga⁺gyay⁻ në^ˆ mes^ˆ. ³⁸ Peer⁺ ga⁺lä⁻dsaa[~] dsë¹ fariseo he^ˆ, ma⁺ ga⁺jëëy¹ sa⁺ ga⁺gyih¹ Jesús goo⁻ jää¹ ja⁻ ga⁺ kuh¹hiyh¹. ³⁹ Mah¹ ga⁺jäh^ˆ Dsa⁻jøøh¹ jnän[̀] siiyh⁺:

—Hnä^ˆ dsa⁻ fariseo, laah¹ hnäh^ˆ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ gyih[~] ma⁺la⁺ ta⁺ ka¹luu¹ kyah¹wii^ˆ ba¹. Jëeh^ˆ gyih⁺ ba¹ hnäh^ˆ gooh⁻ mah¹ neh⁺ tuh¹hoh^ˆ hnäh^ˆ na⁻kah¹ ba¹ hu¹dsë[~] hii⁻ hi⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ hliih¹ jmah¹. ⁴⁰ He⁻ ba¹ che⁻ taah⁻ hnäh^ˆ. ¿Che⁺ sa⁺ ñeh^ˆ hnäh^ˆ, he^ˆ ba¹ hi⁻ ga⁺jmeë^ˆ goo⁻ jne^ˆ ga⁺jmeey^ˆ tuh⁻dsë⁻ jne^ˆ ka⁻lä^ˆ? ⁴¹ Kwëeh[̀] hnäh^ˆ dsa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa¹, miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh^ˆ, mah¹ lä⁻ja⁻ ba¹ jä¹ na⁻jngii¹ neh⁺ tuh¹hoh^ˆ hnäh^ˆ.

⁴² Jwii[~] ba¹ hnäh^ˆ dsa⁻ fariseo. Kwah⁻ ba¹ hnäh^ˆ o⁻mee^ˆ, nuu⁻ ruda, kyaah¹ lä⁻jë⁺ joh¹ he⁻ kih⁻ jne^ˆ, kwëeh^ˆ ba¹ hnäh^ˆ Dio lä⁻jë⁺ he⁻ la¹ heey¹. Pero sa⁺ jmeeh⁻ hnäh^ˆ he⁻ llu¹ jmah¹ ni⁺ sa⁺ hnaah⁺ hnäh^ˆ Dio. He⁻ la⁻ ba¹ ja⁻ jmeë⁺ bii¹ jmeeh¹ hnäh^ˆ ko⁻jøøh^ˆ kyaah¹ lä⁻jë⁺ he⁻ kwah⁻ hnäh^ˆ na⁻.

⁴³ Peer⁺ jwii[~] ba¹ hnäh^ˆ dsa⁻ fariseo. Hnooh⁻ hnäh^ˆ nah¹ hnäh^ˆ në^ˆ hma⁻sii^ˆ jee⁺ gya⁺ dsa⁻kaah¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻. Tih[~] hoh^ˆ hnäh^ˆ jmeë¹ dsa⁻ Dio kyah¹ hnäh^ˆ cha¹jwë¹ jwuh⁻.

⁴⁴ Jwii[~] ba¹ hnäh^ˆ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo, hnäh^ˆ hi⁻ ta⁻juu¹. Laah¹ hnäh^ˆ lä⁻koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ sa⁺ jnä^ˆ. He⁻ja⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁻nää^ˆ në^ˆ kih¹ sa⁺ ñey⁻ ha⁻ koh^ˆ na⁻høø^ˆ sa⁺ la¹ jee⁺ ga⁺nääy^ˆ ja⁻. (Véase: Nu. 19:16)

⁴⁵ Mah¹ ga⁺jëeh⁻ jaa⁻ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley, ga⁺siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh¹, he⁻ hlëeh^ˆ lä⁻na⁻, lä⁻kye⁻ kyaa¹ jnääh¹ toh⁻ wii^ˆ ka⁻lä^ˆ.

⁴⁶ Mah¹ ga⁺jäh^ˆ Jesús siiyh⁺:

—Peer⁺ jwii[~] ba¹ hnäh^ˆ ka⁻lä^ˆ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley. Jëeh^ˆ, kyaah¹ hnäh^ˆ dsa⁻løø¹ hii⁻ he⁻ sa⁺ øøh⁺ dsa⁻ka¹. Mah¹ ni⁺ miih⁻ be^ˆ sa⁺ kwah⁻ hnäh^ˆ.

⁴⁷ Jwii[~] ba¹ hnäh^ˆ, jmeeh⁻ hnäh^ˆ na⁻hyah⁻ në^ˆ to⁻høø⁻ jee⁺ na⁻haa¹ hi⁻ ga⁺ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, he^ˆ ba¹ hi⁻ ga⁺jngëëh¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹ hnäh^ˆ.

⁴⁸ Kyaah' he- jmeeh- hnäh' lä'ja-, mi-jnääh' hnäh' hñaah' hnäh' he- tääh' hnäh' juu' kwee- lä'koō- ga'jmeē' dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh'. Jëeh', dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh' ga'jngëëyh' mah' hnäh' jmeeh- hnäh' na'hyah- nē' to-høø- kih' hi- he'.

⁴⁹ He-ja- Dio hi- kyuu~ cha-miuh-, ga'jäyh' ka-läh': "Cheen' kyaay' dsa- hi- ngëe' juu' kin'. Hi- cheen' kyaay' apóstole ka-läh'. Ko'llaa' hi- he' jngëëyh', hi- ko'llaa' jmeeh' dsih'." ⁵⁰ Lä'ja-, hnäh' hi- tääh' na' na-bääh' jma- kih' lä'jëe- hi- ga'ngëe' juu' kih' Dio lä'jiuh' ma' ga'nøø' jmi-gyuu'. ⁵¹ Lä- ga'tē' jma- kih' Abel na-bääh' hnäh' lä'jiuh' jma- kih' Zacaría hi- ga'jngëëyh' ta- ka'hne- jee' kih' gwah- kyaah' na'hyoo'. He-ja- jwëehn- hnäh', lä'jë- he- ja- ma-jä- nē' kih' lä'jëe- hi- tääh' na'.

⁵² Peer- jwi~ hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley. Sa- kwah- hnäh' jwē- lä'kyuu~ dsa- juu' kih' Dio. Ja-ba' hñaah' hnäh' sa- heeh' hnäh', mah' hah- hnäh' kih' hi- hnøø' lä'kyuu~ —ga'jäh' Jesús.

⁵³ Ma' ya'hëe' Jesús jee' ja-, ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo ga-lä'hneey- jwërte kyaah' Jesús. Hi- ga'løøy' ngiiy- cha-miuh- juu' kiyh', ⁵⁴ ma' jëëy- che' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' lä'ja- ma' le' ma' hñiy' kiyh'.

Ga'hlëeh' Jesús kih' hi- ta'juu'

12 ¹ Ta'ko-jiuh' dsa-kuh' jwëe' jwërte dsa-, lä'jiuh' ma' kya-hlääyh- øøyh-, ga'løø' Jesús siih- to-nē' discípulo kyaay': —Ta- jmeeh- hnäh' lä'koh' jmeeh- dsa- fariseo he- jäyh' hnaayh- Dio pero ta'juu' bih' ja-. ² Jëeh' sa- cha- ni- miuh- he- na-jlë-, he- sa- lä'jnä'. Hi- lä'jë- he- na-hmää', lloo~ koō- jmiuh' lä'ñe- dsa-. ³ He-ja- lä'jë- he- ma-hlëeh' hnäh' jee' na-hoō-, nuu' dsa- jmiuh' hii' hyoo-. Lä'jë- he- ma-hlëeh' hnäh' jee' na-hmää', lä-nuuh' kih' dsa-.

Hää' ba' Dio hi- laa' kyaa'

(Mt. 10:26-31)

⁴ Hnoon' jwëehn- hnäh' ome- kyaan-. Ta- wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih- kih' jmi-ngo'. Ga' ma-na-juu' jmi-ngo', hee- ga' ja- mo- le' jmeey'. ⁵ Jwëehn- hnäh' ome- kyaan-. Wa' gah' hnäh' kih' hi- na-ngë' jwē' cheey' jmi-llē' kih' dsa- cha-je- ma-ngëe' ma-jngëëyh-. Kih' hi- he' ba' wa' gah' hnäh'. ⁶ Neh' ba' hnäh', to' ñe' nøø' ba' këe- hñaah' gyuu- ta'. Pero ni- jaa- gyuu- ta' he', sa- dsa-hëe' kih' Dio. ⁷ Lä'kye- jñu- lleh' hnäh' na-he' ga-lä'jë- kih' Dio. He-ja-, ta- wa' gah' hnäh'. Jëeh', kyee' ga' hnäh' cha-ga-miuh- lä'koh' ga' jwëe' gyuu- ta'.

Jmi-llē' Na-jngii' kwa' be' wa-ra- ga-hnëe' dsa- jne'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Jwëehn- hnäh'. Lä'jëe- hi- mi-jnääh- hñii' he- laay' dsa- kyaan- cha-nē' dsa-, ja-ba' lä'ja- jäh- Hi-ga-lëe'ngo' la- kiyh' cha-nē' lä'jëe-

ángele kyaa¹ Dio. ⁹ Pero hi⁻ jäh⁺ sa⁺ kyu^u⁺ jnä⁺ cha⁺né⁺ dsa⁻, lä⁻ja⁻ jwahn⁻ sa⁺ kyu^u⁺ jnih⁺ cha⁺né⁺ lä⁻jë⁻ ángele kyaa¹ Dio. ¹⁰ Jmee¹ ba⁺ Dio jøh⁻ dsë¹ kih¹ lä⁻jë⁻ hi⁻ hlëeh⁺ wii⁺ kih¹ Hi⁻ ga⁻lë⁻ngo¹ la⁻. Pero cher⁺mah¹ ga⁻hlëeh⁺ dsa⁻ wii⁺ kih¹ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii¹, sa⁺ jmeey¹ jøh⁻ dsëy¹ kih¹ he⁻ ja⁻. ¹¹ Wa⁻ra⁻ ga⁻hnë⁻ dsa⁻ hnäh⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ o cha⁺né⁺ dsa⁻ta⁺, o cha⁺né⁺ jwë⁻, ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hu^u⁺dsë⁻ ha⁻ lä⁻ lääh⁺ hnäh⁺ hñaah¹ o ha⁻ lä⁻ jwah¹ hnäh⁺. ¹² Jëeh⁺, lä⁻chah⁺ ja⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii¹ kwëeh¹ hnäh⁺ hu^u⁺dsë⁻ llu¹ ha⁻ lä⁻ jwah¹ hnäh⁺.

Koo⁻ juu¹ na⁻hmää⁺ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺

¹³ Jaa⁻ hi⁻ ma⁺ hää⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁻siyh⁺ Jesús:

—Ta⁻jwoh¹, chiih⁺ dsa⁻n^uh⁻ øøhn¹ kwëeyh¹ jnä⁺ heen⁻ he⁻ ga⁻tëen⁺.

¹⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Ja⁺ he⁺ jwë⁻ jnä⁺, sa⁺ ga⁻tëen⁺ tílloohn⁻ hee⁻ dsa⁻.

¹⁵ Ga⁻jäh⁺ ka⁻läh⁺ Jesús siyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Leeh⁻ hnäh⁺, ta⁺ wa⁺ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ni⁺ koo⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Jëeh⁺, ja⁺ kih¹ he⁻ cha⁻ jnän⁻ cha⁻miih⁻, he⁻ ja⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne⁺.

¹⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëeyh¹ juu¹ na⁻hmää⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁺ ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ na⁻jnää⁺ hwa¹ kiyh¹ he⁻ ma⁺ chooyh¹. ¹⁷ He⁻ja⁻ ma⁺ jmeey⁺ hu^u⁺dsë⁻, ma⁺ jäyh⁺:

“¿Hee⁻ ba⁺ jmeen⁻? Sa⁺ cha⁻ jee⁺ llan⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ choohn⁻.” ¹⁸ Mah¹ ga⁻jäyh⁺: “Lä⁻la⁻ ba⁺ jmeen⁻. Hlan⁻ hne¹ kih¹ kwii⁻ kin⁺ mah¹ jmeen⁻ juuh⁻ ga⁺ né⁺ jee⁺ ma⁺ chih¹. Jee⁺ ja⁻ ba⁺ llan⁻ lä⁻jë⁻ ta⁺ kin⁺ he⁻ choohn⁻. ¹⁹ Mah¹ jwahn⁻ ki⁺ hñiin⁻: Ma⁻cha⁻ ba⁺ kyah¹ cha⁻miih⁻. Lee⁺ kyah¹ cha⁻miih⁻ jī⁻ñe⁻. Teeh⁻ hoh⁺, ja⁻ kuh⁻huh⁺ ba⁺ hne⁻ kyah¹. Wa⁺ chaa⁻ ba⁺ hne⁻ llu¹.”

²⁰ Pero Dio ga⁻jäh⁺ siyh⁺ lä⁻la⁻: “He⁻ ba⁺ che⁻ taah⁻ hne⁻. Na¹ hwë¹ ba⁺ juuh⁺. Kih¹ jñah⁺ ba⁺ jä¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻juuh⁺ ma⁻lääh⁺,” ga⁻jäh⁺ Dio.

²¹ Lä⁻ja⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ lla⁺ cha⁻miih⁻ kuu⁺ né⁺ hwa¹ la⁻, mah¹ cha⁺né⁺ Dio laay¹ dsa⁻ tä⁻ñee⁺ ba⁺.

Dio lih⁺ hää¹ hi⁻ laa¹ kyaay¹

(Mt. 6:25-34)

²² Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺ discípulo kyaay¹:

—Kih¹ he⁻ja⁻ na⁻ jwë⁻hn⁻ hnäh⁺. Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hu^u⁺dsë⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺, hee⁻ na⁻ kuh⁻huh¹ hnäh⁺ ni⁺ ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hu^u⁺dsë⁻ kih¹ hmi⁺ he⁻ këh¹ hnäh⁺. ²³ Kye⁻ ga⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ he⁻ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺. Hi⁺ kye⁻ ga⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ hmi⁺ he⁻ këh¹ hnäh⁺. ²⁴ Jë⁻ da⁻ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ ta¹. Sa⁺ cha⁻ jngëey⁻ ni⁺ sa⁺ chooyh⁻ ni⁺ koo⁻, ni⁺ he⁻ hnøø¹ jee⁺ llay¹. Pero Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya¹ gyuu¹, ma⁺ra⁺ he⁻ ääh⁻ bih¹. ¿Che⁺ sa⁺ kye⁻ ga⁻ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ ta¹ he⁺? ²⁵ ¿Hii⁻ hnäh⁺ leh⁺ jmeeh¹ saa⁺ ga⁻ koo⁻ lë⁻, kih¹ he⁻ jmeeh¹ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ hu^u⁺dsë⁻? ²⁶ Cher⁺mah¹ sa⁺ tää⁺ hnäh⁺ jmeeh¹ he⁻

la¹ koo⁻ he⁻ pih¹, ¿he⁻ la¹ kye¹ hnäh¹ huúdsē⁻ kih¹ lä⁺ jē⁻ he⁻ jwēēh⁻ kyah¹ hnäh¹?

²⁷ Jēē⁻ da¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁺ dsa⁻ kwaā⁺ wa¹ le¹. Sa⁺ cha⁻ ta¹ jmee⁺, ni⁺ sa⁻ hwēē⁻ wa¹ ñe⁻. Pero jwēēhn⁻ hnäh¹. Ma⁺ ke⁺ na¹ hñaah¹ la¹ hmiih⁻ he⁻ ga⁺ kēh⁻ rey Salomón, pero sa⁺ ga⁺ lloo¹ he⁻ la¹ na¹ hñaah¹ lä⁺ koo⁻ la¹ wa¹ le¹. ²⁸ Cher⁺ mah¹ lä⁺ ja⁻ jmee⁺ Dio na¹ hñaah¹ wa¹ le¹ he⁻ choo¹ nē⁻ nuu⁻ na¹, mah¹ hō¹ jē¹ dsa⁻ neh⁺ hwii¹, ha⁻ lä⁺ ja⁻ sa⁺ kway¹ he⁻ kēh¹ hnäh¹, dsa⁻ hi⁻ miih⁻ go⁻ te¹ ba¹ dsoo¹ dsē¹. ²⁹ He⁻ ja⁻ mo⁺ to⁺ ka⁻ hnäh¹ huúdsē⁻ hee⁻ na⁻ kuh¹ huh¹ hnäh¹. Ta⁺ jmee⁻ hnäh¹ cha⁻ miih⁻ ngēē¹ huúdsē⁻ kih¹ lä⁺ jē⁻ he⁻ na⁻. ³⁰ Jēēh¹, lä⁺ jēē⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ kih¹ Dio, hnooyh⁻ lä⁺ jē⁻ he⁻ na⁻ jmah¹ ba¹. Pero Tää⁻ jnän⁻ ma⁻ ñey⁻ ba¹ lä⁺ jē⁻ he⁻ jmee⁺ bii¹ jnän⁻.

³¹ Hnääh¹ da¹ hnäh¹ to⁻ nē⁻ Dio hi⁻ laa¹ dsa⁻ ta¹ jøøh¹ jnän⁻. Lä⁺ ja⁻ ba¹ hñah⁺ hnäh¹ lä⁺ jē⁻ he⁻ jmee⁺ bii¹ kyah¹ hnäh¹ ka⁻ läh¹.

Llu¹ ga¹ he⁻ cha⁻ he⁻ la¹ hmooh¹ jnän⁻ gyuu^h

(Mt. 6:19-21)

³² Ta⁺ wa¹ gah¹ hnäh¹ borrego kyaan⁺, ma⁺ ke⁺ sa⁺ jwēē⁻ hnäh¹, jēēh¹ Tää⁻ jnän⁻ hyoh⁻ dsēy¹ tooyh⁻ gooh⁻ hnäh¹ he⁻ jmeeh¹ hnäh¹ hih⁺ kō⁻ jøh¹ kyaayh¹. ³³ Hni¹ hnäh¹ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh¹ mah¹ kwēēh⁻ hi⁻ jmee⁺ bii¹ kih¹. Hnøøh¹ hnäh¹ he⁻ sa⁺ hee¹ go⁻ te⁻. Hnøøh¹ hnäh¹ he⁻ la¹ hmooh¹ he⁻ cha⁻ gyuu^h he⁻ sa⁺ hee¹ jih¹ koh¹. Jee¹ ja⁻ sa⁺ lloo⁻ dsa⁻ hii⁻ ni⁺ sa⁺ chaa⁻ jah¹ hi⁻ jwē¹ ka⁻ läh¹. ³⁴ Jee¹ hla⁻ he⁻ la¹ hmooh¹ kyah¹ hnäh¹, jee¹ ja⁻ ba¹ kye¹ hnäh¹ o⁻ jøh⁺ dsē⁻.

Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ jøø⁻ wa¹ ra⁻ jah¹ Jesús

³⁵ Hnøø¹ ma⁻ na¹ lluu^h hnäh¹, hi⁺ na⁻ neh¹ hnäh¹ ka⁻ läh¹. ³⁶ Hnøø¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁺ koo⁻ jmee⁺ moz⁻ hi⁻ tääh¹ jää⁻ dsa⁻ juu¹ hi⁻ jäh¹ jee¹ ma⁻ jee¹ goo⁻ dsa⁻. Wa¹ ra⁻ jah¹ dsa⁻ juuy¹ he¹ tēēy¹, na⁻ ma⁻ hii¹ ná¹ moz⁻ he¹ ho¹ haah¹. ³⁷ Llu¹ la¹ kih¹ moz⁻ he¹, cher⁺ mah¹ na⁻ ñey¹ wa¹ ra⁻ jayh¹. Ma⁺ ra⁻ ju¹ dsoo¹ jwēēhn⁻ hnäh¹, dsa⁻ juuy¹ mi⁻ lluy¹ hñii¹ jää¹, ja⁻ ga¹ llaay¹ moz⁻ he¹ nē⁻ mes⁻ mah¹ jmeey¹ ta¹ he¹ kiyh¹. ³⁸ Ma⁺ ke⁺ jayh¹ koo⁻ lla⁺ nuu¹ o⁻ ja⁻ ga¹ jnä⁺, peer⁺ llu¹ la¹ kih¹ moz⁻ he¹, cher⁺ mah¹ na⁻ ñey¹ ma¹ ja⁻. ³⁹ Hnøø¹ lä⁺ ngēēh¹ hnäh¹ he⁻ la⁻. Wa¹ ra⁻ jäh¹ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ juu¹ cha¹ neh⁺ ñey⁻ hee⁻ hor⁻ jä⁺ jaa⁻ dsa⁻ hii⁻ dsa⁻ he¹ cha¹ neh⁺ kiyh¹, jmeey¹ bii¹ sa⁺ gwiiy⁻ høøy¹ hne¹ kiyh¹ mah¹ sa⁺ dsa⁻ he¹ dsa⁻ hii⁻ he¹ cha¹ neh⁺ kiyh¹. ⁴⁰ Lä⁺ ja⁻ hnäh¹, hnøø¹ ma⁻ na¹ lluu^h hnäh¹ ka⁻ läh¹. Jēēh¹, hor⁻ he⁻ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh¹ huúdsē⁻, jäh¹ Hi⁻ ga⁺ lēē¹ ngo¹ la⁻.

Dsa⁻ hi⁻ mi⁻ teh¹, hi⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ jmee⁺ ta¹ he¹

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Ja⁻ ga¹ ga⁺ jäh¹ Pee¹ siiyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁺, ¿che¹ ma⁻ hlēēh¹ juu¹ na⁻ hmää¹ lä⁺ na⁻ kyaa¹ jnääh¹ o⁻ ma⁻ hlēēh¹ ka⁻ läh¹ kih¹ lä⁺ jøh¹?

⁴² Hējā gājäh̄ Dsājøøh̄ jnän̄ siiyh̄:

—Jaā dsā hī mīteh̄ hī chā huudsē̄ llū kih̄, hī hē bā nāhñaā mah̄ hääȳ hī tääh̄ chāneh̄ kih̄ dsājũȳ, kwëeyh̄ hē kuyh̄ hor̄ kih̄.

⁴³ Llū lā kih̄ moz̄ hē, cher̄mah̄ mīteyh̄ lǟjē̄ madā hē nuuyh̄ wārā jah̄ jũȳ. ⁴⁴ Mārā jūdsoō jwëehn̄ hnäh̄, gālǟjē̄ bā hē chā kih̄ dsājũȳ tooyh̄ goō moz̄ hē. ⁴⁵ Pero cher̄mah̄ hī nāhñaā hē gājmeeȳ huudsē̄: “Lǟhë̄ gā mīh̄ dsājøøh̄ kyaan̄”, hē jā tākōjiih̄ jā, løoȳ jmībaaȳ hī mē̄ hī ñuuh̄ dsākyaayh̄, hī kuh̄hiyh̄ llū lǟjiuh̄ lǟheeȳ. ⁴⁶ Lǟlā lē kih̄ moz̄ hē. Jmī hē sā jøoȳ, hī hor̄ hē sā kyeȳ nī mīh̄ huudsē̄, jäh̄ dsājũȳ. Peer̄ chāmīh̄ jmeeyh̄ moz̄ hē, jā gā cheeȳ kōjøh̄ kyaah̄ lǟjē̄ hī sā gāmīteh̄.

⁴⁷ Jaā moz̄ hī māñē kweē hē madā nuuyh̄ kih̄ dsājũȳ mah̄ sā mānālluuȳ, nī sā mīteyh̄ madā kih̄ dsājũȳ, hī hē sā lǟñih̄ dsēȳ kwaȳ kih̄. ⁴⁸ Pero jaā moz̄ hī mājmeē̄ hē hliih̄ hē sā ñeȳ, hī hē hiī mīh̄ bā. Jëeh̄ hī māhyoh̄ chāmīh̄, lǟjā ngiih̄ dsājũȳ chāmīh̄. Dsājũȳ hī gātooh̄ gooȳ chāmīh̄, lǟjā ngiiyh̄ chāgāmīh̄.

Kwaat̄ kih̄ Jesús hē teē dsā

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Mājan̄ mah̄ chaahn̄ jē hwā lā. Hnoon̄ wārā jäh̄ kih̄ koō gājuh̄. ⁵⁰ Mārā hē jmeē̄ biī jëen̄ koō hē wiī ngëē̄. Peer̄ kūjiī kin̄. Wārā jäh̄ kih̄ nā gājuh̄ bā mādsē̄ jmī. ⁵¹ ¿Chē laah̄ hnäh̄ mājan̄ mah̄ jmeen̄ hiī tiī kih̄ dsā jmīgyuuh̄? Jwëehn̄ hnäh̄, jā kih̄ hējā mājan̄. Mājan̄, mah̄ jmeen̄ tējē̄ dsā bā. ⁵² Jëeh̄, nā tā chānē̄ jeē tääh̄ hñaā dsā koō chāneh̄, jmeeȳ tō näǟ. Uū hī hē teē kyaah̄ uū hī uū dsātaah̄ teeȳ kyaah̄ uū. ⁵³ Teē jmī kyaah̄ jōñuuh̄, hī jōñuuyh̄ teē kyaayh̄ kāläh̄. Chooȳ teē kyaah̄ jōmiī, hī jōmiiȳ teē kyaah̄ chooȳ. Māchooȳ teē kyaah̄ mājooȳ, mājooȳ teē kyaah̄ māchooȳ.

Kōllaā sā kyē kwaat̄ hā lǟ lā hē jmeē̄ Dio jeē kiyh̄

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hī gājäyh̄ kāläh̄ siiyh̄ lǟjē̄ dsā:

—Wārā gājëeh̄ hnäh̄ soō jnī tālā gādsā hyoō, chah̄ bā jawah̄ hnäh̄: “Jmā bā nā jǟ.” Hī lǟjā lā. ⁵⁵ Hī wārā jā llē tā kyē, jawah̄ hnäh̄: “Jmeē̄ hyoō bā nā.” Hī lǟjā jmeē̄. ⁵⁶ Hē bā chē tājuuh̄ hnäh̄. Leh̄ bā hnäh̄ lleh̄ hnäh̄ juū kweē hā lǟ jmeē̄ koō jmī koō jmī lǟkoō lā gyuuh̄ hwā. Mah̄ sā kyē hnäh̄ kwaat̄ heē gā nā dsālā jeē kyah̄ hnäh̄.

Hnøø' mi'een' juu' he' cha' jnän` kyaah' dsa'

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ '¿He'la' sa' leh' hnäh' kah' hnäh' kwaat~ hñaah' hnäh' hee' na' he' llu'?' ⁵⁸ Cher'mah' chaa' hi' hnøø' hnëe' hne' cha'në' dsa'ta', jmee' bii' go'taah' hnäh' juu' kwee' kyaayh' na' ga'juh' ta'ko'jiih' cha' jmií', mah' sa' ngëey' hne' ja'goo' jwëe'. Lã'ja' mo'so' jmee' jwëe' hih' kih' poo', taayh' hne' neh'ne'. ⁵⁹ Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn~ hne', sa' ya'hëeh' jee' ja' ta'ko'jiih' sa' ma'mi'hmaah' lä'koh' te' he' lle' dsa'ta' kyah'.

Ga'hleeh' Jesús kih' he' dsa'jeeh' dsa' kyaah' Dio

13 ¹ Ja'ba' jmií' ja' na'nää' ko'llaa' dsa' na'jmeeyh' juu' kih' Jesús he' ga'jmeé' Pilato mada' kih' hløø' he' na'jngëeyh' dsa' chaa' Galilea jee' ma' täayh' jngëeyh' jah' he' ma' mi'tey' kiyh' kyaah' Dio.

² Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäyh':

—¿Che' kih' he' ga'juu' lä'ja' dsa' galilea he', he'ja' laah' hnäh' he' ääy' cha'ga'miíh' dso'kye' lä'koh' ga'jee' lä'jëe' dsa'gooy'? ³ Jnä' jwëehn~ hnäh', ni' miíh' sa' la' lä'ja'. Jëeh' cher'mah' sa' ga'jeeh' hnäh' kyaah' Dio, ja'ba' lä'ja' juu' lä'jëe' hnäh' ka'läh'. ⁴ He' ga'toh' hne' nií' kih' Siloé né' kih' lä'jëe' gya'jnaa' dsa' mah' ga'juuy', ¿che' jmeeh' hnäh' hu'dsë' he' ääy' cha'ga'miíh' dso'kye' lä'koh' ga'jee' lä'jëe' dsa' hi' tääh' Jerusalén? ⁵ Jnä' jwëehn~ hnäh', ni' miíh' sa' la' lä'ja'. Jëeh' cher'mah' sa' ga'jeeh' hnäh' kyaah' Dio, ja'ba' lä'ja' juu' lä'jëe' hnäh' ka'läh'.

Juu' na'hmäá' lä' la' kih' koo' chaah' higo he' sa' kwa' mií'

⁶ Hi' ga'jäyh' ka'läh' juu' na'hmäá' lä'la':

—Jaa' dsa' ma' na'jnää' koo' chaah' higo jee' kih' chaah' wií' jëh' kiyh'. Mah' na'jëey' che' na'hií' mi'higo. Pero ni' koo' mií' sa' ma' hii'. ⁷ Mah' ga'siíyh' hi' ma' høø' chaah' wií' jëh' ja': "Jee' la' ma'të' hnë' jī'ne' ma'jan~ jëen~ chaah' higo la', che' hii' mií'. Sa' cha' jnøøhn' ni' miíh' lä'koh' hä' gwan'. He'ja' tu' go'te'. ¿He'la' ja' koo' na'ha' hwa' jee' chih'?" ⁸ Pero hi' ma' høø' jee' ja' ga'jäh': "Dsa'jøøh' kyaan', kwa' jwë' kih' koo' ga'jī'ne' na'. Gyun' miíh' ta'hmií' mah' toohn' tu'hoh'. ⁹ Cher'mah' ga'hií' mií', llu' ba'. Pero cher'mah' sa' ga'hií', ja'ga' na' dsa'tu'."

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' dsa'më' hi' ma' na'jluu' cha'kah'

¹⁰ Koo' jmií' he' teeh' dsa' dsë' ma' kwa' Jesús juu' neh' gwah' mäh'. ¹¹ Jee' ja' ma' hää' jaa' dsa'më' hi' ma'hya' gya'jnaa' jī'ne' dsaah'. Ga'jmeé' jmi'le' hliih' ga'jluu' ka'luuy'. Ni' miíh' sa' le' ma' ngëy' ko'dsoo'. ¹² Ma' ga'jëe' Jesús dsa'më' he', ga'tëeyh' mah' ga'siíyh':

—Dsa-mě', ma-jä' ba' kyah' kih' dsoo' he- ma' laah'.

¹³ Ga-kyey' gooy' në' kih' dsa-mě' he'. Lä-chah' ja- ga-niih' ka'luuy', mah' ga-løoy' kway' ti'hmaah' kih' Dio. ¹⁴ Pero hi- ma' jmee' hih' gwah' ja-, ga-lä-llee' jwërte kih' he- ga-mi-hlää' Jesús dsa- jmií' he- teeh- dsa- dsé'. Mah' ga-siiyh' lä-jëë' hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Jñii' jmií' ba' cha- jwè' jmeen' ta'. Ta'ko-jiih' jñii' jmií' ja-, ya-nää' hnäh' mah' jä' kyah' hnäh', ja- jmií' he- teeh- dsa- dsé'.

¹⁵ Ja-ga' ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän' ga-siiyh':

—Hee- ba' che- ta-juuh' hne- dsa-næuh-. ¿Ja' lä-jëë' hnäh' cheeh' hnäh' kya' kyaah' hnäh', burr' kyaah' hnäh' jee' na-hñuuyh' mah' go-jääh' hnäh' hiyh' jmií' jmií' he- teeh- dsa- dsé'? ¿Che' sa- jmeeh' hnäh' lä-ja-? ¹⁶ Pero hih' dsa-mě' la-, hi- laa' sa-ju- kih' Abraham, ma-hya- gya-jñaa- ji-ñe- ma' na-hñuuyh' kaah' Tana'. ¿Che' sa- ää- jmií' cheeyh' jmií' he- teeh- dsa- dsé'?

¹⁷ Lä- ma' ga-hlëeh' Jesús juu' ja-, ga-jä' o-hih' lä-jëë' hi- ga-lä-høøh' kiyh'. Pero jee' lä-jëë' dsa- ma' chaay- llu' ba', ma' ga-jëëy' lä-jë' he- juh-gaa- he- ma' jmee' Jesús.

Juu' na-hmää' lä-koö- la' kih' mi'ju- mostaza

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Jwëëhn' hnäh' juu' he- jeeh' kwee- lä-koh' jää- Dio dsa- lä-hih' kih'.

¹⁹ He- jää- Dio dsa- lä-hih' kih', jeeh' kwee- lä-koö- la' kih' koö- mi'ju- mostaza he- ga-jngëë' jaa- dsa- jee' na-jnää' cha-joh' kiyh'. Heh' mi'ju- ja-, ga-hya- mah' ga-kwaa', lä-jiih' ga-të' koö- chaah' hma-. He-ja- ga-lla-nää' ta' jmeey' si- në' sa-goh' kih'.

Juu' na-hmää' lä-koö- la' kih' levadura

(Mt. 13:33)

²⁰ Koö- ka-läh' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jee' la- jwëëhn' hnäh' juu' he- jeeh' kwee- lä-koh' jää- Dio dsa- lä-hih' kih'. ²¹ Jeeh' kwee- lä-koö- jmee' levadura he- kooh' jaa- dsa-mě'. Llay- cha-miih- harin mah' kah-gwëyh- kyaah' levadura. Kyaah' lä-ja- dsa-kwaa' lä- ga-dsa' tu'ka'.

Dsu- la' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa- kyaah' Dio

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Lä-koö- ma' hää' Jesús jwè' ngoo' ta' Jerusalén ma' kway' juu' lä-kaa- jwii- kaah' hi- lä-kaa- jwii- mäh- jee' ma' dsa-ngëëy'. ²³ Jaa- dsa- ga-ngii' juu' kiyh', ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿che' miih- go-te' dsa- hi- dsa-lää'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

²⁴ —Jmee' hnäh' bii' go-taah' hnäh' ta' ho'haah' dsu. Jëeh', jwëë' dsa- hi- hnøø' dsa-taah' mah' sa' jmääy' dsa-taayh'. ²⁵ Wa' jmeen' jaa- dsa-juu' cha'neh' ma-ngëë' ma-jney' ho'haah' kiyh'. Hi' cher'mah' ga'nääh' hnäh' tëeh- hnäh' kiyh' ta' ka'hne': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh' kyaan', nä' ho'haah' mah' dsa'tooh' jnääh'." Pero jeeh' dsa-juu' he' kyah' hnäh', jäyh': "Sa' man' hii- hnäh'." ²⁶ Ja-ga' løøh' hnäh' jwah' hnäh': "Ma-kih' ma-hih' jnääh' ko-jøh' kyaah' hne-. Jnääh' he' hi- ga-hlëëh' jee' la' cha'jwë' juuh'." ²⁷ Pero jäh' dsa-juu' cha'neh' he', siiyh' hnäh': "Sa' man' hii- hnäh'. Go-nää' hnäh' kyah', hnäh' hi- jmee' he- hliih' jmah'." ²⁸ Jee' ja- ki'hooch' hnäh' mah' juuh' hnäh' cha-jah' hnäh' wa-ra- ga-jëëh' hnäh' Abraham kyaah' Isaac kyaah' Jacob kyaah' lä-jëë' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio tääh' ya'jwii' kiyh', mah' hnäh' dsa-hëëh' ta' ka'hne'. ²⁹ Jwëë' dsa- chaa- uu' ya-nää' ta' kye' ta' ñii' mah' dsa-taah' kuh'hih' ko-jøh' kyaah' jnä' jee' oo' ya'jwii' kih' Dio. ³⁰ Jëeh', jwëë' hi- sa' laa' kwaan' jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' jøøh' ma'ja-. Hi- hi- laa' kwaan' jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' mah' ga'.

Ga-lä'meeh' dsë' Jesús kih' jwii' Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ja-ba' jmi' ja-, ga-lla-nää' ko-lla' fariseo na'chiih' Jesús:

—Go-hëë' jee' la-, gwaah- ta' jee' jyoh', jëeh' hnøø' Herode jngëeh' hne-.

³² He-ja- ga-jäyh' siiyh' dsa- fariseo he':

—Go-nää' hnäh' mah' go-chiih' hi- kyuuh' may' hliih' he' juu' la-: "Na' hi' hø' lä' ma-jmeen' la- ba' ta' he- hwëën' jmi' lle' hliih' kih' dsa' hi' mi'hlään' dsa- ka-läh'. Ga' ma-hya- hnë- jmi', ja- hniih' ma-hnaa- ta' kin'." ³³ Jmee' bii' lä' ma-hään' la- ba' jwë', na', hø', hi' hyu' lä'jiih' lloon' Jerusalén. Jëeh', jmee' bii' he- juu' hi- ngëë' juu' kih' Dio ta' Jerusalén, sa' lle' kih' juuy' ta' jee' jyoh'.

³⁴ "Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hi- jngëeh' hi- ngëë' juu' kih' Dio hi- teh' hnäh' kuu' kih' hi- chee' Dio, joh' jiih' sa' ga-lä'hnoon' ma' jøøhn' hnäh' lä-koø- jøøh- chaah' hyaa' gyuu- chaah' kyaa', taayh- neh' sa'kyooy', pero sa' ga-hiih' hnäh'. ³⁵ He-ja- ma-bee' Dio hnäh' go-te~, jä' ta'jmah' ba' hne' kyah' hnäh'. Jwëëhn' hnäh', na' ta' cha'në' mo'so' jëëh' hnäh' jnä' ta'ko-jiih' sa' ma-jäh' hnäh': "He- ba' che- jøh'gaa- hi- ja', lä'hiih' kih' Dio."

Ga-mi'hlää' Jesús jaa- hi- dsaah' jmi' he- teeh- dsa- dsë'

14 ¹ Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë', ngoo' Jesús ga-kuh- ga'hiih' cha'neh' kih' jaa- fariseo hi- ma' laa' jaa- dsa-jøøh'. Jee' ja- ma' tääh' dsa- hi- ma' tää~ Jesús. ² Hi' ta' cha'nëy' ja- ma' cheh' jaa- dsa- hi- ma' dsaah' dsoo' gyoo-. ³ He-ja- ga-ngii' Jesús juu' kih' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo he':

—¿Che' cha' jwë' mi'hlää' jne' jaa' hi' dsaah' jmií' he' teeh' dsa' dsë'?
⁴ Tí'sih' ba' ga'taah' dsa' he'. Ja' ga' ga'sooh' Jesús goo' hi' ma' dsaah'
 he' mah' ga'mi'hläy'. Hi' ga'hiyh' juu', ga'siiyh':

—Ma'le' gwaah' kyah'.

⁵ Mah' ga'hlëyeh' dsa' hi' ma' tääh' he', ga'siiyh':

—Cher'mah' jaa' dsa'kyaah' hnäh' ga'tah' jaa' burr' o jaa' kya' kyaay'
 jee' hë' koo' too', ¿che' sa' dsooy' lä'chah' ja' dsa'lleey' jah' kyaay'
 ma'ke' la' jmií' he' teeh' dsa' dsë'?

⁶ Ni' jaa' sa' ga'lih' ma' jeeyh' juu' kih' Jesús.

Juu' na'hmää' kih' hi' ga'taah' to'në' hma'sii' jee' cha' ma'nuu'

⁷ Ma' gya' Jesús jëë' ha' lä' ma' jmee' lä'jëë' hi' ma' na'teeh' kyaah'
 fariseo he', ga'hnooyh' ma' dsa'taayh' hoo' hi' kaah' në' mes'. He'ja'
 ga'hlëyeh' juu' na'hmää' kyaah' dsa' hi' ma' na'teeh' he', ma' jäyh':

⁸ —Wa'ra' ga'tëeh' jaa' dsa' hne' koo' jee' dsa'jee' goo' dsa', sa' nah'
 hoo' hi' kaah', le' ga'che' lloo' jaa' hi' joo' ga'lä'koh' hne'.

⁹ Cher'mah' ga'nah' jee' ja', ha' ga'che' ga'lloo' hi' ga'tëeh' lä'uu'
 hnäh', mah' siiyh' hne': "Kwa' jwë' gya' hi' la' jee' na'." Ja' ga' kyaah'
 o'hih' nah' jee' ga'dsaa' go'te' hma'sii'. ¹⁰ Lä'la' ba' jmeeh' wa'ra'
 ga'tëeh' jaa' dsa' hne' jee' jmeey' jmií'. Goh' ba' hne', ja' nah' lä' ga'të'
 hu' kii' ba'. Mah' wa'ra' ja' hi' ga'tëeh' hne', siiyh' hne': "Ña' ya'na'
 jee' llu' ga'miih' la', ome' kyaan'." Ja' ga' leeh' joo' cha'në' lä'jëë' hi'
 tääh' ko'joh' kyaah' hne' në' mes' ja'. ¹¹ Jëeh', hi' jmää' hñii' joo', hi'
 he' ja' ta' hwa' go'te'. Hi' jmää' hñii' hwa', hi' he' ba' lee' joo'.

¹² Hi' ga'hlëyeh' dsa' fariseo hi' ga'tëe' kiyh', ga'siiyh':

—Wa'ra' ga'teeh' dsa' kuh'hiyh' koo' lla'hyoo' o ta' ga'nuu', ta' tëeh'
 ome' kyaah', ni' ooh', ni' jñah' ga' hi' chaa' kyah', ni' dsa' cha' kuu' hi'
 tääh' koo' kyah'. Jëeh', lä'jëë' hi' he' tëeh' hne' ka'läh' mah' jeeyh'
 kyah'. ¹³ Lä'la' ba' jmeeh' wa'ra' ga'jmeeh' koo' jmií'. Ja' tëeh' hi'
 tä'nee' kyaah' dsa'tuuh', dsa'jluuh', hi' dsa'tuu'. ¹⁴ Lä'ja' ba' le' llu'
 kyah'. Jëeh', dsa' he' sa' cha' he' kyaah' mi'hmaayh' kyah' ka'läh'. Pero
 wa'ra' ga'të' jee' lä'jiih' lä'jëë' hi' lluu', lä'hmaah' kyah'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' koo' jmií' juuh'

(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa' hi' ma' gya' në' mes' kyaah' Jesús, ma' ga'nuuy' ga'hlëeh'
 Jesús lä'ja', ga'jäyh':

—Llu' la' kih' hi' dsa'taah' kuh'hih' jee' la' ya'jwii' kih' Dio.

¹⁶ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Jaa' dsa' ga'jmeeh' koo' jmií' juuh' mah' ga'tëyeh' jwëë' jwërte dsa'.

¹⁷ Ma' ga'të' hor' kuh' dsa' ma'nuu', ga'cheey' jaa' moz' kyaay' mah'
 dsa'chiuh' hi' ma' na'teeh' kyaay': "Ya'nää' hnäh' ga'juh'. Jëeh',
 ma'na'llu' ba' lä'jëë'." ¹⁸ Ga'lä'jëë' ba' ga'jäh' sa' jää'. Hi' to'në' ga'jäh':

“Ma⁻lan¹ koo⁻ jwi¹ hwa¹, he⁻ja⁻ hnoon¹ na¹jëen¹ koo⁻. Jmee¹ jøh⁻ hoh¹ sa¹ jään¹ niin¹.” ¹⁹ Hi⁻ jñah¹ ga⁻jäh¹: “Ma⁻laan¹ hñaa¹ gyaah¹ kya¹ hi⁻ jmee¹ ta¹. Hi⁻ he¹ na⁻, na¹ ga⁻ na¹jëen¹ che¹ lluy¹. He⁻ja⁻ chuun¹ kyaah¹ hne⁻ jmee¹ jøh⁻ hoh¹, sa¹ jään¹ niin¹.” ²⁰ Hi⁻ jñah¹ ka⁻läh¹ ga⁻jäh¹: “Koo⁻ ma⁻jee¹ ba¹ goon¹. He⁻ja⁻ sa⁻ le¹ niin¹.” ²¹ Ngaah¹ go⁻te⁻ ba¹ moz⁻ he¹, na¹jmeeyh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻juy¹. Ma¹ ga⁻nuu¹ juu¹ jmi¹ he¹ ga⁻jäh¹ lä⁻ja⁻, ga⁻lä⁻lleey¹ jwërte. Ja⁻ga⁻ ga⁻siiyh¹ moz⁻ he¹: “Gwa⁻ ko⁻chih¹ je¹hmooh¹ hi⁻ lä⁻kaa⁻ cha⁻jwë¹ kih¹ jee¹ jwi¹ juuh⁻, go⁻kyaa⁻ hi⁻ tä⁻nee¹ kyaah¹ dsa⁻tuuh¹, dsa⁻jluy¹ hi⁻ dsa⁻tuuh¹.”

²² Ma¹ jah¹ moz⁻ he¹, ga⁻siiyh¹: “Dsa⁻jøøh¹ kyaan¹, ma⁻la⁻ ba¹ lä⁻jë⁻ mada¹ he⁻ ma⁻jmeeh¹. Pero ja¹ ga⁻ jee¹ dsa⁻taah¹ dsa⁻.” ²³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻juu¹ he¹ siiyh¹ moz⁻ kyaay¹: “Gwa⁻ lä⁻ hä¹ jwë¹, hi⁻ lä⁻kaa⁻ jee¹ jeeh¹ dsa⁻, jmee¹ bii¹ ya⁻näy¹, mah¹ kah¹ cha⁻neh¹ kin¹ la⁻. ²⁴ Jëeh¹, jwëehn¹ hnäh¹, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻tëehn¹ he¹, mo⁻so⁻ tëey¹ kuyh¹ ma⁻nuu⁻ kin¹.”

Hweh⁻ miih⁻ la¹ he⁻ jmee¹ jne¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Cristo

(Mt. 10:37-38)

²⁵ Jwëë¹ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻jeyh⁻ hñiiy¹ ta¹ jee¹ ya⁻nää¹ dsa⁻, mah¹ ga⁻siiyh¹:

²⁶ —Jaa⁻ hi⁻ hnøø¹ jmee¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹, cher¹ mah¹ sa⁻ hnäy¹ jnä¹ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ hnäy¹ cho¹jmiy⁻, lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ hnäy¹ mëy¹, he⁻ hnäy¹ jooy¹, he⁻ hnäy¹ dsa⁻nñuh⁻ øøyh⁻, he⁻ hnäy¹ më øøyh⁻, hi⁻ lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ hnäy¹ hñiiy¹, sa⁻ jmääy¹ leey¹ discípulo kyaan¹. ²⁷ Hi⁻ sa⁻ jää⁻ cru¹ kyaa¹ mah¹ sa⁻ jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹ sa⁻ jmääy¹ leey¹ discípulo kyaan¹.

²⁸ Wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ hnooh⁻ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ koo⁻ hne¹ ni¹, ÷che¹ sa⁻ jëeh¹ hnäh¹ to⁻në¹ joh¹ këë¹ hi⁻ che¹ lee⁻ kuu¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻jiih¹ hñaa⁻ hne¹ ja⁻? ²⁹ Jëeh¹ cher¹ mah¹ ga⁻chih¹ hnäh¹ ma⁻ti¹ kih¹ hne¹ ja⁻ mah¹ sa⁻ hñaa⁻ ta¹ ja⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ jëë¹ ta¹ ja⁻, mi⁻kwayh¹ kyah¹ hnäh¹. ³⁰ Mah¹ jäh¹: “Dsa⁻ nñuh⁻ la⁻ ga⁻løøy¹ chooy⁻ hne¹ la⁻ mah¹ sa⁻ ga⁻liyh¹ ma¹ mi⁻hñaa⁻.” ³¹ O wa¹ jmeen¹ jaa⁻ rey, hi⁻ dsoo¹ dsa⁻tee¹ kyaah¹ jñah¹ rey, ÷ja¹ gyay⁻ to⁻në¹, jëey¹ che¹ jmää¹ gyaa¹ mil hløø¹ kyaay¹ mah¹ dsa⁻tee¹ kyaah¹ jñah¹ rey hi⁻ jää⁻ gyeë¹ mil hløø¹? ³² Wa⁻ra⁻ ga⁻jëey¹ sa⁻ liyh¹, he⁻ja⁻ cheey¹ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻hlëeh⁻ llay⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ hii¹ ti¹ juu¹ ja⁻, ta¹ko⁻jiih¹ sa⁻ ma⁻ya⁻jäh¹ jñah¹ rey he¹. ³³ He⁻ja⁻ cher¹ mah¹ chaa⁻ jaa⁻ hnäh¹ hi⁻ sa⁻ tuu⁻ dsë¹ be¹ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kih¹, sa⁻ jmääy¹ leey¹ discípulo kyaan¹.

³⁴ Llu¹ ba¹ ñe¹ pero wa⁻ra⁻ ga⁻dsaa¹ he⁻ ni¹ kih¹, ha⁻ lä⁻lii⁻ ka⁻läh¹ ni¹. ³⁵ Sa⁻ jmää¹ kih¹ hwa¹, ni⁻ he⁻ kaayh¹ kyaah¹ jyoh¹ tu¹hoh¹ sa⁻ jmää¹. He⁻ be⁻ ba¹ dsa⁻ ja⁻. Hi⁻ hnøø¹ heeh¹ juu¹ la⁻, wa¹ heeyh⁻.

Juu' na'hmää' lä'koq̄ la' kih' jaa' borrego hi' na'hëë'
(Mt. 18:10-14)

15 ¹ Jwëë' dsa' hi' ma' koq̄ ku'sih' hi' jñah' dsa' wa' hi' cha' hi' ga'lla'nää' koo' kih' Jesús mah' nuuy' juu' he' ma' kway'.

² He'ja' sa' ga'tih' dsë' dsa' fariseo ni' saduceo ka'läh', ma' jäyh':

—Dsa'ñuuh' la' heeh' lä'jëë' hi' jmee' wa' la' cha' la' hi' kuyh' ko'joh' kyaayh' ka'läh'.

³ He'ja' ga'hleëyh' dsa' he' juu' na'hmää' lä'la', ga'jäyh':

⁴ —Cher'mah' jaa' hnäh' chaa' hñā'laa' borrego kyaa', mah' dsa'hëë' jaa', ÷ché sa' beey' ko'hwëë' jee' lä'jëë' jah' he' mah' dsooy' ta' moh' dsa'hnäy' hi' na'hëë' he' lä'jiih' jnäy'?' ⁵ Peer' jëë' dsëy' wa'ra' ga'jnäy' jah' kyaay', mah' tëy' jwë' ka'kyooy'. ⁶ Hi' wa'ra' ga'llaayh' kiyh', tëy' lä'jëë' ome' kyaay' hi' lä'jëë' hi' tääh' koo' kiyh' mah' siiyh': “Wa' chaa' jne' llu', jëeh' ma'jnääh' borrego kyaan' hi' ma' na'hëë'.” ⁷ Jwëëhn' hnäh', lä'ja' ka'läh' cha'ga'miuh' chaa' llu' hi' tääh' gyuuh' kyaah' jaa' hi' dsa'jeeh' kih' Dio lä'koh' ga' kyaah' lä'jëë' to'lo'gyaa' dsë' to'laa' ñu' hi' sa' jmee' bii' kih' dsa'jeeyh' kih' Dio.

Juu' na'hmää' lä' la' kih' kuu' he' na'hi'

⁸ Lä'ja' ka'läh' jaa' dsa'më' hi' ma' cha' gya' kuu' kih'. Cher'mah' ga'hi' koq̄ kuu' kiyh', ÷ché sa' hiyh' je' mah' hyay' cha'neh' kiyh', hnooy' kwee' lä'jiih' jnøy'?' ⁹ Hi' wa'ra' ga'jnøy' kuu' he' ma' na'hi' ja', tëy' lä'jëë' ome' kyaay' hi' lä'jëë' hi' tääh' koo' kiyh' mah' jäyh': “Wa' chaa' jne' llu', jëeh' ma'jnøy' ba' kuu' kin' he' ma' na'hi'.” ¹⁰ Lä'ja' jwëëhn' hnäh', ha' koh' sa' chaa' llu' ángele kyaa' Dio wa'ra' ga'tu' jaa' dsa' jwë' hliih' mah' dsa'jeeyh' kyaah' Dio —ga'jah' Jesús.

Juu' na'hmää' lä'koq̄ la' kih' chih' hi' na'hëë'.

¹¹ Hi' ga'jah' Jesús ka'läh' juu' la':

—Jaa' dsa' ma' chaa' uu' jo'ñuuh'. ¹² Nää' hi' mäh' ga'siyy' jmiy': “Tää', kwëeh' jnä' heen' he' ga'tëen' hyohn'.” Mah' ga'kwëëyh'. ¹³ Miih' jmi' ba' ma'hya', ga'ka' hi' mäh' he' heey' he' ga'tëy' ja', ngooy' ta' jee' jwii' uu'. Jee' ja', ga'jmeey' wa' la' cha' la', ga'heey' lä'jëë' go'te' heey' ja'. ¹⁴ Ma'ngëë' ma'mi' llay' lä'jëë' kuu' kiyh', ma' ga'lä'cha' hoo' lä'kaa' hwa' ja'. Ja' jiuh' ga'løø' lla'kyaay' lä'jëë'. ¹⁵ He'ja' ñeey' na'ngiyy' ta' kih' jaa' hi' ma' chaa' hwa' ja'. Dsa' he' ga'cheey' ta' moh' kiyh' mah' dsa'häy' ñe'. ¹⁶ Ma' hnøø' chih' he' ma' kayh' tuyh' kyaah' he' ma' kuh' ñe' he'. Pero jee' ja' sa' chaa' hi' ma' kwa' he' ma' kuyh'. ¹⁷ Ja' ga' ga'lä'liiyh' mah' ga'jmeey' huud'së: “Jah' moz' sa' chaa' kyaa' tää' kyaan', cha' he' kuyh', lä'jiuh' dsa'chaa' ga' kiyh', mah' jnä' dsa'juun' hoo' jee' la'. ¹⁸ Hii' jnä' ngaahn' go'te' kih' tää' kyaan', na'chiuh' jnih':

Tää` kyaan⁺, ma`jmeen⁺ he` hliih⁺ cha`neh⁺ Dio hi⁺ ma`hläähn⁻ cha`neh⁺ ka`läh⁺. ¹⁹ Mo`so⁺ ga`tëë⁺ jnä⁺ leen⁺ lä`koo⁻ jooh⁻. Jmää⁺ jnä⁺ lä`koo⁻ jaa⁻ moz[~] kyaah⁺ ba⁺.” ²⁰ He`ja⁻ ga`hey⁺ jwë⁺ ngaayh⁺ kih⁺ tää` kyaay⁺.

Ja`ga`llaayh[~] kiyh⁺, uu⁺ ga`lä`ja⁻ ga`jëë⁺ jmiiy⁻ jayh⁺. Peer⁺ ga`lä`nih⁻ dsëy⁺ kiyh⁺ ma⁺ ga`jëëy⁺, mah⁺ ngooy⁺ ko`chih⁺ na`ëey⁺ chih⁻ he⁺, hi⁺ ga`chuyh⁺ kiyh⁺. ²¹ He`ja⁻ ga`jäh⁺ chih⁻ he⁺ siyh⁺ jmiiy⁻: “Tää` kyaan⁺, ma`jmeen⁺ he` hliih⁺ cha`neh⁺ Dio hi⁺ ma`hläähn⁻ cha`neh⁺ hne⁻ ka`läh⁺. Mo`so⁺ ga`tëë⁺ jnä⁺ leen⁺ lä`koo⁻ jooh⁻.” ²² Pero jmi⁻ chih⁻ he⁺ ga`siyh⁺ moz[~] kyaay⁺: “Go`kye⁻ hmiih⁻ he` llu⁺ ga`miih⁻ mah⁺ kyeh⁻ chih⁻ kyaan⁺ la⁻. Tøøh⁺ aniy[~] cha`gooy⁻ hi⁺ tøøh⁺ mi⁻ tiy⁺. ²³ Hnääh⁺ kya⁺ hi⁻ baah⁺ ga`miih⁻ mah⁺ jngëeh⁺ hnäh⁺ kyehn⁺. Wa`jmeen⁺ jmi⁻ kiyh⁺. ²⁴ Jëeh⁺, gyuu⁻ kyaan⁺ la⁻ hi⁻ ma⁺ na`juu⁺ ba⁺ la⁻ kin⁺, ma`lä`jiih⁻ ka`läh⁺. Hi⁻ ma⁺ na`hëë⁺ ba⁺ la⁻, na⁺ ga`ma`hñaay⁺.” Ja`ga`ga`løøy⁺ jmeey⁺ jmi⁻.

²⁵ Pero chih⁻ nää⁻ hi⁻ jøøh⁺ he⁺ ma⁺ hää⁺ jee⁺ nuu⁻. Lä`koo⁻ ma⁺ ga`llaayh⁺ jäh⁺ kiyh⁺, ga`nuuy⁺ hii⁺ luu⁺, hi⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ jmee⁺ ja⁺. ²⁶ Ga`tëëyh⁺ jaa⁻ moz[~] mah⁺ ga`ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ hee⁻ ja⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ jee⁺ ja⁻. ²⁷ Mah⁺ ga`jäh⁺ moz[~] he⁺ siyh⁺: “Chih⁻ øøh⁺ ba⁺ na⁻ ma`jah[~]. He`ja⁻ ma`jngëeh⁺ tää` kyaah⁺ kya⁺ hi⁻ baah⁺ ga`miih⁻, kih⁺ he⁻ na`llu⁺ bih⁺ ma`jayh[~].” ²⁸ Ga`lä`lleë⁺ jwërte chih⁻ he⁺, sa⁺ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ dsa`hey⁺ cha`neh⁺. He`ja⁻ ya`hëë⁺ jmiiy⁻ ga`chuyy⁺ kyaayh⁺ mah⁺ dsa`hey⁺ cha`neh⁺. ²⁹ He`ja⁻ ga`jäh⁺ chih⁻ he⁺ siyh⁺ jmiiy⁻: “Joh⁺ ji`në⁻ sa⁺ ma`hya⁻ jmeen⁺ ta⁺ kyaah⁺ hne⁻. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ ma`hläähn⁻ kyaah⁺ hne⁻. Pero ni⁺ koo⁻ hä⁺ sa⁺ ma`kwëëh⁻ jnä⁺ jaa⁻ jah⁺ mäh⁺ mah⁺ jmeen⁻ jmi⁻ kyaah⁺ ome⁻ kyaan⁺. ³⁰ Pero na⁺ ma`jah[~] chih⁻ kyaah⁺ na⁻ hi⁻ ma`mi`lla⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ kyaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁻, mah⁺ ma`jngëeh⁺ kya⁺ hi⁻ baah⁺ ga`miih⁻ kiyh⁺.”

³¹ He`ja⁻ ga`jäh⁺ jmiiy⁻ siyh⁺: “Gyuu⁻ kyaan⁺, hne⁻ ñeh⁺ tää⁺ kyaah⁺ jnä⁺. Ga`lä`jë⁺ he⁻ cha⁻ kin⁺, la⁺ kyah⁺. ³² Ha⁻ lä`ja⁻ sa⁺ jmee⁺ jne⁺ jmi⁻ mah⁺ lä`chaa⁻ jne⁺ llu⁺. Jëeh⁺ dsa`ñuuh⁻ øøh⁺ na⁻ hi⁻ ma⁺ na`juu⁺ ba⁺ na⁻, na⁺ ma`lä`jiiyh⁻. Hi⁻ ma⁺ na`hëë⁺ ba⁺ na⁻, na⁺ ga`ma`hñaay⁺.”

Juu⁺ na`hmää⁺ lä`koo⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺

16 ¹ Ga`jäh⁺ Jesús ka`läh⁺ siyh⁺ discípulo kyaay⁺: —Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺. Kih⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺ he⁺ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ kiyh⁺. Pero ga`bääh⁻ dsih⁺ dsoo⁺, kih⁺ he⁻ ma⁺ heey[~] kuu⁺ kih⁺ dsa`juuy⁺. ² Mah⁺ ga`tëëyh⁺ dsa⁻ he⁺ ga`siyh⁺: “Ma`nuun⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ he⁻ ma`løø⁻ jmeeh⁻. ¿He`la⁺ jmeeh⁻ lä`na⁻? Ngëë⁻ kwaat⁻ kih⁺ ta⁺ kyah⁺. Jëeh⁺, mo`so⁺ le⁺ dsa`he⁺ ga`gooh⁻ ta⁺ he⁻ ga`kwëëhn⁻ hne⁻.” ³ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ ja⁻, ga`jmeë⁺ huudsë⁻: “¿Ha⁻ lä⁺ jmeen⁻ na⁺? Dsa`juu⁺ ta⁺ ma`lleey⁻ jnä⁺ ma⁺ jmeen⁺ ta⁺ kiyh⁺. Sa⁺ lihn⁺ jmeen⁻ ta⁺ jee⁺ nuu⁻. Peer⁺ na`hiihn⁺ ngiin⁺ kuu⁺ kih⁺ dsa⁺. ⁴ Ma`man⁺ ha⁻ lä⁺ jmeen⁻ mah⁺ lä`chaa⁻ hi⁻ heeh⁺ jnä⁺ cha`neh⁺ kih⁺ wa`ra⁻ ya`hi⁺ ta⁺ he⁻ jmeen⁺ la⁻.” ⁵ He`ja⁻ ga`tëëyh⁺ ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ ää⁺ kih⁺

dsa_juú ta' he'. Hi to_né he' ga_siiyh: "Joh' ääh kih' patrón kyaan." 6 "Ään hña_loo' mi'kwaah aceit", ga_jäyh'. Mah' ga_jäh' hi ma' hä goo ta' he', siiyh: "Hee la kwaat kyah'. Na' jee' na ga_juh, sii to_lo'gya' ba' he' ääh." 7 Ja_ga ga_siiyh hi jñah' he': "¿Hne na, joh' ääh?" "Hña_loo' hih' trigo", ga_jäh' hi he'. Mah' ga_jäyh' siiyh: "Hee la kwaat kyah'. Sii kye' gyii' ba' he' ääh hne." 8 Pero dsa_juuy he' ga_hlëeh' llu' kih' dsa_hii hi ma' hä goo ta' ja, kih' he ga_lä_may ga_liyh' ya_hii' llu' ta' kiyh'. Dsoo' ba', dsa hi sa' ma_heel, may cha_gamiih ha' jee' leeyh dsa_kyaayh', lä_koh' ga' he' jmee' dsa hi tääh' jee' wa'je.

9 He_ja jwëehñ hnäh', kyaah' lä_jë he' cha kyah' hnäh' jmi_gyuu hlih' la, hnøøh' hnäh' ha' lä' jee' lä_jwah' hnäh' kyaah' dsa. Lä_ja wa'ra ga_dsa' he' cha kyah' hnäh' chaa hi heeh' hnäh' cha'neh' jee' go'taah' hnäh' tää'.

10 Ja hi mi'te' koo ta' pih', lä_ja mi'tey' ka_läh' ta' he' juuh ga'. Hi ja hi sa' mi'teh' koo ta' pih', lä_ja sa' mi'teyh' kyaah' ta' he' juuh ga'. 11 Cher'mah' sa' ga_jmääh' hnäh' kooh' hnäh' kuu' he' cha jmi_gyuu hlih' la, cha' lä' ka' dsa o_jøh' dsë kyah' hnäh' he' tooyh' gooh' hnäh' he' kye' ga'? 12 Hi cher'mah' sa' jmeeh' hnäh' lä'lle' kih' kyaah' kuu' kih' jñah', cha' lä' kwëeh' dsa hnäh' ma'ra' he' la' kyah' hnäh'?

13 Ni ja dsa sa' lä_këh' jmi' jmee' ta'he' kih' uu' dsa_juú. Jëeh' jmeey' na_häayh' ja mah' lä_hnääh' hi jñah' ba'. Mi'tey' kih' ja mah' mi_kwayh' hi jñah' he'. Lä_ja sa' lä_këh' hnäh' jmi' kyaah' koo hä ba' kah' hnäh' hu'dsë kih' kuu' hi kah' hnäh' hu'dsë kih' Dio ka_läh'.

14 Ga_nuú dsa fariseo ka_läh' lä_jë he' ma' hlëeh' Jesús discípulo kyaay'. Dsa fariseo he' ma' tu_dsëy' kuu' he ja ga' mi_kwayh' kih' Jesús. 15 He ja ga_jäh' Jesús siiyh:

—Jmääh' hnäh' hñaah' lluu' cha'ne' hi tääh' jmi_gyuu la. Pero ñe ba' Dio ha' lä' la' neh' tuh'hoh' hnäh'. Hi kih' lä_jë he' jmee' dsa juuh né hwa' la, he ja sa' lä_jëe' Dio go'te'.

16 Jää' ba' ma' cha ley kih' Moisé hi ma' cha juu' kih' lä_jëe' hi ga'ngëe' juu' kih' Dio lä_jiuh' jii' kih' Jwaa' hi ma' choo' jmi'. Lä' ma'ja ga'løø' nuu' dsa ju'hmëe' lä_koo' jää' Dio dsa lä'hih' kih'.

17 Pero ma'ra' he' lä'te' ba' ley. Miih' ga' jwëeh' he' hee' gyuu' hwa' lä_koh' ga' he' jä' ta' koo' koo' mi_juu' kih' ley.

Ga_jäh' Jesús ha' lä' la' he' bee' dsa øøh'

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 Lä_jëe' hi bee' dsa_më' kyaa' mah' kaay' jñah' dsa_më', he' ma_jmeey' dso'kye' ba' ja. Hi lä_ja hi kaa' dsa_më' hi ga'beey' he', he' ma_jmeey' dso'kye' ba' ja ka_läh'.

Dsā chā kuū kyaah̄ Lázaro

¹⁹ Ma' chaā jaā dsā chā kuū hī ma' keh̄ hmiih̄ gyuū läh̄. Hmiih̄ hmoooh̄ jmah̄ ba' ma' këyh̄. Hī koō kyoō ba' ma' chā lǟjē̄ nēē̄ he' ma' kuh̄ hiyh̄. ²⁰ Hī ma' chaā jaā hī tǟ nēē̄ hī cheē Lázaro. Hī he' ma' gyā ho'haah̄ kih̄ dsā chā kuū he'. Tuū ba' cha'hmih̄ ma' laaȳ.

²¹ Ma' heē dsēȳ ma' kuyh̄ lǟjē̄ he' ma' dsā saā nē̄ mes̄ kih̄ dsā chā kuū he'. Lǟkyē dsiī ma' dsā näǟ dsā hluyh̄ nē̄ dsoo' kiyh̄ jā.

²² Ga'lloo' koō jmī ga'juu' hī tǟ nēē̄ he'. Yā näǟ ángele mah̄ ga'tēȳ lǟ ga'tē̄ koō kih̄ Abraham. Lǟ jā ga'juu' dsā chā kuū he' mah̄ ga'haa' dsih̄.

²³ Jeē häȳ cha'jē jēȳ wiī, ga'chooyh̄ mō nēȳ, hī uū ga' ga'jēȳ Abraham kyaah̄ Lázaro täȳh̄ kō jōh̄. ²⁴ He jā ga'hlēȳh̄ kī gaā, ga'jäyh̄: "Täǟ Abraham, wa' lǟ nih̄ hoh̄ kī jnǟ. Wa' mī gyuh̄ Lázaro mī lle' cha'gooȳ kyaah̄ jmī mah̄ cheȳ jee' lā mī gyuyh̄ kō hī pih̄ na'siinh̄. Jēh̄, jēn̄ wiī jwēte cha'jē lā." ²⁵ Pero ga'jäyh̄ Abraham siyh̄: "Gyuū kyaan̄, mī dsooh̄ hoh̄ he' ga'ngēh̄ llu' jwēte ta'kō jiih̄ ma' chaah̄. Mah̄ Lázaro ga'ngēh̄ hliih̄. He jā chaaȳ llu' jee' lā, mah̄ hnē jēh̄ wiī. ²⁶ Ma lā ba' ma'hñah̄ hnäh̄ hō̄ hnäh̄. Ta' jyoh̄ kō taā chā koō ta'juh̄ niih̄ jee' jnän̄. Hī hnō̄ hwēē̄ jee' lā mah̄ dsā nääȳ jee' na' sa' le'. Nī sa' le' yā näǟ hī tääh̄ jee' na' jee' tōh̄ jnääh̄ lā."

²⁷ Pero dsā hī ma' chā kuū he' ga'jäyh̄: "Chuun̄ kyaah̄ hnē, täā̄ Abraham, cheē Lázaro cha'neh̄ kih̄ täā̄ kyaan̄. ²⁸ Jēh̄ chaā hñaā ōhn̄. Hī he' hnoon̄ dsā hlēȳh̄ mah̄ lǟ jā mō sō yā nääȳ jēȳ wiī lǟ jēn̄ lā." ²⁹ Mah̄ ga'jäyh̄ Abraham siyh̄: "Chā ba' nuuh̄ kih̄ Moisé hī chā ba' juu' he' ga'hlēh̄ hī ga'ngēē̄ juu' kih̄ Dio jee' täȳh̄ oō̄. Wa' jmeeȳ he' kih̄ juu' jā." ³⁰ Jā ga' ga'jäyh̄: "Jā lǟ jā, täā̄ Abraham. Wa'rā jäh̄ kih̄ llaah̄ jaā hī ma'nā juu' jee' kiyh̄, dsā jēȳh̄ kyaah̄ Dio." ³¹ Pero ga'jäyh̄ Abraham siyh̄: "Cher̄ mah̄ sa' ga'jmeeȳ he' nuuh̄ kih̄ Moisé hī lǟ jā sa' ga'jmeeȳ he' juu' he' ga'hlēh̄ hī ga'ngēē̄ juu' kih̄ Dio, nī lǟ jā sa' lǟ heeȳ wa'rā ga'jēȳ ma'lǟ jiih̄ jaā hī ma'nā juu'."

Goō la' kih̄ hī jmeē tēh̄ dsā kyaah̄

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 ¹ Mah̄ ga'siinh̄ Jesús discípulo kyaaȳ:

—Ma'rā he' gwa' ba' he' jäǟ jne' jwē̄ hliih̄. Peer̄ jwiī dsā hī jmeē dsā tēh̄ dsā kyaah̄. ² Peer̄ jwiī ba' hī jmeē dsā tēh̄ jaā hī mäh̄ lā kyaah̄ he' hliih̄. Llu' ga' la' kiyh̄ wa'rā jäh̄ kih̄ hñuū dsā luuȳ koō cha'too' kih̄ moliī mah̄ jwäǟ dsih̄ cha'jmī nēeh̄. ³ He jā jwēēh̄ hnäh̄, leeh̄ hnäh̄ kyaah̄ he' jā.

'Cher'mah' jaā ɔ̄h' ga'hlääh' kyaah' hnē, hlëeh' hnih'. Hi' cher'mah' ga'heeh' bih', jmee' jøh' hoh' kiyh'. ⁴ Cher'mah' gyii' jiih' ga'hlääh' kyaah' hnē koō jmī, hi' cher'mah' gyii' jiih' jäy' ya'chiyh' hnē: "Mo'so' jmeen' ka'läh'." Ja' jmeeh' jøh' hoh' kiyh'.

⁵ He'ja' ga'jah' apóstole siiyh' Dsa'jøh' jnän':

—Jmee' wa' lä'dsoo' dsë' jnääh' cha'ga'mīh'.

⁶ He'ja' ga'jeeh' Dsa'jøh' jnän' juu' kiyh', ga'sīyh':

—Wa'ra' jah' kih' dsöo' hoh' hnäh' kō'hí'píh' lä'koō te' mi'ju' mostaza, le' ba' jwīh' hnäh' chaah' hma' sicómoro la': "Cheh' hñaa'h' jee' la' mah' gwa' ta' cha'jmī'neeh'." Jmeey' ba' lä' jwīh' hnih'.

Hnøø' jmee' jne' ta'he' kih' ɔ̄h' jne'

⁷ 'Wa' jmeen', jaā hnäh' chaā jaā moz' kyaa' hi' kyah' hwa' o hi' hää' jah'. Wa'ra' jayh', ¿che' jwa' jwīh' hnih': "Ngëë', ña' ya'na' nē mes' mah' kuh'huh'?" ⁸ Lä'la' ba' jwīh' hnih': "Jmee' ma'nū' kuhñ. Jmääh' hñaa'h' mah' jmee' ta'he' kin' ta'kō'jiih' kuh'huhn'. Ja'ga' kuh'huh' hnē." ⁹ ¿Che' jwa' jwīh' hnih' tí'hmaah', kih' he' ma'mī'tey' lä'jē' mada' kyah'? Go' laan' kin' sa' jmeeh' hnäh' lä'ja'. ¹⁰ Lä'ja' ka'läh' hnäh', wa'ra' ga'mī'teh' hnäh' lä'jē' mada' he' jmee' Dio kyah' hnäh', jawah' hnäh': "Sa' cha'jmää' jnääh' ni' mīh' kyah'. Jëeh', lä'koh' te' he' ää' jmī' jmee' jnääh', kō'ja' ba' ma'jmeey' jnääh'."

Ga'mi'hlääh' Jesús gyaa' hi' ma' dsaah' dsöo' hmih' ɔ̄h'

¹¹ Lä'koō ma' hää' Jesús jwë' ngooy' ta' Jerusalén, ga'ngëëy' ya'jwīh' kih' hwa' Samária kyaah' kih' hwa' Galilea. ¹² Lä'koō ma' ga'hey' koō jwīh' mäh', gyaa' dsa'ñūh' hi' ma' dsaah' dsöo' hmih' høø', ya'nää' ga'mī'jeey' Jesús. Pero nū' ba' ga'taayh'. ¹³ Ga'hlëëyh' kī'gaā, ma' jäyh':

—Jesús, hnē hi' laah' ta'jwoh', wa' lä'ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

¹⁴ Ma' ga'jēē' Jesús lä'jēē' dsa'dsaah' he', ga'sīyh':

—Go'nää' hnäh', go'hääh' hnäh' hñaa'h' jmī' dsa' mah' jēēy' he' ma'jä' kyah' hnäh'.

Ta'kō'jiih' jee' ga'näay' ja', ga'ääh' go'te' hmih' ɔ̄h' ja'. ¹⁵ Jaa' jee' lä'jēē' kih' gyaa' dsa' he', ma' ga'jēēy' ma'jä' go'te' kiyh', ga'jeeyh' ka'läh', kway' tí'hmaah' kih' Dio hlëëyh' kī'gaā. ¹⁶ Ga'juuyh' jñey' ga'jluuy' hñīy' lä' ga'tē' hwa' hū' tī' Jesús, ga'kwëëyh' tí'hmaah'. Dsa' he' ma' chaā Samária. ¹⁷ Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Ja' gyaa' dsa' hi' ma'jä' kih'? ¿Ha' ba' tääh' jñah' ga'ñu'? ¹⁸ Dsa' chaā nū' la', ma'la' hi' la' ba' ma'kēh' kwa' tí'hmaah' kih' Dio.

¹⁹ Mah' ga'sīyh' dsa' hi' ma' dsaah' he':

—Noō, gwaah' ba' hnē kyah'. Ma'hlääh' ba' hnē kih' he' ma'lä'dsoo' hoh'.

Ga⁺jäh⁺ Jesús ha⁻ lä⁺ le⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺ jäh⁺

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ga⁺ngii⁺ dsa⁻ fariseo juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Lih⁺ ba⁺ lloo[~] jmi⁺ jmee⁺ Dio hih⁺?

He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁺ la⁺ jnä⁺hä⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺løø⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺. ²¹ Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ jäh⁺: “Jee⁺ la⁻ jmee⁺ Dio hih⁺ o jee⁺ oo⁺ ba⁺ jmeey⁺ hih⁺.” Jëeh⁺, lä⁺koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺ ma⁻cha⁻ ba⁺ jee⁺ jnän⁻.

²² Hi⁺ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺ discipulo kyaay⁺:

—Lloo[~] koo⁻ jmi⁺ lä⁺hnooh⁻ hnäh⁺ wa⁺ jäh⁺ na⁺ ga⁻jüh⁻ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻, pero sa⁺ jäh⁺ jmi⁺ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺. ²³ Ma⁺ja⁻ ko⁻llaa⁺ jäh⁺: “Hi⁺ Jesús ma⁻jäh[~], hi⁺ cheh⁺ na⁻ o hi⁺ cheh⁺ jee⁺ oo⁺ go⁻jëë⁺ hnäh⁺.” Pero ta⁻ go⁻nää⁺ hnäh⁺, ta⁺ lla⁻lle⁻ hnäh⁺ kaah⁻ kiyh⁺. ²⁴ Jëeh⁺, lä⁺koo⁻ jmee⁺ je⁻nih⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺hih⁺, dsa⁻lä⁻jnä⁺ lä⁺ ga⁺dsa⁺ jmi⁻gyu⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ le⁺ wa⁻ra⁻ jah⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻. ²⁵ Pero to⁻në⁻ jmee⁺ bii⁺ jëën⁻ wii⁺, dsa⁻ chaa⁻ na⁺ jmääy⁺ jnä⁺ ta⁺ koo⁺. ²⁶ Lä⁺koo⁻ ga⁻la⁺ jmi⁺ kih⁺ Noé, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ le⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺ jäh⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻. ²⁷ Ma⁺ kuh⁻ ma⁺ hih⁻ dsa⁻, ma⁺ dsa⁻jee⁺ goo⁻ dsa⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ga⁺he⁺ Noé neh⁺ barco. Jmi⁺ ja⁻ ja⁺ jmi⁻jüuh⁻ mah⁺ ga⁻jngiih⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺. ²⁸ Ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻la⁺ jmi⁺ kih⁺ Lot. Ma⁺ kuh⁻ ma⁺ hih⁻ dsa⁻, ma⁺ tääh⁺ hi⁻ la⁻, ma⁺ tääh⁺ hi⁻ hni⁺, ma⁺ tääh⁺ hi⁻ jngëë⁻ mi⁺ hma⁻ hi⁺ ma⁺ tääh⁺ hi⁻ jmee⁺ hne⁺. ²⁹ Pero jmi⁺ ma⁺ ya⁻hëë⁺ Lot jwi⁻ Sodoma, ga⁻hla⁺ gyu⁺ si⁻je⁻ kyaah⁺ azufre he⁻ ga⁻jngiih⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺. ³⁰ Lä⁻ja⁻ le⁺ ka⁻läh⁺ jmi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻jnää⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻.

³¹ Jmi⁺ ja⁻, hi⁻ tääh⁺ jee⁺ ga⁺të⁺ to⁺ jwëë⁺ hne⁺ wa⁺ jnäay⁺ mah⁺ wa⁺ kyuu⁺ bih⁺. Sa⁺ wa⁺ kyey⁺ he⁻ tääh⁺ cha⁻neh⁺ kiyh⁺. Hi⁻ tääh⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺ lä⁻ja⁻ sa⁺ wa⁺ lla⁻näay⁺ cha⁻neh⁺ kiyh⁺. ³² Ja⁻ mi⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ më⁺ Lot. ³³ Lä⁻jëë⁺ hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ lääy⁺ hñii⁺, juuy⁺ ba⁺. Pero lä⁻jëë⁺ hi⁻ kwaä[~] hñii⁺ juu⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ lää⁺.

³⁴ He⁻ja⁻ jwëëhn[~] hnäh⁺, hwë⁺ he⁻ jäh⁺ ja⁻, na⁻saa⁺ uu⁺ në⁺ jii⁺. Jaa⁻ he⁺ tëëy⁺, hi⁺ hi⁻ jaa⁻ he⁺ jä⁺. ³⁵ Uu⁺ dsa⁻më⁺ tääh⁺ dsë⁻ hor[~] ja⁻. Jaa⁻ he⁺ tëëy⁺ hi⁺ hi⁻ jaa⁻ he⁺ jä⁺. ³⁶ Ma⁺ja⁻ uu⁺ dsa⁻ tääh⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺ jmee⁺ ta⁺. Jaa⁻ he⁺ tëëy⁺ hi⁺ hi⁻ jaa⁻ he⁺ jä⁺.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ discipulo he⁺ siiyh⁺:

—¿Ha⁻ ba⁺ ja⁻, Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺?

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jee⁺ kyaa⁺ hi⁻ ma⁻na⁻ juu⁺, jee⁺ ja⁻ kuh⁺ tu⁻siih⁻.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ jwëë⁺ kyaah⁺ dsa⁻më⁺ hñii⁺

18 ¹ Ga⁻hlëeh⁺ ka⁻läh⁺ Jesús juu⁺ na⁻hmää⁺ mah⁺ mi⁻tëëy⁺ discipulo kyaay⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺ lä⁻jë⁺ jmi⁺ kyaah⁺ Dio hi⁺ sa⁺ hnøø⁺ hwaay⁺ he⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio. ² Ga⁺jäh⁺ siiyh⁺:

—Koō jwiī juuh̄ ma' chaā jaā jwëe' hī sa' ma' gah̄ Dio ni' sa' ma' jmeey' he' kih' dsa'.³ Jee' jwiī jā, ma' chaā jaā dsā mē' hñii' hī ma' dsoō nē'ta' kih' jwëe' he', ma' jäyh' siiyh': "Lla' ta' kin' kyaah' dsā hī jmeeh' jnä'." ⁴ Ga'lä'hī chāmiih̄ jmī sa' ga'hī jwëe' he' ma' lla' ta' kih' dsā mē' he'. Këē ga' ga'jmeey' hūdsë: "Ma'ke' sa' gahn̄ Dio, ni' sa' jmeen' he' kih' dsa',⁵ pero ma'ra' he' jmeen' ba' he' kih' dsā mē' hñii' hī chū' kyaah' jnä'. Jëeh', cher'mah' lä' ma'ngoo' la' ba' gway' nē'ta' kin', lä'dsëeh̄ dsen' kyaah' jnih'."

⁶ Hi' ga'hlëeh' ga' Dsājòoh' jnän':

—Kyē da' hnäh' kwaat̄ kweē ha' lä' ga'jmeey' jwëe' hī hñaā dsë' he'.⁷ ¿Che' jwa' sa' jmee' Dio he' kih' dsā hī na'leēh' kyaay' hī tääh' ngii' kiyh' lä'jmī' lä'hwë'? ¿Che' lä'hī' jeeyh' kiyh', laah' hnäh'?

⁸ Jwëehn̄ hnäh', chah' ba' jeeh' Dio kiyh'. Pero wa'ra' jah'
Hi' ga'lëe'ngo' la', ¿che' lä' ma'chaā ja' ba' dsā hī jmee' dsoo' dsë' kiyh'?

Juu' na'hmää' lä'koō la' kih' fariseo kyaah' hī ma' koo' ku'sih̄

⁹ Hi' ga'hlëeh' Jesús ka'läh' jyoh' juu' na'hmää'. Ga'hlëeyh' dsā hī ma' jmee' kwaat̄ laa' jaā hī lluu' mah' ma' na'häȳh' dsā.¹⁰ Uu' dsā ga'wii' jee' chih' gwah' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio. Jaā he' fariseo, hī jaā he' hī koo' ku'sih̄.¹¹ Dsā fariseo he' na'cheyh' ma' hlëeyh' lä'la' kyaah' Dio: "Dio kyaan̄, kwan' ti'hmaah' kyah'. Jëeh' sa' laan' lä'koō laa' jee' lä'jëe' dsā, dsā hī hī, hī sa' mi'teh', hī ngë' kyaah' wa' hī cha' hī hyaa', ni' sa' laan' lä'koō laa' hī koo' ku'sih̄ hī cheh' oo'."
¹² To' jiih̄ koō seman̄ sa' kuh'huhn̄ mah' ngii' mën' kin' kyah' hne'. Kih' lä'jëe' he' lih̄n', kwa' ba' jnä' gya' kih' lä'koō hñaa'loo'."¹³ Pero hī koo' ku'sih̄ he', hū' ga' miih̄ ma' cheyh'. Ni' miih̄ sa' ga'tuū dsëy' ma' chooy' nëy' ta' gyuūh'. Ma' cheyh' kiyy' mo'dsëy', ma' jäyh': "Hne' Dio kyaan̄, wa' lä'niih' hoh' ki' jnä', cha'miih̄ he' hliih' ma'jmeen'."
¹⁴ He'ja' jwëehn̄ hnäh', ma' ga'hwëey' gwah' ga'näy' kiyh', hī koo' ku'sih̄ he' ga'jäy' llu' cha'në' Dio. Pero dsā fariseo he' sa' ga'jäy' llu'. Jëeh', lä'jëe' hī jmäǟ hñii' kaah', hī he' jä' ta' hwa' go'te'. Pero hī jmäǟ hñii' hwaá, hī he' ba' lee' jòoh'.

Ga'mi'jäá' Jesús gyuū
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Ma' dsa'nää' dsā dsājäá' gyuū kyaá' cha'në' Jesús mah' kyey' gooy' nē' kiyh'. Pero ma' ga'jëe' discípulo kyaay', ga'juuyh' kih' dsā hī ma' jäá' gyuū he'.¹⁶ He'ja' ga'tëeh' Jesús discípulo kyaay', ga'siiyh':

—Kwa' jwë' ya'nää' gyuū ta' la' kin'. Ta' ha' hnäh' kiyh', jëeh' hī laa' lä'koō gyuū, hī he' ba' jäá' Dio lä'hih' kih'.¹⁷ Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn̄ hnäh', hī sa' heeh̄ jäá' Dio lä'hih' kih' lä'koō heeh̄ jaa' gyuū, sa' heyh' jee' jmee' Dio hih'.

Jaā dsā kwaā hī chā kuu' gāhlëeh' kyaah' Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Jaā dsā hī ma' kyē nē' gāngii' juu' kih' Jesús, gājäyh':
—Hnē hī laā' Tājwoh' lluu', ÷heē hnøø' jmeen' mah' tēēhn' jee' mo' so' juun'?

¹⁹ Hējā gājäh' Jesús siiyh':
—÷Che' neh' hnē hē laan' lluu'? Jëeh' ni' jaā hī lluu' sa' chaā, jaā Dio ba' hī lluu'. ²⁰ Mākyuuh' ba' hnē lä'jē' mada' kih' Dio: “Ta' kaāh' hī laā' kyaā' jñah', ta' jngëeh' dsā, ta' hii' kih' dsa', ta' jmee' dsoo' kih' juu' tājuu'. Wa' hnaah' maa' kyaah', täa' kyaah'.”

²¹ Hējā gājäh' dsā he' siiyh':
—Lä'jē' hē na' māmīten' lä'jiih' ma' mähn'.
²² Ma' gānuu' Jesús hē gājäh' dsā he' lä'jā, hējā gāsiiyh' kāläh':
—Hnøø' ga' koō hē jmeeh'. Gwaah' gōhni' lä'jē' hē chā kyah' mah' gōkwëeh' hī tä' nē'. Lä'jā ba' lä'chā chāmiih' kyah' gyuuh' jmi' gyuu'. Jā ga' na' nēeh' mah' jmeen' kōjoh' —gājäh' Jesús.

²³ Ma' gānuu' dsā he' juu' jā, gālä'meeh' dsëy' jwërte kih' hē ma' chaȳ chāmiih' kuu'. ²⁴ Ma' gājēē' Jesús gālä'meeh' dsëy' chāmiih', hējā gājäyh':

—Hā koh' sa' jwëeh' la' kih' dsā chā kuu' heyh' jee' jmee' Dio hih'.
²⁵ Sa' ga' jwëeh' la' kih' jaā camey', ngëē' tōgwa' koō hmākuu' lä'koh' ga' hē heh' jaā dsā chā kuu' jee' jmee' Dio hih'.

²⁶ Lä'jēē' hī gānuu' juu' lā, gājäyh':
—÷Hii' ba' lää' jā?
²⁷ Hējā gājäh' Jesús siiyh':
—Hē sa' lä'këh' dsā jmi' jmee', Dio ba' lih' jmee'.
²⁸ Mah' gājäh' Pee' siiyh':
—Mājä' ba' lä'jē' hē chā kyaa' jnääh' mah' māyānøø' jnääh' kyaah' hnē.

²⁹ Hējā gājäh' Jesús siiyh':
—Māra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh'. Lä'jēē' hī mātuu' dsē' māhwëē' cha'neh' kih', hi' mābeey' cho'jmiy', øøyh', mëy', chih' kyaay' kih' hē hnøøy' jmeey' lä'koō la' mada' kih' Dio, ³⁰ hī he' hyoh' chāga'miih' jmi' gyuu' lā. Hi' jmi' gyuu' hē na' ga' jä', tēēy' jee' mo' so' juuy'.

Ngoo' hnē̄ jiih' jmeeh' Jesús juu' hē juuy'

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Gātëeh' Jesús kah' lä'jēē' gyātuu' discípulo kyaay' mah' gāsiiyh':
—Na' maan' ta' Jerusalén mah' lä'te' lä'jē' hē gāsii' lä'jēē' hī gāngëē' juu' kih' Dio llo'joo' lä'koō gāsiiy' kih' Hī gālëē'ngo' lā.

³² Jee' jā taayh' jnä' ja'goō dsā hī sa' laā' judiu mah' mi'kwayh' jnä',

ta⁻haayh⁺ jnä⁺, mah⁺ ti⁻hney⁺ jnä⁺. ³³ Ma⁻ngëe⁺ ma⁻jmi⁺ ma⁻baay⁺ jnä⁺, ja⁻ga⁺ jngëeyh⁺ jnä⁺. Pero lä⁻jiihn⁺ ka⁻läh⁺ ga⁺ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁺.

³⁴ Pero ni⁺ jaa⁻ discípulo kyaay⁺ he⁺ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëe⁺ he⁻ juu⁺ ja⁻ ma⁺ hlëeyh⁺. Kih⁺ discípulo he⁺ ma⁺ la⁺ lä⁻koh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ ba⁺. He⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëey⁺ hee⁻ ma⁺ hnøø⁺ jäh⁺ juu⁺ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu⁺

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ Jesús chuuh⁺ jwii⁻ Jericó, koo⁺ jwë⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻tuu⁺ hi⁻ ma⁺ chu⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsa⁻ngëe⁺ jee⁺ ja⁻. ³⁶ Ma⁺ ga⁻nuu⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺ dsa⁻ngëe⁺ jwëe⁺ dsa⁻ mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺:

—¿Hee⁻ na⁻ jmee⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ na⁻?

³⁷ Mah⁺ ga⁻jmeeh⁺ dsa⁻ juu⁺ kiyh⁺:

—Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret ba⁺ na⁻ hi⁻ dsa⁻ngëe⁺ cha⁻jwë⁺ la⁻.

³⁸ Ja⁻ga⁺ ga⁻hlëeyh⁺ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ David, wa⁺ lä⁻nih⁺ hoh⁺ ki⁺ jnä⁺.

³⁹ Lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ ta⁻ cha⁻në⁺ Jesús, ga⁻juyh⁺ kih⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺ mah⁺ mo⁻so⁻ ma⁺ tooyh⁺ miih⁺. Pero dsa⁻tuu⁺ he⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁺ tooyh⁻ miih⁺:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ David, wa⁺ lä⁻nih⁺ hoh⁺ ki⁺ jnä⁺.

⁴⁰ Ja⁻ga⁺ ga⁻noo⁻ Jesús. Ga⁻jmeey⁺ mada⁻ na⁻kyaay⁺ hi⁻ tuu⁺ he⁺ chuh⁺ kiyh⁺. Ma⁺ ga⁻llooy⁺ chuh⁺, ga⁻ngii⁺ Jesús juu⁺ kiyh⁺. ⁴¹ Ga⁻jäyh⁺ siiyh⁺:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ kyah⁺?

Mah⁺ ga⁻jäh⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, hnoon⁺ lä⁻jnä⁺ mi⁻nën⁺.

⁴² —Wa⁺ lä⁻jnä⁺ ba⁺ mi⁻nëh⁺. Ma⁻hlaa⁺ ba⁺ hne⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁴³ Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻jnä⁺ mi⁻nëy⁺. Mah⁺ ngooy⁺ kyaah⁺ Jesús, kway⁻ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio. Hi⁺ lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ma⁺ kway⁻ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio ka⁻läh⁺.

Juu⁺ kih⁺ Zaqueo

19 ¹ Ma⁺ ga⁻he⁺ Jesús jee⁺ jwii⁻ Jericó, ngoo⁺ bih⁺ hääy⁺ jwë⁺. ² Jee⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Zaqueo, dsa⁻jøøh⁺ kya⁺ lä⁻jëe⁺ hi⁻ ma⁺ koo⁺ ku⁻sih⁻. ³ Ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ jëey⁺ Jesús. Pero sa⁻ ga⁻tëey⁺ ma⁺ jëey⁺ jee⁺ kih⁺ jwëe⁺ dsa⁻, jëeh⁺ ma⁺ laay⁺ jaa⁻ dsa⁻ bëeh⁺ pih⁺. ⁴ He⁻ja⁻ ngooy⁺ ko⁻chih⁺ ta⁻ cha⁻në⁺. Ga⁻wiiy⁺ gyuu⁺ hma⁻ sicómoro mah⁺ jëey⁺ Jesús. Jëeh⁺ ta⁻ ja⁻ ma⁺ dsa⁻ngëey⁺. ⁵ Ma⁺ ya⁻jäh⁺ Jesús jee⁺ ja⁻, ga⁻jëey⁺ ta⁻ gyuu⁺, ga⁻jëey⁺ Zaqueo llee⁻ gyuu⁺ hma⁻. Mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Zaqueo, jñaa⁺ na⁻koh⁺ jee⁺ na⁻. Jëeh⁺, na⁺ jmee⁺ bii⁺ na⁻jän⁺ cha⁻neh⁺ kyah⁺.

⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁻jñaay⁺ ko⁻chih⁺. Peer⁻ jëe⁻ dsëy⁺ ga⁻tëey⁻ cha⁻neh⁺ kiyh⁺.

⁷ Ma⁺ ga⁻jëe⁺ lä⁻jëe⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻løøy⁺ hlëeyh⁺ wii⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻

ga⁺jäy⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. ⁸ Mah⁺ ga⁻noo⁻ Zaqueo jee⁺ ma⁻gya⁺, ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, kwan⁻ to⁻dsaah⁻ he⁻ cha⁻ kin⁺ kwëehn⁻ dsa⁻ hi⁻ tä⁻nee⁺. Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma⁻hiin⁺ kuu⁺ kih⁺, ngëen⁺ kiyh⁺ kye⁺ juh⁺.

⁹ Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Na⁺ ma⁻laa⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ cha⁺neh⁺ la⁻. Jëeh⁺, dsa⁻nüuh⁻ la⁻, laa⁺ ja⁻ba⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ Abraham ka⁻läh⁺. ¹⁰ Jëeh⁺, Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻, ma⁻jay⁻ hnaayh⁻ hi⁻ na⁻hëë⁺ mah⁺ lääy⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ uu⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁺jmee⁺ ta⁺ kyaah⁺ kuu⁺
(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ ma⁻nuu⁻ kih⁺ Jesús, he⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻. Jëeh⁺ ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäyh⁺ kih⁺ Jerusalén hi⁺ ma⁻jmee⁺ dsa⁻ huud⁻dsë⁻, lä⁻chah⁺ ja⁻ ma⁻lee⁺ Jesús dsa⁻ta⁺ mah⁺ jmeey⁺ hih⁺ kih⁺ dsa⁻gooy⁺. ¹² He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻jøøh⁺ hi⁻ ngoo⁺ jee⁺ jwii⁻ uu⁺ jee⁺ hña⁺ dsih⁺ leey⁺ dsa⁻ta⁺ jøøh⁺, ja⁻ga⁻jäyh⁺ gooy⁺. ¹³ Jää⁺ ja⁻ga⁻ya⁻hëëy⁺, ga⁻tëëyh⁺ gya⁺ moz⁻ kyaay⁺. Ga⁻kwëëyh⁺ ma⁺ koo⁻ chooh⁺ kuu⁺ lä⁻jaay⁻. Mah⁺ ga⁻siiyh⁺: “Jmee⁺ hnäh⁺ ta⁺ kyaah⁺ kuu⁺ la⁻, ta⁻ko⁻jiih⁺ lä⁻hëën⁺.” ¹⁴ Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ma⁻na⁻høøh⁺ kih⁺ dsa⁻jøøh⁺ he⁺. He⁻ja⁻ ga⁻cheey⁺ dsa⁻ kaah⁻ kiyh⁺ hi⁻ dsa⁻jäh⁻ jee⁺ ja⁻: “Sa⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ lee⁺ dsa⁻ na⁻ dsa⁻ta⁺ kya⁺ jnääh⁺.”

¹⁵ Lä⁻koo⁻ ma⁺ jah⁺ dsa⁻jøøh⁺ he⁺, ma⁻ngëë⁺ ma⁻hñaay⁺ ta⁺, ga⁻jmeey⁺ mada⁻ dsa⁻tëëyh⁺ moz⁻ hi⁻ ga⁻kwëëyh⁺ kuu⁺ mah⁺ jëëy⁺ ha⁻ koo⁻ te⁺ kuu⁺ ma⁻lih⁻ moz⁻ he⁺. ¹⁶ Ja⁺ hi⁻ to⁻në⁺ he⁺, ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, kyaah⁺ kuu⁺ kyah⁺ ma⁻lihn⁻ koo⁻ ga⁻gya⁻ lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺.” ¹⁷ Dsa⁻ta⁺ jøøh⁺ he⁺ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺: “Llu⁺ ba⁺ ta⁺ kyah⁺, hne⁻ moz⁻ lluu⁺ kyaan⁺. Kih⁺ he⁻ ma⁻mi⁻teh⁻ kyaah⁺ miih⁻ he⁻ ga⁻toohn⁺ gooh⁻, leeh⁺ dsa⁻ta⁺ kih⁺ gya⁺ jwii⁻.” ¹⁸ Ja⁺ hi⁻ jñah⁺ he⁺ hi⁻ ga⁺jäh⁺: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, kuu⁺ kyah⁺ ma⁻lih⁻ hña⁺ juh⁺ lä⁻koh⁺ te⁺ kuu⁺ he⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺.” ¹⁹ Hi⁻ ga⁻siiyh⁺ ka⁻läh⁺ hi⁻ he⁺: “Hne⁻ ka⁻läh⁺ leeh⁺ dsa⁻ta⁺ kih⁺ hña⁺ jwii⁻.”

²⁰ Hi⁻ ja⁺ jñah⁺ ka⁻läh⁺ hi⁻ ga⁺jäh⁺: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, hee⁻ kuu⁺ kyah⁺ la⁻, ga⁻løøn⁺ llu⁺ kyaah⁺ hmiih⁻ dsa⁻luu⁻. ²¹ Jëeh⁺, ga⁻lä⁻gohn⁺ kyaah⁺ hne⁻ kih⁺ he⁻ hääh⁺ kyaah⁺ ta⁺ kyah⁺. Jmeeh⁻ kyah⁺ he⁻ la⁺ kih⁺ jñah⁺ hi⁺ chooh⁺ ta⁺ jee⁺ sa⁻ jngëeh⁻.” ²² Mah⁺ ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺: “He⁻ ba⁺ che⁻ hlëeh⁺ hne⁻ moz⁻. Kyaah⁺ ja⁻ba⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hlëeh⁺ llan⁻ ta⁺ kyah⁺. Ma⁻neh⁺ ba⁺ hne⁻ he⁻ hään⁺, mah⁺ jmeen⁺ kin⁺ he⁻ la⁺ kih⁺ jñah⁺ hi⁺ choohn⁺ ta⁺ jee⁺ sa⁻ ma⁻jngëen⁺. ²³ ¿He⁻la⁺ sa⁻ ga⁻tøøh⁺ kuu⁺ kin⁺ banco mah⁺ ma⁻la⁺ ma⁻jahn⁻ ma⁻ngëeh⁺ kin⁺ lä⁻kye⁻ sa⁻joo⁺ kih⁺?” ²⁴ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee⁺ ja⁻: “Jñuuh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ he⁻ chooyh⁻ na⁻ mah⁺ kwëëh⁻ hnäh⁺ hi⁻ cha⁻ kih⁺ gya⁺ koo⁻ na⁻.” ²⁵ Dsa⁻ he⁺ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, pero dsa⁻ na⁻ cha⁻ba⁺ kiyh⁺ gya⁺ koo⁻ na⁻.” ²⁶ Pero jwëëhn⁻ hnäh⁺: “Hi⁻ cha⁻ kih⁺, hyoyh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻. Mah⁺ hi⁻ cha⁻ miih⁻ kih⁺, dsa⁻jñuh⁺ go⁻te⁻

ba' he- cha- kiyh'. ²⁷ Lä'ja- ka-läh' lä'jēē- hi- na-høøh' kin-, hi- sa- ma- hnøø' ma' jmeen` hih- kih', go-kyaa- kyaan- ta- la- mah' kuh' luuy' cha'nēn- la-."

Ga'he' Jesús na-dsēē- burr- jwiī- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ma-ngēē' ma-hlēēh' Jesús juu' ja-, ga'hey' jwē' ngooy' ta- Jerusalén.

²⁹ Ma' ngooy' ya-chuyh' jwiī- Betfagé kyaah' Betania, jāh- kih' moh' he- chee- Olivo, ga-cheey' uu' discípulo kyaay'. ³⁰ Ga-siiyh-:

—Go-nāā' hnäh' ta' jee' jwiī- mäh- he- nøø' ta- cha'nē'. Wa-ra- ga-tēēh' hnäh' jee' oo-, jnääh- hnäh' jāa- burr- mäh' hi- na-hñuu'h', hi- sa- ga- ma-wiī' dsa-. Ja- cheeh- hnäh' mah' ya'jääh- hnäh' ta- la-.

³¹ Cher'mah' chaa- hi- ga-ngiī' juu' kyah' hnäh' he-la' cheeh' hnäh' burr- na-, ja- jwiīh' hnih' lä-la-: "Jmee- biī' kih' Dsa-jøøh' kyaay' jnääh' ba' la-."

³² He-ja- ga-nāā' ba' hi- ga-cheey' he'. Hi- ga-jnääh' ba' lä-koh' ga-jäyh'. ³³ Lä-koo- ma-tääh' cheeyh- burr- he', ga-jäh' dsa-juu' burr- siiyh-:

—¿He-la' cheeh' hnäh' burr- na-?

³⁴ Mah' ga-jäh' discípulo he' siiyh-:

—He- jmee- biī' kih' Dsa-jøøh' jnän- ba' la-.

³⁵ He-ja- na'jääh' burr- he' jee' cheh' Jesús mah' ga'kye- dsa- hmiīh- kih' ka-luu' burr-. Ja-ga' ga-wiī' Jesús burr- he'. ³⁶ Lä-koo- ma' ngoo' Jesús, lä-jēē- dsa- ma' ja- hmiīh- kih' lä- hä' jwē'. ³⁷ Ma' ngooy' ya-jäyh' jyoo- kih' moh' Olivo, peer- ma' chaa- llu' lä-jēē- dsa- kyaay' hi- ma' chaa' kaah' kiyh'. Ma' tooyh- miīh', kway- tí'hmaah' kih' Dio kih' lä-jē- he- juh-gaa- he- ga-jēēy'. ³⁸ Ma' jäyh':

—iDio kyaah' Dsa-jøøh' jnän- hi- ja' na- lä-hih- kiyh'! Wa' hii' tiī' gyuu'h' jmi-gyuu-. iHe- ba' che- jøøh' laa- hi- gya' gyuu'h'!

³⁹ Ja-ga' ko-llaa' fariseo hi- ma' tääh' jee' kih' dsa- he' ga-jäyh':

—Ta-jwoh', ta- kwa- jwē' hlēēh- discípulo kyaah' lä-na-.

⁴⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jwēēhn- hnäh', cher'mah' dsa- la- ga-tu' hlēēh- lä-na-, kuu' he- tääh' la- hlēēh' llay-.

⁴¹ Lä-koo- ma' ga-tēē' Jesús chuh- kih' Jerusalén, ga-jēēy' ta' jee' jwiī- ja-. Peer- ga-ki' ga-hooyh' kih' dsa- chaa- jee' ja-. ⁴² Hi- ga-jäyh':

—He- ba' che- llu' kyah' hnäh', wa-ra- jāh' kih' lä-ngēēh' hnäh' jmiī' na', hii- na- hi- le' jmee' hii' tiī' kyah' hnäh'. Pero sa- jnä' he- ja- kyah' hnäh' na' ga-juh-. ⁴³ Jēēh', ja- jmiī' hliih' kyah' hnäh'. Dsa- hi- na-høøh' kyah' hnäh' dsa-taayh- lä-ku' lä-jii' jee' jwiī- kyah' hnäh' mah' saayh' hnäh' lä-hii' nē' go-te-. Ni- ko-taa' mo-so- cha- jee' lääh' hnäh'.

⁴⁴ Soh'hlay' go-te- na'hyah- he- na-jnē- jwiī- kyah' hnäh'. Ja- jiih' ma-jaa' hnäh' kih' dsa- he'. Soh'hla' mi'kuu' he- la' na'hyah-, kih' he- sa- ga-jmeeh' hnäh' he' he- ja' hi- ma-lääh' hnäh'.

Ga⁺hwëë¹ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ hñii⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ma⁺ ga⁺he⁺ Jesús jee⁺ chih⁺ gwah⁺ juuh⁺, ga⁻løøy⁺ hëëy⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ lla⁺ hmooh⁺ jee⁺ ja⁻. ⁴⁶ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Lä⁻la⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Hne⁻ kin⁺ lä⁻chee⁻ hne⁻ jee⁺ ngii⁺ dsa⁻ kih⁺ Dio.” Pero ma⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻koö⁻ too⁻ jee⁺ dsa⁻ taah⁻ dsa⁻hi⁻ ba⁺.

⁴⁷ Koö⁻ jmi⁺ koö⁻ jmi⁺ ma⁺ hlëëh[~] Jesús dsa⁻ jee⁺ chih⁺ gwah⁺. Pero lä⁻jëë⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻ kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ dsa⁻kaah⁺ kih⁺ jee⁺ jwi⁺ ja⁻, ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ jngëëyh⁺ Jesús. ⁴⁸ Sa⁻ ga⁻jnøøyh⁺ ha⁻ lä⁻ ma⁺ jmeey⁺ mah⁺ ma⁺ jngëëyh⁺ Jesús, jëeh⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ jëë[~] koö⁻ hweh⁻, nuuy⁻ juu⁺ he⁻ kwa⁺ Jesús.

He⁻ ja⁺ gyuuh⁺ ba⁺ hih⁺ he⁻ jmee⁺ Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 ¹ Koö⁻ jmi⁺ ma⁺ cheh⁺ Jesús hlëëyh[~] dsa⁻ ju⁺hmëë⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ ma⁺ ya⁻nää⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻ kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁺. ² Mah⁺ ga⁻jäyh⁺ siiyh⁺ Jesús:

—Chih⁺ jnääh⁺. ¿Che⁺ cha⁻ jwë⁺ kyah⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻? ¿Hi⁻ kih⁺ hih⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

³ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Ngiin⁺ koö⁻ mi⁺juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Jëeh⁻ da⁺ hnäh⁺ kin⁺ jää⁺, ja⁻ga⁺ jwahn⁻ hi⁻ kih⁺ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ lä⁻la⁻. ⁴ ¿Hi⁻ ga⁻jmee⁺ hih⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁺, che⁺ Dio o che⁺ dsa⁻nüuh⁻?

⁵ Jee⁺ tääyh⁺ ja⁻ ma⁺ llay⁺ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Cher⁺mah⁺ ga⁻jäh⁺ jne⁺, hih⁺ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, Jesús jäh⁺: “¿He⁻la⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ ga⁻ja⁻?” ⁶ Hi⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻jäh⁺ jne⁺, ja⁺ hih⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺ ja⁻, lä⁻jëë⁺ dsa⁻ te⁺ kuu⁺ jnän⁻, jëeh⁺, lä⁻jëë⁺ hi⁻ he⁺ jmeey⁻ dsoo⁺ Jwaa⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ ngëë[~] juu⁺ kih⁺ Dio.

⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁺ ga⁻siiyh⁺ Jesús:

—Sa⁺ ñe⁺ jnääh⁺ hi⁻ kih⁺ hih⁺ ja⁺ Jwaa⁻ he⁻ ga⁻chaa⁺ dsa⁻ jmi⁺.

⁸ Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺ ka⁻läh⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Ni⁺ jnä⁺ sa⁻ jmeehn⁻ juu⁺ hi⁻ ga⁻jmee⁺ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ lä⁻la⁻.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koö⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻høø⁺ ta⁺ kih⁺ jñah⁺

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Hi⁺ ga⁻løøy⁺ hlëëyh[~] dsa⁻ juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻tää⁺ koö⁻ nää⁺ chaah⁺ wi⁻jeh⁺. Mah⁺ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ høøy⁺ ma⁺ to⁺dsaah⁻. Ja⁻ga⁺ ya⁻hëëy⁺ ngooy⁺, jee⁺ ga⁻lä⁻hëëy⁻ cha⁻mi⁻h⁻ jmi⁺. ¹⁰ Ma⁺ ga⁻lloo⁺ jii⁺ kih⁺ mi⁺jeh⁺ ja⁻, ga⁻cheey⁺ jaa⁻ moz[~] kyaay⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻høø⁺ ta⁺ kiyh⁺ mah⁺ ma⁺ kooy⁺ heey⁻ he⁻ ma⁺ tëëy⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁺ høø⁺ chaah⁺ jeh⁺ ja⁻, ga⁻kway⁺ kih⁺ moz[~] he⁺ mah⁺ ga⁻hëëy⁺ kih⁺ ta⁺jmah⁺. ¹¹ Ga⁻cheey⁺ jñah⁺ ka⁻läh⁺ moz[~] kyaay⁺. Hi⁻ he⁺

ka⁻lä^h ga⁻jmi⁻ ga⁻baa⁻ dsih⁻, ga⁻lley⁻ o⁻hih⁻ kih⁻ mah⁻ ga⁻cheeyh⁻ ta⁻jmah⁻.¹² Ga⁻të⁻ hnë⁻ jiih⁻ ga⁻cheey⁻ jñah⁻ moz⁻ kyaay⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jmee⁻ ta⁻ jee⁻ ja⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h ga⁻jmeeyh⁻ dsoo⁻ mah⁻ ga⁻hëey⁻ kih⁻ go⁻te⁻.

¹³ Hi⁻ dsa⁻juu⁻ chaah⁻ jëh⁻ ja⁻, ma⁻ jmeey⁻ hu⁻dsë⁻: “¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁻? Go⁻ cheen⁻ jaa⁻ chih⁻ kyaan⁻ nää⁻ ga⁻ hi⁻ hnaan⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻llooy⁻, jmeey⁻ he⁻ kih⁻.”¹⁴ Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ chaah⁻ jëh⁻ ja⁻, ma⁻ ga⁻jëey⁻ ja⁻ chih⁻ he⁻, ga⁻taayh⁻ ga⁻llay⁻ juu⁻, ga⁻jäyh⁻: “Hi⁻ oo⁻ na⁻ jä⁻ kyaah⁻ ta⁻ la⁻. Wa⁻ jngëeh⁻ jnih⁻ mah⁻ jän⁻ kyaah⁻ heey⁻ he⁻ ma⁻ tëey⁻.”¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁻lleey⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻ jee⁻ ma⁻ na⁻jnää⁻ chaah⁻ jëh⁻ ja⁻ mah⁻ na⁻jngëeyh⁻.

¿Hee⁻ ba⁻ jmee⁻ dsa⁻juu⁻ chaah⁻ jëh⁻ kih⁻ hi⁻ høø⁻ ta⁻ kiyh⁻, laah⁻ hnäh⁻?¹⁶ Lloo⁻ dsa⁻juu⁻ jëh⁻ mah⁻ mi⁻llaay⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻ ja⁻ mah⁻ tooyh⁻ goo⁻ jñah⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kiyh⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús.

Ma⁻ ga⁻nuu⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ juu⁻ ja⁻, ga⁻jäyh⁻:

—iSa⁻ wa⁻ kwa⁻ Dio jwë⁻ jmeen⁻ lä⁻ja⁻!

¹⁷ Ma⁻ cheh⁻ Jesús jëë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻siiyh⁻:

—¿Hee⁻ hnøø⁻ jäh⁻ he⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻?:

Ja⁻ba⁻ ku⁻u⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻tih⁻ dsë⁻ të⁻hyah⁻,

he⁻ ja⁻ ba⁻ ga⁻jä⁻ lä⁻koo⁻ mi⁻ku⁻u⁻ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻në⁻ kih⁻ koo⁻ hne⁻ juuh⁻.

¹⁸ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ täh⁻ në⁻ ku⁻u⁻ ja⁻, hi⁻ he⁻ chu⁻jøø⁻ jmi⁻ngo⁻ kih⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻toh⁻ ku⁻u⁻ ja⁻ në⁻ kih⁻ dsa⁻, jleeyh⁻ go⁻te⁻.

¹⁹ Lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁻ he⁻ kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley⁻ hnøøy⁻ ma⁻ saayh⁻ Jesús hor⁻ ja⁻, jëeh⁻ ga⁻tah⁻ dsëy⁻ he⁻ ga⁻hlëeh⁻ Jesús kiyh⁻ kyaah⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻ ja⁻. Pero ma⁻ gayh⁻ dsa⁻.

Kwaat⁻ kih⁻ ku⁻sih⁻

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻chee⁻ dsa⁻kaah⁻ he⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ na⁻kii⁻ juu⁻. Hi⁻ he⁻ ma⁻ jmää⁻ hñii⁻ lä⁻koo⁻ hi⁻ lluu⁻. Lä⁻ taa⁻ ga⁻ ga⁻jmeey⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ kaah⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús mah⁻ ma⁻ hñiy⁻ kiyh⁻ kyaah⁻ dsa⁻ta⁻.²¹ Lä⁻ja⁻, ga⁻ngiiy⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—Ta⁻jwoh⁻, në⁻ jnääh⁻ hne⁻ hlëeh⁻ kwee⁻ ma⁻ kwah⁻ juu⁻. Sa⁻ cha⁻ kwaat⁻ kyeh⁻ ha⁻ lä⁻ laa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻. Hne⁻ jwiih⁻ dsa⁻ kyaah⁻ ju⁻dsoo⁻ jmah⁻ ba⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ jwë⁻ kih⁻ Dio.²² ¿Ha⁻ lä⁻ jwah⁻ hne⁻, che⁻ llu⁻ mi⁻hmaah⁻ jne⁻ ku⁻sih⁻ kih⁻ dsa⁻ta⁻ César o sa⁻ llu⁻?

²³ Pero kyuu⁻ ba⁻ Jesús may⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻:

—¿He⁻ la⁻ kah⁻ hnäh⁻ dsën⁻?²⁴ Heeh⁻ da⁻ jnä⁻ koo⁻ kuu⁻. ¿Hii⁻ kih⁻ heeh⁻ to⁻ la⁻? ¿Hii⁻ kih⁻ jmi⁻ na⁻si⁻ la⁻?

Mah⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ he⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Kih⁻ César ba⁻ na⁻.

²⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—He⁻ la¹ kih¹ César, kwëeh^h ba¹ César. He⁻ la¹ kih¹ Dio, kwëeh^h ba¹ Dio he⁻ la¹ kih¹.

²⁶ Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁻jnøøyh¹ ha⁻ lä⁺ jee¹ ma¹ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús to⁻lo⁺ né⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻. Koo⁻ ga⁻taayh¹ jëë⁺ dsayh⁺ ba¹ kyaah¹ juu¹ he⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús kiyh¹ mah¹ ga⁻jäy¹ ti⁻sih¹ go⁻te⁻.

Ga⁻ngii¹ dsa⁻ juu¹ ha⁻ lä⁺ le¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ lä⁻jiih¹ hi⁻ na⁻juu¹

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Lä⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää¹ ko⁻llaa¹ dsa⁻ saduceo jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús. Dsa⁻ he¹, sa⁺ ma¹ jmeey⁺ dsoo¹ he⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹. Mah¹ ga⁻ngii¹ dsa⁻ he¹ juu¹ kih¹ Jesús. ²⁸ Ga⁻jäyh¹:

—Ta⁻jwoh¹, Moisé ga⁻sih¹ jnän^h kyaah¹ juu¹ la⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻juu¹ jaa⁻ dsa⁻nñuuh⁻ hi⁻ sa⁺ chaa⁻ joo¹, dsa⁻nñuuh⁻ øøh⁻ hlii¹ he¹, lle^h kih¹ tëëy⁺ dsa⁻më¹ mah¹ lä⁻chaa⁻ jooy¹ hi⁻ lee¹ kwaat⁻ kya¹ hlii¹ øøyh⁻. ²⁹ Ma¹ laa¹ gyee¹ dsa⁻nñuuh⁻ jaa⁻ ba¹ cho⁻jmiiy⁻. Hi⁻ to⁻né⁺ he¹ ga⁻kaa¹ dsa⁻më¹ pero chah¹ ba¹ ga⁻juuy¹. Sa⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻ jooy¹. ³⁰ He⁻ja⁻ jee¹ ga⁻të¹ uu¹ dsa⁻nñuuh⁻ øøyh⁻, ga⁻kaa¹ dsa⁻më¹ he¹. Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻juuy¹, sa⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻ jooy¹. ³¹ Jee¹ ga⁻të¹ uu⁻ dsa⁻nñuuh⁻ øøyh⁻, ga⁻kaay¹ dsa⁻më¹ he¹. Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ lä⁻jëë⁺ gyee¹ dsa⁻nñuuh⁻ ga⁻kaa¹ dsa⁻më¹ he¹ hi⁺ ga⁻juu¹ lä⁻jëë⁺ gyee¹ dsa⁻nñuuh⁻ he¹. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻ joo¹. ³² Jee¹ ga⁻dsaa¹ go⁻te⁻, ga⁻juu¹ hñii¹ dsa⁻më¹ ka⁻läh¹. ³³ Wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ lä⁻jiih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹, ¿hii¹ jaa⁻ kih¹ jee¹ lä⁻jëë⁺ gyee¹ lee¹ kya¹ dsa⁻më¹ he¹? Jëeh¹, ga⁻lä⁻jëë⁺ gyee¹ ba¹ ga⁻lä⁻kyaayh¹ —ga⁻jäh¹ dsa⁻ saduceo siyh⁺ Jesús.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siyh⁺:

—Dsa⁻më¹ dsa⁻nñuuh⁻ jëey¹ gooy⁻ ta⁻ko⁻jiih¹ chaay⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ ba¹. ³⁵ Pero lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ laa¹ kwaat⁻ lä⁻jiih¹ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹ mah¹ dsa⁻taayh¹ jmi⁻gyuu⁺ hmëë¹, jee¹ ja⁻ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻më¹ dsa⁻nñuuh⁻ mo⁻so⁺ jëey¹ gooy⁻. ³⁶ Ni⁺ mo⁻so⁺ juuy¹ ka⁻läh¹, leey¹ kwee⁻ lä⁻koø⁻ ángele. Lä⁻llu¹ he⁻ lä⁻jiiyh¹ he⁻ja⁻ leey¹ joo¹ Dio ba¹. ³⁷ Hi⁺ lä⁻kye⁻ Moisé ga⁻mi⁻jnää⁻ jnän^h he⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹. Jëeh¹, lä⁺ ma¹ ga⁻sih¹ Moisé lä⁻koø⁻ ga⁻la¹ kiyh¹ jee¹ ma¹ chih¹ chaah¹ too¹ ja⁻, ga⁻tëëyh¹ Dio lä⁻la⁻: “Dio kya¹ Abraham, Dio kya¹ Isaac, Dio kya¹ Jacob.” ³⁸ He⁻ ga⁻jäyh¹ lä⁻ja⁻, sa⁺ na⁻juu¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän^h he¹ kih¹ Dio. Jëeh¹ Dio jnän^h laay¹ Dio kya¹ hi⁻ na⁻jiih⁺ ba¹.

³⁹ Ko⁻llaa¹ ta⁻jwoh¹ kya¹ ley ga⁻jäh¹ siyh⁺:

—Llu¹ ba¹ he⁻ ma⁻jäh¹ na⁻, Ta⁻jwoh¹.

⁴⁰ Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁺ ga⁻tuu⁻ dsëy¹ ma¹ ngii¹ gyih¹ juu¹ kih¹ Jesús.

Hi⁻ kih¹ ja¹ hi⁻ laa¹ Cristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ la¹ he⁻ jäh¹ dsa⁻, Cristo laa¹ sa⁻ju⁻ kih¹ David? ⁴² He¹ ba¹ hñii¹ David ga⁻sih¹ juu¹ la⁻ né⁺ je⁻ kih¹ Salmo:

Ga⁺jäh⁺ Dio ga⁺siyh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺:

“Na⁺ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kin⁺ la⁻,

⁴³ lä⁺jiih⁺ lloo[~] jmi⁺ llaan⁻ hi⁺ tiih⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ na⁻høøh⁺ kyah⁺.”

⁴⁴ ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ laa⁺ Cristo sa⁺ju⁻ kih⁺ David ga⁻ ja⁻, cher⁺mah⁺ hñii⁺ David ga⁺jäh⁺ kih⁺ Cristo: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺?”

Ga⁺juuh⁺ Jesús kih⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Lä⁺ ma⁻nuu⁺ ja⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺jäh⁺ Jesús siih⁺ discípulo kyaay⁺:

⁴⁶ —Leeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Peer⁺ tih[~] dsëy⁺ ngëy⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ kyeyh⁺ hmi⁺ kyoo⁻, hnøøy⁺ jmee⁺ dsa⁻ Dio kiyh⁺ cha⁺jwë⁺ juuh⁻. Hi⁺ tih[~] dsëy⁺ gyay⁺ to⁻në⁺ hma⁻sii[~] neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ jee⁺ dsa⁻taah⁻ dsa⁻ kuh⁻hih⁻. ⁴⁷ Hwëëy[~] dsa⁻më⁺ hñii⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺, ki⁻wëë⁺ dsa⁻taayh⁻ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio ha⁻ jee⁺ jëë⁺ dsa⁻ kiyh⁺. Pero cha⁻ga⁺miih⁻ wi⁺ heeh⁺ Dio dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ lä⁺ja⁻.

Na⁺ka⁻ dsa⁻më⁺ hñii⁺ kuu⁺ cha⁺në⁺ Dio

(Mt. 12:41-44)

21 ¹ Ma⁺ cheh⁺ Jesús jëë[~] ha⁻ lä⁺ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺, tooyh⁻ kuu⁺ neh⁺ wi⁺ kih⁺ gwah⁺. ² Ga⁺jëëy⁺ ka⁻läh⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hñii⁺ hi⁻ tä⁻nëë⁺ go⁻te[~], ga⁺tooyh⁻ to⁺ ñe⁺ nøø⁺ he⁻ sa⁺ kyee⁺ ni⁺ miih⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁺jäyh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hnäh⁺, dsa⁻më⁺ hñii⁺ la⁻ tä⁻nëë⁺, ma⁻kway⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺. ⁴ Jëeh⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ oo⁺ ma⁻kwëeh⁺ Dio miih⁻ he⁻ dsa⁻chaa⁺ kiyh⁺, pero dsa⁻më⁺ hñii⁺ la⁻, ma⁻ke⁺ tä⁻nëëy⁺, ma⁻kway⁺ lä⁻koh⁺ te⁺ kuu⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ lay⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Lloo[~] koo⁻ jmi⁺ hla⁺ gwah⁺ juuh⁺

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ ma⁺ lla⁺ juu⁺ kih⁺ gwah⁺ ha⁻ lä⁻koo⁻ na⁻hñaah⁺ ma⁺ la⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻chuh⁺ hi⁺ ma⁺ na⁻lii⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁺ dsa⁻ka⁺ dsa⁻ kih⁺ Dio. He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

⁶ —Lä⁻jë⁺ he⁻ jëeh⁺ hnäh⁺ na⁻, lloo[~] koo⁻ jmi⁺ ni⁺ koo⁻ mi⁺kuu⁺ sa⁺ jä⁺ na⁻chuh⁺ në⁺ kih⁺ øøh⁻. Lä⁻jë⁺ ba⁺ soh⁺hla⁺.

Joh⁺ nëë⁺ sa⁺ jmee⁺ lii[~] jää⁺ ja⁻ ga⁺ llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ He⁻ja⁻ ga⁺ngii⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, ¿lih⁺ ba⁺ le⁺ he⁻ hlëeh⁺ na⁺? ¿Hee⁻ lii[~] jmee⁺ wa⁻ra⁻ ya⁺jäh⁺ lä⁻te⁺ juu⁺ na⁻?

⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Hnøø¹ leeh¹ hnäh¹ mah¹ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ mi⁻ gaa⁺ hnäh¹. Jwëë¹ dsa⁻ ya⁻ nää¹ hi⁻ ka¹ nē⁺ kin⁺, jäyh⁺ siiyh⁺ hnäh¹: “Jnä¹ he¹ laan¹ Cristo hi⁻ ma⁻ chee¹ Dio.” Hi⁺ jäyh⁺: “Ma¹ ngoo¹ ga⁺ tē¹ jmi¹.” Pero ta⁺ go⁻ nää¹ hnäh¹ kaah¹ kiyh¹. ⁹ Ga¹ ma⁻ nuuh⁻ hnäh¹ cha⁻ hni⁻ ta⁺ la⁺ ta⁺ jnø⁺, ta⁺ jøøh¹ hnäh¹ hñaah¹. Jëeh¹, jmee⁺ bii¹ le¹ lä⁻ ja⁻ to⁻ nē¹. Pero ja⁺ lä⁻ चाह¹ ja⁻ llaa⁻ jmi⁻ gyuu⁺.

¹⁰ Ngoo¹ bih¹ hlëëyh⁺:

—Tee¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa¹ kyaah¹ jyoh¹ hwa¹, hi⁺ tee¹ dsa⁻ ta⁺ kyaah¹ jñah¹ dsa⁻ ta⁺. ¹¹ Jeh¹ wi¹ jwërte hwa¹, ja⁺ he⁻ koo⁻ jee¹ jwi⁻ jëë¹ dsa⁻ hoo⁺ hi⁺ lä⁻ cha⁻ dsoo⁺ he⁻ dsa⁻ kwah¹. Jmee¹ goo⁻ jwërte, hi⁺ ha⁻ koh¹ lii⁻ sa⁺ jmee¹ gyuu¹ jmi⁻ gyuu⁺.

¹² Jää¹ ja⁻ ga¹ le¹ lä⁻ jē⁺ he⁻ hlëëhn¹ la⁻, saah¹ dsa⁻ hnäh¹, jmeeyh⁺ hnäh¹. Jääy¹ hnäh¹ neh⁺ gwah⁺ kiyh¹, taayh⁺ hnäh¹ neh⁺ ñe¹, dsa⁻ jääy⁺ hnäh¹ cha⁻ nē¹ dsa⁻ ta⁺ kaah¹ kwaat⁻ kin⁺. ¹³ Jee¹ tääh¹ hnäh¹ dsa⁻ ngëeh¹ hnäh¹ lä⁻ ja⁻, ma¹ ja⁻ la¹ jmi¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻ kwah¹ hnäh¹ ju¹ dsoo⁺ kin⁺. ¹⁴ Koo⁻ hä¹ ba¹ lla¹ hoh¹ hnäh¹ he⁻ sa⁺ jmeeh¹ hnäh¹ huud¹ dsē⁻ ha⁻ lä⁻ hlëeh¹ hnäh¹ he⁻ kyaah¹ lääh¹ hnäh¹ hñaah¹, ga¹ ma⁻ tääh¹ hnäh¹ cha⁻ nē¹ dsa⁻ ta⁺.

¹⁵ Jëeh¹, jnä¹ ba¹ kwan¹ juu¹ he⁻ hlëeh¹ hnäh¹ kyaah¹ cha⁻ mi⁻ huud¹ dsē⁻ llu¹. Lä⁻ ja⁻ lä⁻ jëë⁺ hi⁻ na⁻ høøh¹ kyah¹ hnäh¹ sa⁺ leeyh⁺ hnäh¹ kyaah¹ ma⁻ la⁺ juu¹ he⁻ hlëëyh⁺. ¹⁶ He¹ ba¹ maa¹ tää¹ kyaah¹ hnäh¹ hni⁻ kyah¹ hnäh¹, lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹ øøh¹ hnäh¹, hi⁻ chaa⁻ kyaah¹ hnäh¹, ome⁻ kyaah¹ hnäh¹. Lä⁻ jiih¹ jngëëyh¹ ko⁻ llaa¹ hnäh¹. ¹⁷ Ga¹ lä⁻ jëë⁺ ba¹ jmee¹ na⁻ høøh¹ kyah¹ hnäh¹ kwaat⁻ kin⁺. ¹⁸ Pero ni⁺ koo⁻ jñu⁻ lleh¹ hnäh¹ sa⁺ dsa⁻ hi¹.

¹⁹ Wa¹ kwëeh¹ hoh¹ hnäh¹ mah¹ lä⁻ ja⁻ lääh¹ hnäh¹.

²⁰ Wa¹ ra⁻ ga⁺ jëeh¹ hnäh¹ ma⁻ tääh¹ hløø¹ lä⁻ ku¹ lä⁻ jii¹ kih¹ Jerusalén, ma¹ ja⁻ lä⁻ ñeh¹ hnäh¹ ma⁻ lloo¹ jmi¹ jee¹ hee¹ go⁻ te⁻ jee¹ jwi⁻ ja⁻. ²¹ Jmi¹ ja⁻ lä⁻ jëë⁺ hi⁻ tääh¹ hwa¹ Judea wa¹ kyuu¹ ta⁺ moh¹. Hi⁻ tääh¹ jee¹ jwi⁻, wa¹ kyuu¹. Hi⁺ hi⁻ tääh¹ jee¹ nuu⁻ kih¹, ta⁺ wa¹ lla⁻ nääy¹ cha⁻ neh⁺ kiyh¹. ²² Jëeh¹, ma¹ ja⁻ dsëë¹ jmi¹ teeh⁺ Dio jwi⁻ kih¹ dsa⁺, mah¹ lä⁻ te¹ lä⁻ jē⁺ juu¹ he⁻ ma⁻ na⁻ sii⁻. ²³ Peer⁺ jwi⁻ dsa⁻ mē¹ hi⁻ kyaa⁻ gyuu⁻ jmi¹ ja⁻ hi⁺ lä⁻ ja⁻ hi⁻ jää¹ gyuu⁻ sēh¹ ka⁻ läh¹. Ha⁻ koh¹ wi¹ sa⁺ jëë¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ Judea, heeh¹ Dio wi¹ jwërte dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén. ²⁴ Ko⁻ llaa¹ jngëeh¹ dsih¹ kyaah¹ ñe¹. Hi⁺ jñah¹ ko⁻ llaa¹ jää¹ dsih¹ na⁻ hñuuy⁻ ta⁺ jee¹ jyoh¹ jwi⁻. Lä⁻ tē¹ dsē¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu jmeey¹ kih¹ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén lä⁻ jiih¹ dsëë¹ jmi¹ he⁻ lle¹ kiyh¹.

Wa¹ ra⁻ ga⁺ tē¹ jee¹ jäh¹ Hi⁻ ga⁻ lëë¹ ngo¹

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Ja⁻ ga¹ jmee¹ lii⁻ nē¹ hyoo⁻ nē¹ sih⁻ jee¹ hëë⁻ nuu¹, mah¹ nē¹ hwa¹ la⁻ sa⁺ ñe⁻ dsa⁻ he⁻ jmee¹ wa¹ ra⁻ ga⁺ nuuy¹ tooh⁻ mi⁻ jmi⁻ ñeeh¹ wa¹ ra⁻ ga⁺ hluh¹ wi¹ jwërte. ²⁶ Lä⁻ jiih¹ sa⁻ hlaa¹ dsa⁻ hwa¹ lä⁻ goyh⁺. Jmeey¹ huud¹ dsē⁻ he⁻ ba¹ le¹ kiyh¹ wa¹ ra⁻ ga⁺ jëëy¹ sa⁻ jeh⁻ lä⁻ jē⁺ he⁻ cha⁻ gyuu¹. ²⁷ Ja⁻ ga¹ jëëy¹ Hi⁻ ga⁻ lëë¹ ngo¹ la⁻ hi⁻ jäh¹ gyuu¹ jee¹ jni¹ kyaah¹ cha⁻ mi⁻

be', laay' jøøh' go-te'. ²⁸ Wa'ra- ga'løø' dsa-la' lä-jë' he- la-, ja- kwah- hnäh' be', chaah' hnäh' hñaah'. Jëeh', miih- ga' hnøø' lääh' hnäh' ma'ja-.

Juu' na-hmää' kih' chaah' higo

²⁹ Hi- ga-jäyh' siiyh' juu' na-hmää' lä-la-:

—Jëë' da' hnäh' ha- lä- la' kih' chaah' higo kyaah' jyoh' chaah' hma-.

³⁰ Wa'ra- ga'løø' dsa-hyo- sa'jih' kih', ma-nëh' hnäh' he- ma-ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. ³¹ Ja-ba' lä-ja- hnäh' ka-läh', wa'ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lä-jë' he- ma-jwahn' la-, wa' lä-ngëeh' hnäh' he- ma-ya-jäh' jee' jmee- Dio hih' jnä'hä'.

³² Ma'ra- ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', sa- llaa- dsa- chaa- na' ta'ko-jiih' sa- ga' ma-lä-te' lä-jë' he- jäh' juu' la-. ³³ Ngëë' ba' lä-jë' he- cha- gyuuh' hwa', pero juu' kin-, lä- ma-cha- ja-ba'.

³⁴ Hnøø' hääh' hnäh' hñaah'. Ta- kwa- hnäh' jwë' lä-hweh- tuh-hoh' hnäh' kyaah' he- hliih' he- jøø' kyah' hnäh', he- lla-heeh' hnäh', he- kyeh' hnäh' cha-miih- huudsë- he- ga' hnøø' kyah' hnäh' jmi-gyuu- la-. Le' ga- che- ni- sa- leeh' hnäh' wa'ra- ga-lä-te' jmi' ja-. ³⁵ Jmi' ja- le' lä-koø- sa-lä' he- jlë' ga-lä-jëë- dsa- hi- tääh' lä-kaa- hwa'. ³⁶ Ta- gwii- hnäh' ja-, ngii' hnäh' kih' Dio ko-lla-jiih~ mah' lä-ja- lääh' hnäh' kih' lä-jë' he- wii' he- ja- ja-, hi- tëeh' hnäh' go-taah' hnäh' cha-në' Hi-ga-lëë'ngo' la- —ga-jäh' Jesús.

³⁷ Ta-la' jmi' ma' kway- juu' jee' chih' gwah-. Hi- ta-la' hwë' ma' go-hëy' ma' dsaayh~ ta' moh' he- chee- Olivo. ³⁸ Ta-la' tiih~ ma' dsa-nää' jwëë' dsa- jee' chih' gwah- ma' dsa-nuu' juu' he- kway-.

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 ¹ Ma-ngoo' ga-të' jmi' he- kuh- dsa- judiu he-niih- he- sa- kyaah' levadura, ja-ba' jmi' ja- kuh- dsa- he' borrego mäh'.

² Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' jngëeyh' Jesús jee' sa- jëë- dsa-, jëeh' ma' gayh- dsa-.

³ Mah' ga-he' Tana' neh- tuh-dsë' Juda hi- ma' tëeyh~ Iscariote. Hi- he' ma' laa' jaa- jee' lä-jëë- gya-tuu' apóstole kyaa' Jesús. ⁴ He-ja- ñeey' na-hlëeyh' jmi-dsa- kaah' kyaah' juu' hløø' hi- ma' høø- gwah- ja-.

Ga'llay' juu' kyaayh' ha- lä- ngëey' Jesús. ⁵ Peer- ga-lä-chaa' llu' dsa- he', he-ja- ga-jiiyh' kuu' kih' Juda. ⁶ Ga-heeh- ba' Juda juu' ja-. He-ja- ga-hnooyh- ha- lä- jmeey' mah' ngëey' Jesús jee' sa- jëë' dsa-.

Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän- ma-nuu- kyaah' ga-hiyh' juu'

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ma' tääh' dsa- judiu jmi' kuyh- he-niih- he- sa- kyaah' levadura, ma' ga-të' jmi' he- jngëeyh' borrego mäh' hi- kuyh- hwë' ma' të- jmi' ja-.

⁸ He_ja_ ga_jmee' Jesús mada_ kih' Pee' kyaah' kih' Jwaa_, ga_jäyh' siiyh_:

—Go_nää' hnäh' go_mi'llu` hnäh' jee' kyehn' borrego mäh'.

⁹ —¿Ha_ jawah' mi'llu` jnääh' ma_nuu_? —ga_jäh' discípulo he' siiyh_.

¹⁰ —Wa_ra_ ga_taa_ hnäh' jee' jwii_ juuh_ oo_, jeeh_ hnäh' jaa_ dsa_ hi_ kii' koo_ mi'dsuu' na_kah' jmi_. Ja_ lla_lleh_ hnäh' kaah' kiyh' lä_jiuh' dsa_hey' cha'neh_. ¹¹ Jee' dsa_hey' ja_, jwiih' hnäh' dsa_juu' hne': "Lä_la_ jäh' Ta_jwoh' siiyh_ hne_. ¿Na_ jee' hne' jee' le' kyeh' jnääh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan_?" ¹² Hi_ he' heeh' hnäh' jee' ga_të' to' jwëë' hne' jee' cha_ koo_ jee' he_ ma_na'llu_. Jee' ja_ mi'lluh' hnäh' ma_nuu_ jnän_ —ga_jäh' Jesús siiyh_.

¹³ Ga_lla_nää' ba' discípulo he' jee' ja_ hi_ ga_la' ba' lä_koo_ ga_jäh' Jesús siiyh_. Mah' ga_mi'lluy' ma_nuu_ he_ kuyh_.

¹⁴ Ma' ga_lloo' hor_ kuyh_, ga_gya_ Jesús në' mes_ ko_jøh' kyaah' apóstole kyaay'. ¹⁵ Mah' ga_jäh' Jesús siiyh_:

—iHa_ koh' sa_ hee' dsen_ kuhn_ ma_nuu_ la_ ko_jøh' kyaah' hnäh', jää' ja_ga_ jëen_ wii'! ¹⁶ Ma_ra_ ju'dsoo' jwëëhn_ hnäh', mo_so_ kuhn_ ka_läh' ma_nuu_ la_ lä_jiuh' lloo_ jmi_ he_ kuhn_ ka_läh' jee' jmee_ Dio hih_.

¹⁷ Mah' ga_kay' kyaah' he_ ma' haa' jmih' mi_jëh', ga_kway' ti_hmaah' kih' Dio mah' ga_jäyh_:

—Kye_ kyaah' la_ mah' hih' hnäh' ma_ miuh_ ga_lä_jëë_ hnäh'. ¹⁸ Jëeh', mo_so_ huhn_ ka_läh' jmih' mi_jëh' ma_ää_, lä_jiuh' løø' Dio jmee' hih_ jnä_hä'.

¹⁹ Ja_ga_ ga_kay' he_niuh_, ga_kway' ti_hmaah' kih' Dio mah' ga_ti' ga_llooyh', ga_jäyh_:

—He_ la_ na_ jmi_ngo' kin_. He_ llu' kyah' hnäh' kwan_ hñiin_ juun_. Kuh' hnäh' hi_ ja_ jmeeh_ hnäh' lä_na_ mah' lä_dsooh_ hoh' hnäh' kin_.

²⁰ Ma_la_ ma_goh_ ma_nuu_, ja_ba_ lä_ja_ ga_jmeey' ka_läh', ga_kay' wa_kyaah' mah' ga_jäyh_:

—He_ la_ na_ jma_ kin_ he_ tuu_ kyah' hnäh' hi_ kyaah' jma_ kin_ la_ jmee' Dio koo_ hmooh' hmëë'. ²¹ Pero hi_ ngëë' jnä' ja_goo_ dsa_ hñaa_ dsë', hii_ ma_kye_ ma_goo_ ko_jøh' kyaah' kin_ në' mes_ la_. ²² Ma_ra_ ju'dsoo', Hi_ga_lëë'ngo' la_ le' kiyh' lä_koo_ lle' kih' ba', pero jwii_ dsa_nuuh_ hi_ ngëë' jnä' kih' dsa_.

²³ Ja_ga_ ga_taa_ ngiiy_ juu' kih' dsa_kyaayh', hii_ na_ hi_ jmee' lä_ja_.

Ha_ lä_ hnøø' kih' hi_ kye_ në' kih' øøh' jne'

²⁴ Hi_ ga_ti_ ga_chooy' juu' ka_läh', ma_ jäyh_:

—¿Hii_ jaa_ jee' lä_jëë_ ka' në' kih' dsa_kyaah' jne'?

²⁵ He_ja_ ga_jäh' Jesús siiyh_:

—Lä_jëë_ rey hi_ na_hñaa' kyaa' dsa_ jmeey_ hih_ lä_ të_ dsëy' kih' dsa_kyaay'. Hi_ jäh' dsa_ kiyh', he_ jmee_ bih' llu'. ²⁶ Pero hnäh' sa_ ga_tëëh'

hnäh' jmeeh' hnäh' lä'jā. Lla' he' jā, hi' jøøh' ga' jee' kyah' hnäh' hnøø' jmääy' hñiiy' jaa' hi' hwaä' ba'. Hi' kye' në' kyah' hnäh' hnøø' jmeey' lä'koo' jaa' hi' jmee' ta'he' ba'. ²⁷ ¿Hi' laa' jøøh', laah' hnäh'? ¿Che' hi' gya' në' mes~, o hi' jmee' ta'he'? ¿Ja' hi' gya' në' mes~ ba' jøøh'? Pero jnä' laan' jee' kyah' hnäh' lä'koo' jaa' hi' jmee' ta'he' ba'.

²⁸ Hi' hnäh' laah' dsa' hi' ma'kwëeh' dsë' kōjøh' kyaah' jnä' jee' ma'jëen~ wii'. ²⁹ He'ja' kwan' jee' jmeeh' hnäh' hih', lä'koo' ga'kwëeh' Täa' jnä' jmeen' hih'. ³⁰ Lä'ja' kuh'huh' hnäh' në' mes~ kin' jee' jmeen' hih'. Hi' kwan' jee' go'taah' hnäh' jee' jmeeh' hnäh' hih' kih' lä'jëë' gya'to' nää' dsa' Israel.

Ga'jäh' Jesús he' hmä' Pee' juu' he' sa' kyuyy'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Hi' ga'jäh' ka'läh' Dsa'jøøh' jnän':

—Simón, Simón. Ga'ngëë' Tana' hnäh' mah' kaayh' hnäh'. Jmeey' kyah' hnäh' lä'koo' jmee' dsa' hi' jwä' mi'trigo jwë' në' lle' mah' lleë' kyah' kih'. ³² Pero ma'ngiin' kyah' kih' Dio mah' sa' jeh' hoh'. Hi' hne-, wa'ra' ga'jeeh' kyaah' jnä', lle' kih' kwah' be' kih' lä'jëë' øøh' mah' wa' lla'nää' bih' ta' cha'në'.

³³ He'ja' ga'jäh' Simón:

—Dsa'jøøh' kyaan', ma'lla' dsën' he' niin' neh'ñe'. Hi' ja' ma'la' koo' niin' neh'ñe', lä'kye' he' juun' kōjøh' kyaah' hne' ma'lla' dsën'.

³⁴ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh' Pee':

—Jwëehn' hne-, ja'ba' na', jää' ja'ga' hooh' chaah' dsoo', hne' ma'të' hnë' jiih' ma'hmäh' juu' he' sa' kyuyh' jnä'.

Lloo' koo' jmi' jëë' dsa' wii'

³⁵ Mah' ga'siiyh' lä'jëë':

—Lä' ma' ga'cheen' hnäh' na'kwah' hnäh' juu', sa' kye' hnäh' hmih'tuh-, ni' sa' kye' hnäh' kuu', ni' loo' he' tooh' hnäh' tiih' hnäh', ¿che' cha' he' ga'lä'hnøø' kyah' hnäh' ma'ja'?

—Ni' koo' —ga'jäh' lä'jëë'.

³⁶ He'ja' ga'jäyh' siiyh':

—Pero na', hi' cha' hmih'tuh' kih', wa' kyey' ba'. Lä'ja' ka'läh' kuu'. Hi' hi' sa' cha' ñe'tuuh' kih', wa' hñiiy' hmih'lloo' kiyh' mah' wa' läy' koo'. ³⁷ Jwëehn' hnäh', jmee' bi' lä'te' kin' he' na'sii' lä'la': “Jmää' dsa' jnä' kwaat' he' laan' lä'koo' jaa' hi' ää' dsoo'.” Jëeh', he' ma'na'sii' kin' ma'ra' he' lä'te' ba'.

³⁸ Ja'ga' ga'jäh' lä'jëëy':

—Dsa'jøøh' kyaan'. Cha' ba' to' ñe'tuuh'.

Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Lee' ba' ma'la' he' na'.

Nee' Jesús Getsemaní na' chuuy' kyaah' Dio

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Lä'chah' ja- ya'hëë' Jesús. Hi- lä'koo- ma' tēy' jmeey', ngooy' ta- moh' he- chee- Olivo. Hi- ga'nää' discípulo kyaay' chaa' kaah' kiyh' ta- ja'. ⁴⁰ Lä'koo- ma' ga'tēy' moh' ja-, ga'siiyh' discípulo kyaay':

—Ngi' hnäh' kyah' hnäh' kih' Dio mah' sa- kaah' hi-sa'llu' hnäh' lä- hyoh- dsë'.

⁴¹ Ga'lä'øoy' lä'koo- uu' jwä- dsa- koo- mi'kuu'. Mah' ga'juuyh' jney', ga'løoy' ngiiy' kiyh'. ⁴² Ga'jäyh':

—Cher'mah' hnooh- Täa', lää' jnä' kih' he- wi' he- jëen- na'. Pero sa- wa' le' lä- hnoon' hñiin-. Wa' le' lä- hnooh- hñaah' ba'.

⁴³ Ga'lla-sëeh' jaa- ángel hi- ja' gyuu' cha'nëy' hi- ga'kwa' be' kiyh'.

⁴⁴ Lä'koo- ma' gyay' jëy' wi', cha-gamiih- ma' ngiiy' kiyh'. Peer- kah'gaa- tooh' jmi'lloo' kiyh' he- ma' tuu- lä- ga'të' hwa' he- la' lä'koh' jee' tuu- jma-.

⁴⁵ Ma' ga'nooy- jee' ma' gyay' ngiiy' kiyh', ngooy' jee' ma' tääh' discípulo kyaay'. Ga'jēy' na-saa' na-gwiiy-, jëh' ga'hwaay' he- ti-meeh- dsëy'. ⁴⁶ Mah' ga'siiyh':

—¿He' la' na-gwiih- hnäh'? Noo- hnäh', ngii' hnäh' kyah' hnäh' mah' sa- leh' he- hliih' hnäh'.

Ga'saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Cheh' ga' Jesús hlëeh' ma' ga'lla-nää' jwëë' dsa-. Hi- ga'lloo' hi- ma' chee- Juda, jaa- jee' lä-jëë' gya-tuu' discípulo, hi- ma' jää- dsa- he'.

Ngooy' chuh' kih' Jesús mah' ga'chuyh' kiyh'. ⁴⁸ He- ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Juda, ¿che' he- hnaah' jnä' la- he- ma-chuh' kin' mah' ngëeh' jnä' he- juun'?

⁴⁹ Lä-jëë' hi- ma' tääh' kyaah' Jesús, ma' ga'jēy' he- kih' ja- he- ya'nää' dsa-, he- ja- ga-jäyh' siiyh':

—Dsa-jøøh', ¿che' ta' jnääh' kiyh' kyaah' ñe'?

⁵⁰ Jaa- discípulo he', ga'jmeey' dsoo' kih' jaa- moz' kyaa' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-, ga'kuy' lo-gway' ra'lluu'. ⁵¹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-lee' ko-na-. Mo-to' kaah'.

Ga-sooyh' lo-gwa' moz' he', mah' ga'mi-hlääy'. ⁵² Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' lä-jëë' hi- ya'nää' ya'chaayh-, lä-jëë' jmi-dsa- kaah', lä-jëë' hløø' hi- ma' høø' gwah-, hi- lä-jëë' dsa-gyuuh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', mah' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma'? ⁵³ Lä-jë' jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh' jee' chih' gwah' mah' sa- ga'chaah' hnäh' jnä'. Pero na' ma-cha- jwë' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' hih-, jëh' ma-të' hor' jmee' hih' hi- hää' jee' na-hoo-.

Ga⁺hmä⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuy⁺ Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ He⁻ja⁻ ga⁺saayh⁺ Jesús, ga⁺tëey⁻ lä⁺ ga⁺të⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺ dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻. ⁵⁵ ^Uba⁺ ma⁺ lle⁻ Pee⁺ kaah⁻ kiyh⁺. ⁵⁵ To⁺dsaah⁻ ho⁺hne⁻ kiyh⁺ ja⁻, ga⁺jëeh⁺ dsa⁻ je⁻, mah⁺ ga⁺taayh⁻ lä⁺ku⁺ lä⁺jii⁺ llooyh⁻ je⁻. Ja⁻ba⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁺gya⁻ Pee⁺ ka⁻läh⁺ llooyh⁻ je⁻. ⁵⁶ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ ta⁺ jee⁺ ja⁻. Ma⁺ ga⁺jëey⁺ Pee⁺ gya⁺ llooyh⁻ je⁻, ni⁻ miih⁻ sa⁺ ga⁺kooy⁺ nëy⁺ ma⁺ jëey⁻ Pee⁺ mah⁺ ga⁺jäyh⁺:

—Hi⁻ na⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ ngë⁺ kyaah⁺ Jesús.

⁵⁷ Pero ga⁺hmä⁺ Pee⁺ juu⁺, ga⁺jäyh⁺:

—Dsa⁻më⁺, sa⁺ kyun⁺ dsa⁻ na⁻.

⁵⁸ Ko⁻hwëë⁺ ja⁻ga⁺, jñah⁺ dsa⁻ ga⁺jëey⁺ Pee⁺. Mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Hne⁻ ka⁻läh⁺ laa⁺ dsa⁻ kyaay⁺.

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Pee⁺:

—Jah⁺ha⁺, ja⁺ he⁺ jnä⁺ dso⁺.

⁵⁹ Ga⁺hya⁻ ga⁺kooy⁻ hor⁻, jñah⁺ ka⁻läh⁺ ma⁺ jmee⁺ dsooy⁺ juu⁺ ja⁻, ma⁺ jäyh⁺:

—Sa⁺ na⁻hee⁻ go⁻te⁻, laay⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Jesús. Jëeh⁺, dsa⁻ chaa⁻ Galilea ba⁺ na⁻.

⁶⁰ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Pee⁺:

—Dsa⁻nñuh⁻, sa⁺ man⁺ he⁻ na⁻ hlëeh⁺.

Pero hlëeh⁺ gyih⁺ lä⁺ja⁻, lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺hooh⁺ chaah⁺ dsooy⁺. ⁶¹ He⁻ja⁻ ga⁺jëeh⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hñii⁺, ga⁺jëey⁺ Pee⁺. Ja⁻ga⁺ ga⁺lä⁺dsooh⁻ dsë⁺ Pee⁺ juu⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻, lä⁺koh⁺ ga⁺siiyh⁺: “Jää⁺ ja⁻ga⁺ hooh⁺ chaah⁺ dsooy⁺, hne⁻ ma⁺ të⁺ hnë⁻ jiih⁻ ma⁻hmäh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuy⁺ jnä⁺.” ⁶² Ja⁻ga⁺ ya⁺hëë⁺ Pee⁺ ta⁺ ka⁺hne⁻, ga⁺hooyh⁺ lä⁺jiih⁺ lla⁺ dsëy⁺.

⁶³ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hää⁺ Jesús ma⁺ mi⁻kwayh⁺, ma⁺ ki⁻jnaay⁻. ⁶⁴ Ga⁻løø⁺ dsa⁻ mo⁻nëy⁺ hi⁻ ma⁺ jnooy⁻ dsa⁻ kiyh⁺, mah⁺ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—Jäh⁺ da⁺ hii⁻ ma⁻jnooy⁺ kyah⁺.

⁶⁵ Joh⁺ juu⁺ sa⁺ ma⁺ ba⁺ ma⁺ jnaayh⁻.

Na⁺jäy⁻ Jesús cha⁺në⁻ dsa⁻ta⁺ kaah⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ma⁺ ga⁺jnä⁺ ja⁻, ga⁺kuh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻gyuyh⁺, kyaah⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, na⁺jäy⁻ Jesús jee⁺ dsa⁻nëe⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu he⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁺ngii⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁺siiyh⁺:

⁶⁷ —Chiih⁺ jnääh⁺, ÷che⁺ hne⁻ he⁺ hi⁻ laa⁺ Cristo?

Mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Cher⁺mah⁺ ga⁺jwëehn⁺ hnäh⁺ sa⁺ lä⁺heeh⁺ hnäh⁺ kin⁺. ⁶⁸ Hi⁻ cher⁺mah⁺ hee⁻ juu⁺ ngiin⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺, sa⁺ jëeh⁺ hnäh⁺ kin⁺ ni⁻ sa⁺ lääh⁺ hnäh⁺ jnä⁺. ⁶⁹ Pero na⁺ ta⁺ cha⁺në⁻, Hi⁻ga⁺läëë⁺ngo⁺ la⁻ gya⁺ jwooy⁺ ra⁻lluuy⁺ kih⁺ Dio hi⁻ cha⁻ga⁺lä⁺jë⁻ be⁺ kih⁺.

⁷⁰ He_ja- ga_jäh' ga_lä_jëë+ dsa- he':
 —¿Che' laah' hne- Joo' Dio ja-?
 Mah' ga_jäh' Jesús siyh+:
 —Hnäh' ba' ma_jäh' hnäh' jnä' he'.
⁷¹ Ja-ga' ga_jäh' dsa- he':
 —¿He-la' hnääh' ga' jne' hi- jmee' ju'dsoo'? ¿Ja' ma-nuu' ba' jne' juu'
 kiyh'?

Ga_jää' dsa- Jesús cha'në' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 ¹ Lä_jëë+ dsa- he' ga_noo- jee' ma' tääyh' mah' na_jääy- Jesús
 cha'në' Pilato. ² Ga_løoy' hniiy~ kiyh', ma' jäyh':
 —Ma_jëë' jnääh' kwee- ha- lä+ jmee+ dsa- la-, mi_gaay+ dsa_goo~
 jnääh'. Jäyh' sa+ le' mi'hmaahn' ku'sih- kih' rey to-në', hi' jäyh' laay'
 Cristo hi- laa' Rey.
³ He_ja- ga_ngii' Pilato juu' kiyh', ga_jäyh':
 —¿Che' hne- he' dsa_jøøh' kyaa' dsa- judiu?
 —Ma_jäh' ba' hne- —ga_jäh' Jesús siyh+.
⁴ He_ja- ga_jäh' Pilato siih+ dsa_kaah' kyaa' jmi-dsa- hi+ lä_jëë+ ga' dsa-:
 —Ni+ miih- he- hliih' sa+ ma_jnøøhn~ kih' dsa_nuu- la-.
⁵ Pero dsa_kaah' he' cha_ga_miih- juu' ma' hnooy- kih' Jesús, ma' jäyh':
 —Hi_hi- na-, peer+ ma' llay+ hni- kih' dsa_goo~ jnääh' lä_kaa- hwa'
 Judea jee' ma' ngëy+ kway+ juu'. Ga_løoy' hwa' Galilea taayh- dsa- miih'
 lä_jiijh' ma_jay- lä+ ga_të' jee' jwi- la-.

Ga_jää' dsa- Jesús cha'në' Herode

⁶ Ma' ga_nuu' Pilato lä_ja-, ga_ngiiy' juu' kih' dsa_kaah', ga_jäyh':
 —¿Che' ja-ba' hi- cha- Galilea dsa- na-?
⁷ Ma' ga_lä_në+ Pilato, dsa_cha- Galilea ba' he', ga_cheey' kyaah'
 Herode hi- ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea. Jëeh', ja-ba' jmi- ja- ma' gya'
 Herode jwi- Jerusalén. ⁸ Herode, ma' ga_jëëy' Jesús ga_nøh' dsëy'. Jëeh',
 ma_lä_hii- hnøoy' jëëy', kih' he- ma' nuuy- lä_jë+ he- ma' jmee+ Jesús kih'
 dsa+, hi- hnøoy' ma' jëëy' he- jmee' Jesús koo- he- juh_gaa-. ⁹ Ja- he-
 koo- juu' ga_ngii' Herode kiyh', pero ni+ miih- sa+ ga_jëeh- Jesús kiyh'.
¹⁰ Jee' ja- ma' tääh' ka_läh' dsa_kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta_jwoh'
 kyaa' ley. Hi- he' ma' tääh' koo- hweh- hniiy~ kih' Jesús. ¹¹ He_ja-
 Herode kyaah' hløø' kyaay' ga_kaayh' lëë-. Hi+ ga_kyeyh- Jesús koo-
 hmiih- na_hñaah' he- mi_kwayh' kiyh' ba' ja-. Mah' ga_cheey' ka_läh'
 cha'në' Pilato. ¹² Jmi- ja- ga_lä_jwah' Pilato kyaah' Herode, jëeh' hi- he'
 ma' na_hääh' øøyh- jää'.

Ga⁺ja⁺ juu⁺ jngëeh⁺ dsa⁻ Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Ja⁻ga⁻ ga⁻tëeh⁺ Pilato lä⁻jëë⁻ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻ dsa⁻ta⁻, lä⁻kye⁻ dsa⁻jwii⁻. ¹⁴ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Hnäh⁺ ma⁻ya⁻jääh⁺ dsa⁻nüuh⁻ la⁻ hi⁻ jwah⁺ hnäh⁺ llay⁻ hni⁻ kih⁺ dsa⁻gooh⁺ hnäh⁺. Hi⁻ ja⁻ba⁻ cha⁻nëh⁺ hnäh⁺ ma⁻kan⁺ ju⁻dsoo⁺ kiyh⁺. Pero ni⁻ mi⁻h⁻ he⁻ hliih⁺ sa⁻ ma⁻jnøøhn⁻ kih⁺ dsa⁻nüuh⁻ la⁻ he⁻ kyaah⁺ bääh⁺ hnih⁺. ¹⁵ Lä⁻ja⁻ Herode, sa⁻ ma⁻jnøøyh⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻ na⁻bääh⁺, he⁻ja⁻ ma⁻cheey⁺ ka⁻läh⁺ ta⁻ la⁻. Jee⁻ na⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh⁺, sa⁻ cha⁻ he⁻ hliih⁺ ma⁻jmeey⁺ dsa⁻nüuh⁻ la⁻ he⁻ kyaah⁺ ää⁻ jmi⁻ juuy⁺. ¹⁶ Heeh⁻ jnih⁺ wi⁻ jää⁺, ja⁻ga⁻ lää⁺ jnih⁺.

¹⁷ Ma⁻ lle⁻ kih⁺ Pilato⁻ he⁻ lääy⁺ jaa⁻ hi⁻ hää⁺ neh⁻ñe⁺ ma⁻ tē⁻ jmi⁻.

¹⁸ Pero lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻, koo⁻ hä⁻ ba⁻ ga⁻løøy⁺ tooyh⁻ mi⁻h⁻, ma⁻ jäh⁺:

—Jngëeh⁺ go⁻te⁻ dsa⁻ na⁻. Lää⁻ Barrabá ba⁻.

¹⁹ Hi⁻ he⁻ ñee⁻ neh⁻ñe⁺ kwaat⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻jngëeyh⁺ jaa⁻ dsa⁻ jee⁻ ma⁻ tee⁻ koo⁻ nää⁺ dsa⁻ kyaah⁺ dsa⁻ta⁻. ²⁰ Ma⁻ hnøø⁻ Pilato ma⁻ lääy⁺ Jesús, he⁻ja⁻ ga⁻hlëeyh⁺ ka⁻läh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hni⁻ he⁻. ²¹ Pero dsa⁻ he⁻ cha⁻ga⁻mi⁻h⁻ mi⁻h⁻ ma⁻ tooyh⁻, ma⁻ jäh⁺:

—Tääy⁻ dsöh⁺ hma⁻cru⁻. Tääy⁻ dsöh⁺ hma⁻cru⁻.

²² Ga⁻tē⁻ hnē⁻ jiih⁻ ga⁻jäh⁺ Pilato siiyh⁺:

—¿Hee⁻ ba⁻ dsoo⁻ ma⁻jmeey⁺ dsa⁻nüuh⁻ la⁻? Sa⁻ hii⁻ jnøøhn⁻ ni⁻ mi⁻h⁻ he⁻ kyaah⁺ ää⁻ jmi⁻ juuy⁺. Heeh⁻ jnih⁺ wi⁻, ja⁻ga⁻ lää⁺ jnih⁺.

²³ Pero cha⁻ga⁻mi⁻h⁻ mi⁻h⁻ ma⁻ tooyh⁻, ma⁻ ngiiy⁻ he⁻ tää⁻ dsih⁺ dsöh⁺ hma⁻cru⁻. Kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ hlëeh⁺ dsa⁻, hi⁻ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ hlëeh⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ he⁻ ga⁻liyh⁺ he⁻ ma⁻ ngiiy⁻ ja⁻. ²⁴ Ga⁻heeh⁻ ba⁻ Pilato jmeey⁺ lä⁻koh⁺ ma⁻ ngii⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻. ²⁵ He⁻ja⁻ ga⁻lääy⁺ hi⁻ ma⁻ hää⁺ neh⁻ñe⁺ he⁻, hi⁻ ga⁻jngëeh⁺ dsa⁻ jee⁻ ma⁻ teey⁻ kyaah⁺ dsa⁻ta⁻. Ga⁻lääy⁺ hi⁻ he⁻ mada⁻ kih⁺ dsa⁻jwii⁻ mah⁺ ga⁻ngëey⁺ Jesús goo⁻ hløø⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻ngii⁺ hi⁻ ma⁻ hni⁻ he⁻.

Ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsöh⁺ hma⁻cru⁻

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jääy⁺ Jesús na⁻tääy⁺ dsöh⁺ hma⁻cru⁻, ga⁻jeey⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Cirene. Dsa⁻ he⁻ jah⁺ jee⁻ nuu⁻ kih⁺. Hi⁻ he⁻ ga⁻kyaay⁻ hma⁻cru⁻ kih⁺ Jesús, ngooy⁺ kyey⁻ hma⁻cru⁻ kaah⁺ kiyh⁺.

²⁷ Hi⁻ jwëë⁺ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ kaah⁺ kiyh⁺. Jee⁻ kiyh⁺ ja⁻ ma⁻ tääh⁺ jwëë⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ ma⁻ ki⁻hoo⁻ cha⁻mi⁻h⁻ kih⁺ Jesús. ²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús hñii⁺ ta⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻ mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻mē⁺ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén, ta⁻ hoo⁻h⁻ hnäh⁺ kin⁻. Hoo⁻h⁻ hnäh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁺ gyuu⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. ²⁹ Jëeh⁺, jä⁻ koo⁻ jmi⁻ ma⁻ jäh⁺ dsa⁻: “Llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ sa⁻ kaa⁻ gyuu⁻. Lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁻

ga⁺kaa⁺ gyuu⁻, hi⁺ lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁺ jää⁺ gyuu⁻ gyuu⁻.”³⁰ Jmii⁺ ja⁻ løø⁺ dsa⁻ jäh⁺: “Wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ tøh⁺ ba⁺ moh⁺ la⁻ nē⁺ jnän⁻”, hi⁺ jñah⁺ jäh⁺: “Wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jlëë⁺ ba⁺ jne⁺ kyaah⁺ moh⁺ la⁻.”³¹ Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ lä⁻na⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ jnä⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻koh⁺ chaah⁺ hma⁻ eeh⁻, ha⁻ ga⁺ koh⁺ sa⁺ jmeeyh⁺ hnäh⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻koh⁺ chaah⁺ hma⁻ kij⁻.

³² Hi⁺ ma⁺ jääy⁺ ka⁻läh⁺ uu⁺ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁺ hi⁻ ma⁺ dsa⁻ jngëeyh⁺.³³ Ma⁺ ga⁻lla⁻nääy⁺ jee⁺ chee⁻ Moo⁺ Lle⁺ Hlii⁺, jee⁺ ja⁻ ga⁺tääy⁻ Jesús dsoh⁺ hma⁻cru⁺, hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ lä⁻uu⁺ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁺ he⁺, jaa⁻ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kiyh⁺ hi⁺ jaa⁻ jwoo⁺ ra⁻këh⁺.³⁴ Ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Tää⁺ kyaan⁺, jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kiyh⁺. Jëeh⁺, sa⁺ ñey⁻ hee⁻ na⁻ jmeey⁺.

Hi⁺ hløø⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁺tí ga⁻llooyh⁺ hmiih⁻ kih⁺ Jesús, kyaah⁺ he⁻ ma⁺ kooyh⁻ suert.³⁵ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ jëë⁻. Lä⁻kye⁻ dsa⁻ta⁺ ma⁺ mi⁻kwah⁺ kih⁺ Jesús. Ma⁺ jäh⁺:

—Ga⁻liyh⁺ ba⁺ ga⁻lääy⁺ dsa⁻. Wa⁺ lääy⁺ hñiiy⁺ na⁺, cher⁺mah⁺ dsoo⁺ laay⁺ Cristo hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaa⁺ Dio.

³⁶ Lä⁻kye⁻ hløø⁺ ka⁻läh⁺ ma⁺ mi⁻kwah⁺ kih⁺ Jesús, lä⁻koo⁻ ma⁺ ñeey⁺ chuh⁺ na⁻heeyh⁺ jmi⁻jiih⁻.³⁷ Ma⁺ jäh⁺:

—Cher⁺mah⁺ hne⁻ laah⁺ Rey kyaa⁺ dsa⁻ judiu, lää⁻ hñaa⁺h⁺.

³⁸ Ma⁺ na⁻si⁻ ka⁻läh⁺ gyuu⁺h⁺ lley⁺ kyaah⁺ hwëh⁺ griego kyaah⁺ hwëh⁺ latín hi⁺ kyaah⁺ hwëh⁺ hebreo ka⁻läh⁺, he⁻ ma⁺ jäh⁺: “Hi⁻ la⁻ he⁺ Rey kyaa⁺ dsa⁻ judiu.”³⁹ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hñaa⁻ dsë⁺ he⁺ hi⁻ ma⁺ taa⁺ jyoh⁺ hma⁻cru⁺, ga⁻mi⁻kwah⁺ kih⁺ Jesús, ga⁺jäh⁺:

—Cher⁺mah⁺ hne⁻ laah⁺ Cristo, lää⁻ hñaa⁺h⁺ hi⁺ lää⁻ jnääh⁺.

⁴⁰ Pero hi⁻ jaa⁻ he⁺ ga⁻jüuh⁺ kih⁺ dsa⁻kyaa⁺yh⁺, ga⁺jäh⁺ siiyh⁺:

—¿Che⁺ lä⁻kye⁻ hne⁻ sa⁺ gah⁺ Dio, ma⁺ke⁺ ma⁻tøøh⁺ jne⁺ jee⁺ juu⁺ jne⁺?

⁴¹ Lä⁻na⁻ lle⁻ le⁻ jnän⁻. Jëeh⁺, jee⁺ la⁻ mi⁻hmaahn⁺ lä⁻ hnøø⁺ jnän⁻ kih⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ ma⁻jmeen⁺. Pero dsa⁻ la⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻ hliih⁺ sa⁺ cha⁻ he⁻ ma⁻jmeey⁺.

⁴² Mah⁺ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺ Jesús:

—Ja⁻ mi⁻dsooh⁺ hoh⁺ jnä⁺ ga⁺ ma⁻ñeh⁺ jee⁺ jmeeh⁺ hih⁺.

⁴³ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hne⁻, ja⁻ba⁺ na⁺ gwaah⁺ kyaah⁺ jnä⁺ ya⁻jwii⁺ kih⁺ Dio.

Ga⁻juu⁺ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Ma⁺ ga⁺të⁺ koo⁻ llä⁺hyoo⁺ ga⁻nüü⁻ go⁻te⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ ja⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁺të⁺ ko⁻hi⁺ hnë⁻ ta⁺ ga⁻hloo⁺.⁴⁵ Ga⁻nüü⁻ jmi⁻gyuu⁺. Hi⁺ hmiih⁻ he⁻ ma⁺ hii⁺ llah⁺ gwah⁺ ga⁺chee⁺ go⁻te⁻ to⁺dsaah⁻.⁴⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁺hlëeh⁺ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁺jäh⁺:

—Tää⁺ kyaan⁺. Ngëën⁺ jmi⁻lle⁺ kin⁺ ja⁺gooh⁻.

Ma⁻la⁺ ma⁻hlëeyh⁺ lä⁻ja⁻ ga⁺juuy⁺.

⁴⁷ Ma' ga'jēē' juu' hløø' he' ga'la' lä'ja', ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ga'jäyh':

—Ma'ra' ju'dsoo', dsa'ñuuh' na' ma' laa' jaa' hi' lluu' go'te'.

⁴⁸ Lä'jēē' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ma' ga'jēēy' he' ga'la' lä'ja', ga'näay' ki'jnooy' mo'dsëy'. ⁴⁹ Ga'lä'jēē' hi' ma' kyuu' Jesús, lä'kye' dsa'mē' hi' ya'nää' kyaayh' lä' ga'tē' Galilea, uu' ba' ma' täayh' jēēy' lä'jē' he' ga'la' ja'.

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Ma' chaa' jaa' dsa' lluu' hi' ma' mi'teh' kih' Dio, ma' chee' José. Dsa' he' ga'lä'chaa' jwii' Arimatea he' na'hee' hwa' Judea. Ma' laa' jaa' dsa'ta' kyaa' dsa' judiu. ⁵¹ Dsa' he' sa' ga'taayh' hñiiy' jee', kyaah' juu' ja' ma' ga'taah' lä'jēē' dsa'kyaayh' juu' kwee' ha' lä' jmeey' kih' Jesús. Hi' ma' jøøy' ma' jēēy' jnä'hä' he' jää' Dio dsa' lä' hih' kih'. ⁵² José he' ñeey' nē'ta' kih' Pilato na'ngiiyh' jmi'ngo' kih' Jesús. ⁵³ Ma'la' ma'jyooy' jmi'ngo' kiyh', ga'läay' koo' hmiih' ta'jmaah'. Mah' ga'taayh' neh' koo' to'høø' he' ma' na'hē' nē' kuu' hloo', jee' sa' ga' ma'taayh' ni' jaa' hlii'. ⁵⁴ Jmii' ja' ma' mi'lluu' dsa' judiu hñii' kih' he' jnä' jyoh' jmii' he' ma' høøy', jēeh' ta' ga'hloo' ja' ma'hää' jmii' he' teeh' dsa' dsē'.

⁵⁵ Lä'jēē' dsa'mē' hi' ya'nää' kyaah' Jesús lä' ga'tē' Galilea, ga'jmeey' ko'joh' kyaah' José na'jēēy' ha' jee' ga'kyaay' Jesús. ⁵⁶ Ja' ga' ga'näay' kiyh' ga'mi'lluy' nuu' mi'jwii' kyaah' naa' mi'jwii'. Hi' ga'taayh' ga'høøy' jmii' he' teeh' dsa' dsē' lä'koo' la' mada' kih' ley.

Ga'lä'jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 ¹ Tiih' go'te' to'nē' jmii' kih' seman', ga'lla'nää' dsa'mē' he' jee' ma' la' to'høø' ja', ma' kyey' lä'jē' he' hii' mi'jwii' he' ga'mi'lluy' ja' hi' jñah' ga' dsa'mē' ga'jmeey' ko'joh' kyaayh'. ² Ma' ga'tēēy' jee' ja', kuu' he' ma' na'jnē' hoo' to'høø' ma'na'bä' ta' koo'. ³ Ma' ga'taayh' neh' to'høø' ga'jēēy' mo'so' kye' jmi'ngo' kih' Jesús Dsa'jøøh' jnän'. ⁴ Jee' täayh' jmeey' cha'miuh' huu'dsē', lä'chah' ja' ga'lla'sēeh' chuh' kiyh' uu' dsa'ñuuh' hi' ma' kyeh' hmiih' tøjlēē' ñih'. ⁵ Ga'jwaah' jwēte dsa'mē' he', ga'jyooy' mo'nēy' ta' hwa'. Mah' ga'jäh' lä'uu' dsa'ñuuh' he' siiyh':

—¿He'la' hnaah' hnäh' jaa' hi' na'jiih' jee' kih' hi' ma'na'juu'?

⁶ Mo'so' chaa' jee' la'. Hii' ma'lä'jiih'. Mi'dsooh' hoh' hnäh' he' ga'jäyh' siiyh' hnäh' lä'koo' ma' gya' gyih' hwa' Galilea, ⁷ lä'koh' ma' ga'jäyh' lä'la': "La' bii' kih' Hi' ga'lēē'ngo' la' ngēē' dsih' ja'goo' dsa' hñaa' dsē', mah' täay' dsöh' hma'cru'. Hi' ga' ma'hya' hnē' jmii' lä'jiiyh' ka'läh'."

⁸ Jā-ga' ga'lä'dsooh~ dsë' dsa-më' he' juu' jā. ⁹ Ma' ga'hwëëy- jee' jā, na'näy' na'jmeeyh' juu' kih' lä'jëë' gya'kaa' apóstole kyaah' kih' jee' lä'jëë' dsa'kyaayh'. ¹⁰ Dsa-më' hi- na'koō juu' kih' apóstole he' ma' chee- María Magdalena, Juana, María choo' Jacobo hi- jñah' ga' dsa-më'. ¹¹ Pero lä'jëë' hi- ga'nuu' juu' kih' dsa-më' he' sa' ga'lä'heey' kiyh'. Ma' laay', juu' ngaa' ba' ja- ma' hlëëyh'.

¹² He-ja- ga'noo- Pee', ngooy' ko'chih' jee' ma' la' to'høø- jā. Ma' ga'jëëy' neh', ma'la' ta-jmaah' ba' ma' kye-. Peer' dsaa~ dsëy' ngaayh', ma' jmeey' huúdsë- ha- ba' lä' ga'la'.

Ga'mi'jnää- Jesús hñii' kih' uu' discípulo

(Mr. 16:12-13)

¹³ Ja-ba' jmií' ja- na'nää' uu' discípulo koō- jee' jwii- he- chee- Emaú, huú' koō- gya'koō- kilómetro kih' Jerusalén. ¹⁴ Jee' tääyh' jwë' ga'näy' jā, ma' llay' juu' kih' lä'jë- he- ga'la'. ¹⁵ Pero hee- ga'la'. Jee' ga'näy' llay' juu' ja- kyaah' dsa'kyaayh', ni' sa' liih' gyih', he' ba' hñii' Jesús ngoo' ko'jòh' kyaayh'. ¹⁶ Pero sa' ga'lä'kyuuy', kih' ma-na-jlë- huúdsë- kiyh'. ¹⁷ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- ba' juu' na- llah- hnäh' cha'jwë' la'? ¿He-la' meeh- hoh' hnäh'?

¹⁸ Mah' jaa- hi- ma' chee- Cleofa, ga'jäyh' siiyh':

—¿Ha- lä' la' juu'? Jee' kih' lä'jëë' hi- na'nää' jmií', ¿che' jaa- hne- ba' sa' ñeh' lä'jë- he- ga'la' jee' jwii- Jerusalén ma' jmií' la'?

¹⁹ Ja-ga' jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- ba' ga'la'?

Mah' ga'jäh' dsa- he' siiyh':

—Lla- jnääh' juu' kih' Jesús dsa- ma' chaa- Nazaret. Ma' laay' jaa- hi- ga'ngëë' juu' kih' Dio. Jëeh', cha'në' Dio hi- cha'në' lä'jëë' dsa- ga'mi'jnääy- he- beey' kyaah' ta' kiyh' hi- lä'ja- kyaah' juu' he- ga'hlëëyh' ka-läh'. ²⁰ Hi- lla- jnääh' juu' ha- lä- ga'jmeë' dsa'kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' dsa-ta' kyaa' jnääh' ga'taayh- goo- lle'moh' mah' jmeey' hih' he- juuy', ja-ga' ga'täy- dsöh' hma-cru'. ²¹ Pero jnääh' ma' kye' jnääh' o'jòh- dsë- hi- he' nòø' juu' ma' lää' jnääh' dsa- Israel. Pero na' ma-hya- hnë- jmií' he- ga'la' lä'ja-. ²² ¿Che' kyuu~ ha- lä- ma-la'?

Ko'llaa' dsa-më' hi- jmeë' ko'jòh' kyaah' jnääh', ma-jøøyh' jnääh', kyaah' juu' he- ma' kiiy' ja-. Jëeh' tiih' ga' ma-na'näy' jee' la' to'høø-.

²³ Ma' ya'näy', jäyh' mo'so' cha- jmi-ngo' kiyh' kye- neh' to'høø- ja-, hi- jäyh' ma-jëëy' ángele hi- ma-jäh' siiyh' he- na'jiih' ba' Jesús.

²⁴ Lä'ja- ma-na'nää' ko'llaa' dsa'kyaah' jnääh' jee' la' to'høø- ja-. Pero ma' ya'näy', koō- ba' juu' jmeeyh- lä'koh' jäh' dsa-më' he', he- mo'so' kye- jmi-ngo' kih' Jesús.

²⁵ Ja-ga' jäh' Jesús siiyh':

—He ba che taah hnäh. He lii ba ga lä dsoo hoh hnäh lä jë he ga jah hi ga ngëe juu kih Dio llo joo. ²⁶ ¿Che sa ma la bii kih hi laa Cristo ma dsa ngëey lä jë he wi, jaa ja ga leey jøøh?

²⁷ Lä chah ja ga løoy hlëeyh lä koo ma na sii kiyh jaa. Ga løoy kyaah he ga sii Moisé hi ngoo bih mi jnäy lä hii në ha lä hlëeh kiyh jee ga sii hi ga ngëe juu kih Dio.

²⁸ Ma ga tëey jwii jee ga näy ja, ga jmee Jesús lä koo he ngoo bih ta cha në. ²⁹ Pero discípulo he ga chu kyaayh mah jäy hwë ja, ga jäyh siiyh:

—Jä kyaah jnääh, jëeh ma hloo ba la, ma ngoo ga nuu.

Ga jä bih kyaah discípulo he. ³⁰ Lä koo ma gyay në mes, ga kay he ñiih. Ma ngëe ma kway ti hmaah kih Dio, ga llaay he ñiih ja mah ga kwëyh discípulo he. ³¹ Lä chah ja ga na mi nëy hi ga lä kyuy Jesús. Lä ma jëy ja ga ääh Jesús. ³² Mah ma jah dsa kyaayh:

—Ha koh sa ma nøh dsë jne lä koh juu he ma hlëeyh jne cha jwë. Hi lä ja ka läh kih he ma mi jnäy ha lä hnø jäh jee na sii juu kih Dio.

³³ Lä chah hor ja ga nooy ga näy ta Jerusalén. Ga lla näy jee ma tääh ko jøh lä jëe gya kaa apóstole kyaah jnah dsa kyaayh.

³⁴ He ja ga jah dsa hi ma tääh he:

—Ma ra ju dsoo ma lä jiih Dsa jøøh jnan, hi ma mi jnäy hñiiy kih Simón.

³⁵ Ja ga ga jmeeh lä uu discípulo he juu, ha lä ga la kiyh cha jwë, hi ha lä ga lä kyuy Jesús ma ga llaay he ñiih.

Ga mi jnä Jesús hñii kih discípulo kyaay

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ta ko jiih ma täyh llay juu ja, ga lla sëeh Jesús to dsaah jee kiyh mah ga siiyh:

—Wa hii tii kyah hnäh.

³⁷ He ja ga jwaah jwërte lä jëe hi ma tääh he mah ga lä goyh. Jmi lle ba ja ma jëy, laay. ³⁸ He ja ga jah Jesús siiyh:

—¿He la gah hnäh? ¿He la jmeeh hnäh to hoh hnäh? ³⁹ Jëe da hnäh ma goon. Jëe da hnäh ma tiin. Ja ba jnä la. Chooh da hnäh mah jëe. Jëeh, jmi lle sa kyë jmi ngo lä koo jëeh hnäh laan.

⁴⁰ Jee cheyh hlëeyh lä ja, ga heeyh dsa ma gooy ma tiy. ⁴¹ Pero sa ga ma heey llu, kih he jëe dsëy cha miih hi ma dsa dsëy ka läh. He ja ga jah Jesús siiyh:

—¿Hee cha miih kih jee la?

⁴² Hējā gākwëëyh¹ koō jwi¹ kih¹ hmooh̄ nādsë̄ nē jē hi¹ koō jwi¹ tah¹ sēr̄. ⁴³ Hējā gāsooyh¹ mah¹ gākuyh̄ lǟ mājē̄ jā lǟjē̄.

⁴⁴ Mah¹ gājäh¹ Jesús siih¹ lǟjē̄ dsā he¹:

—Hē lā nā juu¹ hē gāhlëëhn̄ hnäh¹ lǟ ma¹ gya¹ ga¹ jnä¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹. Hē gājmeë¹ bii¹ gālǟte¹ lǟjē̄ hē nāsī kin¹ nē ley kih¹ Moisé, hi¹ jee¹ nāsī juu¹ kih¹ hī gāngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, hi¹ kih¹ salmo kāläh¹.

⁴⁵ Jā ga¹ gājmeey¹ gāna¹ huud̄së̄ kih¹ dsā he¹ mah¹ gālǟngëëy¹ lǟkoō nāsī juu¹ kih¹ Dio. ⁴⁶ Mah¹ gāsiyh¹ lǟjē̄ dsā he¹:

—Hē lā nā mānāsī kin¹ jā̄¹. Gājmeë¹ bii¹ ki¹ jnä¹ hī lā¹ Cristo hē gājē̄n¹ wī¹ mah¹ gālǟjīhn̄ jee¹ kih¹ hī nājuu¹ ma¹ gāhyā hnē̄ jmī¹. ⁴⁷ Hi¹ kwaat̄ kin¹, dsānǟ¹ dsā dsākwa¹ juu¹ kin¹ gālǟkaā hwa¹. Løoy¹ ta¹ Jerusalén hlëëyh¹ dsā hā lǟ dsājeeyh̄ kyaah¹ Dio mah¹ koō Dio dsë¹ kih¹ dsōkyē kiyh¹. ⁴⁸ Hnäh¹ he¹ hī jmeë¹ ju¹dsoo¹ kih¹ lǟjē̄ hē lā. ⁴⁹ Hī jnä¹ cheen¹ kyah¹ hnäh¹ hē gābā̄h̄ Täǟ kyaan¹ hñii¹ kwëëyh¹ hnäh¹. Hējā jā̄¹ hnäh¹ Jerusalén lā, lǟjīh¹ tē̄h¹ hnäh¹ be¹ hē jyoo¹ gyuūh¹.

Ngaah¹ Jesús gyuūh¹

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Gājā̄¹ Jesús lǟjē̄ dsā he¹ lǟ gātē̄¹ jā̄¹ kih¹ jwī¹ Betania. Jee¹ jā gāchooy¹ gooȳ gyuūh¹ mah¹ gāmījā̄y¹ lǟjē̄. ⁵¹ Jee¹ cheyh¹ mījā̄y¹ lǟjē̄ dsā he¹ ngaayh¹ ta¹ gyuūh¹. ⁵² Māngëë¹ mājmā̄y¹ jøøh¹ Jesús, peer¹ jē̄ dsëy¹ gānǟy¹ ta¹ Jerusalén. ⁵³ Hi¹ ma¹ tā̄h¹ tā̄y¹ jee¹ ma¹ chih¹ gwah¹, kway¹ tíhmaah¹ kih¹ Dio hi¹ ma¹ jmeey¹ juūh¹ kiyh¹. Wa¹ la¹ lǟjā.